

BRAZILSKE BAJKE

BISERI
52

BRAZILSKE NARODNE BAJKE

Izbor i prevod:
Tatjana i Branko Kitanović
Ilustracije:
Ljubiša Odžaklijevski
Naslovna strana:
Ljubiša Odžaklijevski

NARODNA KNjIGA
BEOGRAD 1977

PERNATI JELEN

Bila jedna kraljica koja nije imala dece. A ona bi od svega na svetu najviše volela da ima sina i bila je veoma tužna što joj se želja nikako ne ostvaruje. Jednom je, zaboravivši da je podne, vreme kada anđeli na nebu pevaju, uzviknula:

— Bože! Kumim te svim što je sveto! Pošalji mi sina, voljenog sina, pa makar ličio na divlju životinju!

I rodio joj se sin, čvrst i snažan, ali je umesto lica imao gubicu jelena.

On je rastao brzo, imao je poslušnu i dobru narav i bio obdaren neobičnom mudrošću i čarobnom snagom. Kralj i kraljica su ga skrivali kako niko ne bi saznao da prestolonaslednik ima jelensku gubicu.

Kada je princ porastao i postao stasit mladić, zatraži da ga puste da putuje po svetu, jer je voleo pustolovine. Kralj i kraljica su se složili i princ otputova jedne mračne noći, kako bi se izbeglo da ga vide podanici njegovog oca.

Išao je, išao mnogo dana uzastopce, i na kraju stigao u jedno veliko i lepo kraljevstvo. Kraljevstvo je delila na dva dela provalija bez dna, pa su stanovnici morali da prelaze sto milja da bi je obišli. Na gradskoj kapiji nalazio se natpis u kome je stajalo da će onaj ko napravi most preko provalije dobiti kao nagradu onoliko zlata koliko je sam težak i, osim toga, moći će da se oženi jednom od tri kraljeve kćeri. A onaj koji započne posao, a ne bude ga završio, biće pogubljen.

Mnogo je ljudi nastradalo u pokušajima da naprave most. Uvek bi, kada je rad već bio pri kraju, dunuo strašan vetar i sve odneo.

Princ Jelenova Gubica se takoće prijavio da napravi most. To mu je bilo dozvoljeno i on je, zadovoljan, legao i na obronku provalije prespavao celu noć kao u svojoj postelji. Gotovo ceo sledeći dan proveo je šetajući i osmatrajući na sve strane, kao da nema nikakav posao. Mala princeza pratila je, sa najvišeg prozora na dvorcu, svaki korak Jelenove Gubice.

Kada se smračilo, princ je nastavio da hoda nazad i napred, kao da se moli. Zatim se zaustavio, zamahnuo rukama i odjednom se pojavilo bezbroj radnika na obe strane provalije.

Oni se odmah latiše posla. Cele noći je odjekivala graja ljudskog mravinjaka, a ujutru je čvrst i širok kameni most povezivao obe strane provalije. Svi su bili ushićeni.

Kralj je bio veoma zadovoljan radom princa. Jelenova Gubica se odrekao zlata i očekivao je devojku. Starija i srednja kraljeva kći nisu htele ni da čuju o udaji za takvu nakazu. Ali najmlađa je izjavila da je spremna da postane žena tajanstvenog princa.

Svadba je napravljena na brzu ruku, jer je svima bilo neprijatno da gledaju kako se lepa devojka udaje za nekakvog polu čoveka polu životinju. Posle svadbenog obreda, kralj upita zeta gde želi da živi.

— Gospodaru, želim da živim u svom domu — odgovori princ i pokaza na raskošni dvorac koji je na volšeban način izrastao kraj kraljevske palate.

Princeza je bila vrlo srećna u braku, ali Jelenova Gubica se nigde nije pojavljivao sa ženom, bojeći se da je ne izloži podsmesima.

Starija i srednja princeza udale su se za krasne prinčeve. One su se ponosile svojim muževima i najmlađa sestra im je potajno zavidela.

U kralja je bio običaj da jednom u nekoliko godina priredi viteško takmičenje. Tom prilikom okupljali su se ljudi iz svih krajeva sveta. Svi vitezovi su se nadmetali u konjskim trkama, skidajući kopljima zlatno prstenje i bacajući ga damama uz pljesak posmatrača. A zatim bi cele noći trajala igranka.

Tako je bilo i ovog puta. Kada je svečanost bila najavljena, obe starije princeze su odmah počele da se pripremaju, udešavajući danima haljine i maštajući o igri i vitezovima. Najmlađa sestra je

samo na izgled bila vesela, a u stvari je bila tužna, jer njen muž sa takvim licem neće moći da uzme učešća u nadmetanju.

Ujutru, na dan takmičenja, Jelenova Gubica pozva ženu i reče:

— Evo ti haljine u kojoj ćeš ići na svečanost. Umij me, očešljaj mi gubicu, pa me zatvori u sobu dok se ti ne vratiš. Ne želim da ostali primete da te nema na svečanosti.

Mala princeza je učinila sve kako joj je tražio muž, i, mada joj to nije bilo po volji, zatvorila ga je u sobu, obukla se, sela u kočije i otišla. Kada se pojavila na borilištu, svi su zapljeskali, jer je ona bila lepša od svih žena.

Otpočele su trke. Odjednom se među vitezovima pojavio neki neznanac. Lep, snažan, dobro naoružan. Njegov konj jurio je kao munja. On je pobedio u svim trkama i skinuo sve zlatno prstenje. Niko nije znao ko je on. A kada su vitezovi u stroju prolazili pored kralja pozdravljajući ga, neznanac spusti svoje srebrno koplje i položi sve zlatno prstenje na kolena žene Jelenove Gubice.

Njemu su tako pljeskali da se ceo grad tresao.

Žena Jelenove Gubice htela je da baci prstenje, ali ne učini to da ne bi uvredila viteza. Odmah je sela u kočije i vratila se kući. Kod kuće je našla muža u istoj sobi u kojoj ga je ostavila. On je pitao kako su joj se dopale trke. Ona mu ispriča sve što se desilo.

— Zar ti ne bi želela da se udaš za takvog lepog viteza kao što je taj što ti je dao prstenje?

— Ne bih ja menjala svoga muža za sve vitezove na svetu — odgovori mala princeza.

— Sada je za dve manje — reče Jelenova Gubica.

Princeza nije razumela njegove reči, a on joj ništa nije objašnjavao.

Sledećeg dana desilo se isto. Nepoznati vitez pojavio se ponovo, odeven i naoružan još bolje nego prethodnog dana i osvojio je sve prstenje. Prišao je da pozdravi kralja i stavio sve prstenje na skute žene Jelenove Gubice. Zatim je ošinuo konja i odjurio.

Princeza se vratila i sve ispričala mužu Jelenova Gubica je upita da li bi ona bila srećnija sa neznancem nego sa njim.

— Ne bih ja menjala svoga muža za sve vitezove na svetu — odgovori ona.

— Još dve manje — promrmlja Jelenova Gubica.

Sledećeg dana ponovilo se isto. Jelenova Gubica je saslušao priču a zatim odgovor svoje žene i ponovo rekao: „Još dve manje."

I on naloži ženi da se spremi i ode na igranku. Ona nije htela, ali ju je on silom naterao. Princeza ode, rešena da ni sa kim ne igra, kad već ne može da igra sa svojim mužem. Za vreme svečanosti ponovo se pojavi neznanac, odeven tako raskošno da su se svi zapanjili. Sve dame i devojke želele su s njim da igraju, ali je on prišao ženi Jelenove Gubice i zamolio je da mu ukaže čast i odigra s njim jednu igru. Da ne bi poremetila sveopšte veselje, princeza je pristala i oni vrlo graciozno odigraše nekoliko igara.

Oko pola noći mala princeza napusti bal i vrati se kući. Našla je Jelenovu Gubicu u istoj sobi i s njim izmenjala uobičajena pitanja i odgovore.

— Još dve manje — ponovio je on.

Ujutru je žena spremila mužu doručak i počela da obavlja poslove u kući. U jedno j zabačenoj sobi, u dubini dvorca, spazila je veliki sanduk pokriven prašinom. Ona obrisa prašinu i otvori ga. Zabezeknu se kada unutra ugleda svu opremu koja je bila na tajanstvenom vitezu za vreme nadmetanja i na jučerašnjem balu. Zinuvši od zaprepašćenja, posmatrala je pravo čudo i iznenada čula iza sebe nečije uzdisanje. Okrenula se i ugledala Jelenovu Gubicu.

— Zar nisi zapazila da sam tri puta rekao „dve manje“? Uvek kad sam dobijao dokaze o tvojoj vernosti, za dve godine je smanjivan rok tereta kojim sam opčinjen. Ova soba se nije smela otvarati. Tvoja radoznalost promenila je moju sudbinu, i ja ne mogu više ostati ovde.

Princeza zaplaka. Jelenova Gubica otvori ogroman prozor i zamoli ženu da pogleda na istok i da mu kaže šta tamo vidi. Žena ga posluša.

— Vidim crn oblak!

— Ne, to nije on ...

— Vidim pepeljasto siv oblak!

— Ne, to nije on ...

— Vidim beli oblak!

— To je on. Zbogom!

Beli oblak je rastao, rastao, ispunjavao sobu i Jelenova Gubica skoči na njega. Oblak poče da se podiže i princeza ugleda velikog Pernatog Jelena, koji ju je posmatrao odozgo. Zatim je sve iščezlo. I dvorac se odmah raspršio, kao da je bio napravljen od dima. Mala princeza vratila se u očevu palatu, plačući kao da je osirotela. Kralj je primi lepo, ali su joj se obe sestre smejale:

— Ko te terao da se udaš za divlju životinju, a ne za čoveka? Sada traži svog muža u šumi!

I princeza reši da krene u svet i traži svoga muža. Uze štap i pođe na put.

Jedne večeri stiže do čiste lepe kućice i spazi uredno odevenu, nasmejanu staricu. Ona dočeka neznanku veoma ljubazno, napoji je i nahrani. Princeza joj ispriča ceo svoj život. Starica na to reče:

— Kćeri moja, to je vrlo opasna stvar, ali pokušaću da nešto učinim za tebe. Sakrij se iza ovog ognjišta, jer kada naiđe moja kći, sve se unaokolo zamrzne.

— A ko je tvoja kći?

— Luna.(1)

Kad naiđe Luna, celu kućicu obasja bela svetlost, bela kao mleko. Luna je bila neraspoložena i snažno je udahnula:

— Šta to ovde miriše na kraljevsku krv! Šta to ovde miriše na kraljevsku krv!

— Ovde nema nikoga, kćeri. Sedi da ručamo, pa ćemo onda porazgovarati.

Luna je jela i smirila se. Majka je upita:

— Kćerčice, kada bi sada naišla umorna i ojađena neznanka, šta bi ti uradila?

— Ja, majčice? Lepo bih je primila ...

Tada devojka iziđe iza ognjišta i Luna je primi ljubazno i sasluša priču o njenoj sudbini. Zatim Luna reče:

— Htela bih da ti pomognem, ali ne znam gde se nalazi kraljevstvo Pernatog Jelena. To verovatno zna moja kuma Noć.

U prebivalištu Noći desilo se isto što i u Luninom. Noć ništa nije znala o kraljevstvu Pernatog Jelena i poslala ih je Suncu.

Princeza je krenula tamo. Sunce, koje je smirila njegova majka, porazgovaralo je s devojkom, ali joj nije moglo pokazati put.

— Ja ne znam. Ali bi Vetrovi to mogli da znaju.

Princeza krenu da traži stan Vetrova. Majka Vetrova ju je nahranila, sakrila i smirila gnev svojih sinova, koji su uleteli u kuću s divljim urlikom. Posle večere su smekšali i započeli razgovor. Ni Severni ni Južni Vetar ništa nisu znali. Zapadni Vetar je nešto načuo, ali je Istočni Vetar znao ono što je najglavnije.

— Ja znam gde je to kraljevstvo. Ono je daleko odavde. Veoma je lepo i njime upravlja jelen belog blistavog perja. Sutra ću te odneti tamo.

U zoru majka Vetrova probudi princezu i reče:

— Kćeri moja, kada stigneš tamo, sakrij se u ševar pored jezera. Tamo na obali postoje dve srebrne stene i tu svaki dan dolaze sve začarane životinje da piju vodu. Čim Pernati Jelen spusti glavu u vodu, ti ga ščepaj, skoči mu na leća, čvrsto se uhvati za njega i ne puštaj ga, pa bilo šta da se desi. Neka te sreća posluži!

Istočni Vetar povede devojku i leteo je s njom skoro celog dana. Kad se spusti noć, ostavi je na putu, nedaleko od šume. Devojka spazi u daljini jezero. Potrča tamo i sakri se iza dve srebrne stene.

Životinje počeše postepeno da dolaze na pojilo. U sumrak seraču lomljenje grana i pucanje suvaraka i sve prestrašene životinje pobegoše. Tada se pojavi, ogroman, Pernati Jelen, veličanstven kao kralj. Približavao se polako, podignute gubice, njušeći vazduh, nepoverljivo osmatrajući unaokolo. Čas bi pritrčavao sasvim blizu, čas bi u jednom skoku snažno odskakivao u stranu. Zatim se vraćao teško i uznemireno dišući. Najzad je prišao baš do mesta gde se sakrila princeza i spustio gubicu u vodu. U tren oka princeza mu skoči na leđa i uhvati se za njegov vrat. Držala se tako čvrsto kao da je lancem privezana.

Pernati Jelen je na hiljade puta podskakivao, stresao se, prevrtao, ritao snažno, mukao, otirao se o drveće, ali ga mala princeza nije ispuštala, već se, naprotiv, držala sve čvršće, odolevajući kovitlacu skokova i ritanja. Jelen je toliko skakao i češao se o trnje da su mu s kože sletala pera jedno za drugim i ona je postepeno dobijala izgled ljudske kože. Kada se sav iscrpen zaustavio, to više nije bio Jelen, već lep stasit princ, koga je princeza grlila oko vrata.

I oni su zajedno krenuli u dvorac smešten usred šume. Tamo su ih dočekali vitezovi koji su donedavno bili opčinjene divlje životinje. Priređena je velelepna večera. Cele noći su proslavljali svoje oslobođenje.

Ujutru kralj, tast Jelenove Gubice, pogleda kroz prozor svoje palate i ugleda kraj nje zamak koji je bio daleko raskošniji od kraljevskog dvorca. On naredi da se pita ko tamo živi i kad sazna da mu se vratila kći s mužem, otrča k njima i stade da ih grli i plače od radosti.

Tri dana je trajalo veselje ...

JAGUAR, JELEN I MAJMUN

Jedanput jaguar pozva jelena da idu u goste jednom prijatelju da se mlekom slade. Jelen pristade. Krenuli oni, kad iznenada na putu — rečica. Jaguar poče da ubeđuje jelena:

— Hrabrije, dragoviću moj jelene, rečica uopšte nije duboka!

Jelen zagazi u vodu — i umalo ne potonu.

A lukavi jaguar pronađe gaz pa čak ni rep ne skvasi. Krenuše dalje i nabasaše na šumarak banana. Jaguar reče jelenu:

— Dragi jelene, hajde da se najedemo banana! Ti se popni na drvo i jedi zelene banane — one su ukusnije, a meni bacaj one što su požutele.

Jelen tako i uradi i ostade gladan, ali se zato jaguar najeo do mile volje.

Pođoše oni dalje i videše nadničare kako rade u polju. Tada jaguar reče jelenu:

— Kada budemo prolazili pored njih, dragi jelene, ti im kaži: „Ćavo vas odneo, radnici!"

I tako, idu oni, izravnali se sa radnicima i jelen im dovikne:

— Ćavo vas odneo, radnici!

Napoličari se naljutiše i pustiše na njega pse — koji ga umalo smrtno ne izujedaše. A lukavi jaguar se vrlo učtivo pokloni i reče:

— Pomozi bog, radnici!

Napoličari ga propustiše mirno.

Pošli su dalje a na putu crvenkasta zmija savijena u klupče.

— Pogledaj — doviknu jaguar jelenu — kako je lepa narukvica, mogao bi da je pokloniš svojoj kćeri!

Jelen dohvati zmiju koja ga odmah ujede!

Jelen se naljuti na jaguara, a ovaj će njemu: — Ala si ti glup, ne znaš za šalu!

Išli oni, išli i dok nisu stigli do kuće jaguarovog prijatelja, spustila se noć. Jelen razape svoju mrežu za spavanje u ćošku i odmah zaspa. A jaguar, dok su svi spavali, ustade, izaće na prstima i nečujno se provuče u tor za stoku. Izabra sebi debelu ovcu, zakla je, meso joj pojede, a krv skupi u praznu tikvu i vrati se u kuću. Tamo krv iz tikve prosu na jelena i leže kao da ništa nije bilo.

U zoru ustao domaćin kuće i pošao da obiđe svoje ovce, a ono — jedne nema. Dosetio se on da]e tu jaguar umešao prste, ali ga ovaj poče ubeđivati:

— Zaboga, kume, pa zar na mojoj koži ima ijedne mrlje od krvi? Jelen će, po svoj prilici, bolje znati gde je tvoja ovca.

Priđe domaćin jelenu, koji je spavao, a on sav u krvi.

—A, tako, znači, ti si taj razbojnik! — povika domaćin i udari jelena iz sve snage toljagom.

A jaguar se napi mleka i zadovoljan pođe kući.

Prošlo je malo vremena i jaguar pozva majmuna da pođe s njim u goste istom prijatelju — da se slade mlekom. Došli oni do rečice i jaguar reče:

— Dragoviću moj majmune, rečica nije duboka, ti idi napred a ja ću za tobom!

A majmun će njemu:

— Ne, ne, nećeš me prevariti. Ja ti nisam glupi jelen. Idi ti prvi, a ako nećeš, ja ću se vratiti kući.

Jaguar nije imao kud, morao je napred. Kad su stigli do šumarka banana, jaguar će ponovo:

— Dragoviću moj majmune, hajde da se najedemo banana. Ti se sladi zelenim, a meni bacaj žute.

— Hajde! — reče majmun, pa se pope na drvo i poče on da jede zrele banane, a jaguaru da baca zelene.

Naljuti se jaguar i povika:

— Pričekaj, dragoviću, oba ću ti oka iskopati!

A majmun mu odgovori:

— Bolje me ne diraj i ne započinji kavgu, jer ću se smesta vratiti kući!

Stigli oni do napoličara, i jaguar će opet majmunu:

— Dragoviću moj majmune, priđi ovim ljudima i reci im: „Bavo vas odneo, radnici!" Oni će se mnogo obradovati!

Ali je mudri majmun rekao:

— Pomozi bog, radnici!

I napoličari ga propustiše. A i jaguar se pored njega provukao.

Malo dalje jaguar spazi na putu crvenkastu zmiju i reče majmunu:

— Pogledaj kako je lepa ogrlica za tvoju kćer. Uzmi je odmah!

Ali mudri majmun, i ne pogledavši je, reče u hodu:

— Uzmi je sam.

Najzad su stigli do kuće jaguarovog prijatelja i ostali na konaku, jer je već bilo kasno. Lukavi majmun razapeo svoju mrežu vrlo visoko i pretvarao se da spava.

Jaguar sačeka dok svi u kući nisu zaspali, zatim ustade, izađe na prstima i provuče se u tor. Tamo odabra najbolje jagnje, pojede ga, a krv skupi u praznu tikvu i ponese je da bi polio majmuna. Ali majmun je sve video i čim mu se ovaj približi, snažno odgurnu nogom tikvu, pa se sva krv proli po jaguaru.

Rano ujutru pođe domaćin u tor, pogleda — i vidi da mu nema jednog jagnjeta.

„Kakva su to đavolja posla”, pomisli on, „čim ovaj prijatelj zanoći kod mene, uvek mi ovca nestane!"

Vrati se domaćin kući i vidi — majmun već ustao i pokazuje mu jaguara, koji se pretvarao da spava. Domaćin pogleda jaguara i opazi da mu je koža sva u krvi.

— A, to ti kradeš, sotono! — povika on i jednim hicem ubi jaguara na mestu.

A majmun se napi mleka i zadovoljan pođe kući.

KAKO SU JELEN I JAGUAR ZAJEDNO ŽIVELI

Jelen reče:

— Veoma sam umoran, potrebno mi je sklonište; potražiću zgodno mesto i napraviću sebi kuću.

On pođe na obalu reke, nađe lepo mestašce i reši:

— Evo, ovde ću je napraviti.

Jaguar takođe reče:

— Veoma sam umoran, potrebno mi je sklonište, naći ću zgodno mesto i napraviću sebi kuću.

Pođe da traži i, došavši do mesta na obali reke koje tek što je bio izabrao jelen, reče:

— Lepo mestašce, baš ću ovde napraviti kuću.

Drugog dana dođe jelen na to mesto, oplevi travu i iskrči žbunje.

Trećeg dana dođe jaguar na isto mesto, pogleda, pa će reći:

— Vidi se, pomaže mi Tupa, bog groma i munje. On voli kad se divlja zeml>a obrađuje.

Postavi jaguar temelj i poče da pravi kuću.

Četvrtog dana dođe jelen, pogleda, pa veli:

— Vidi se, Tupa mi pomaže.

I pokri krov palmovim lišćem i travom, podeli zgradu na dva dela, jedan za sebe, drugi za boga Tupu.

Petog dana dođe jaguar, pogleda — kuća mu se dopada. Smesti se u nju, zauze jednu polovinu i leže da spava.

Šestog dana dođe jelen i zauze drugu polovinu.

Sedmog dana oni se probudiše, sretoše se, oči u oči, i jaguar reče jelenu:

— Jesi li mi ti to pomagao?

Jelen odgovori:

— A ko bi, ako nisam ja.

Jaguar će na to:

— Onda u redu, hajde da živimo zajedno.

Jelen odgovori:

— Hajde.

Osmog dana jaguar reče:

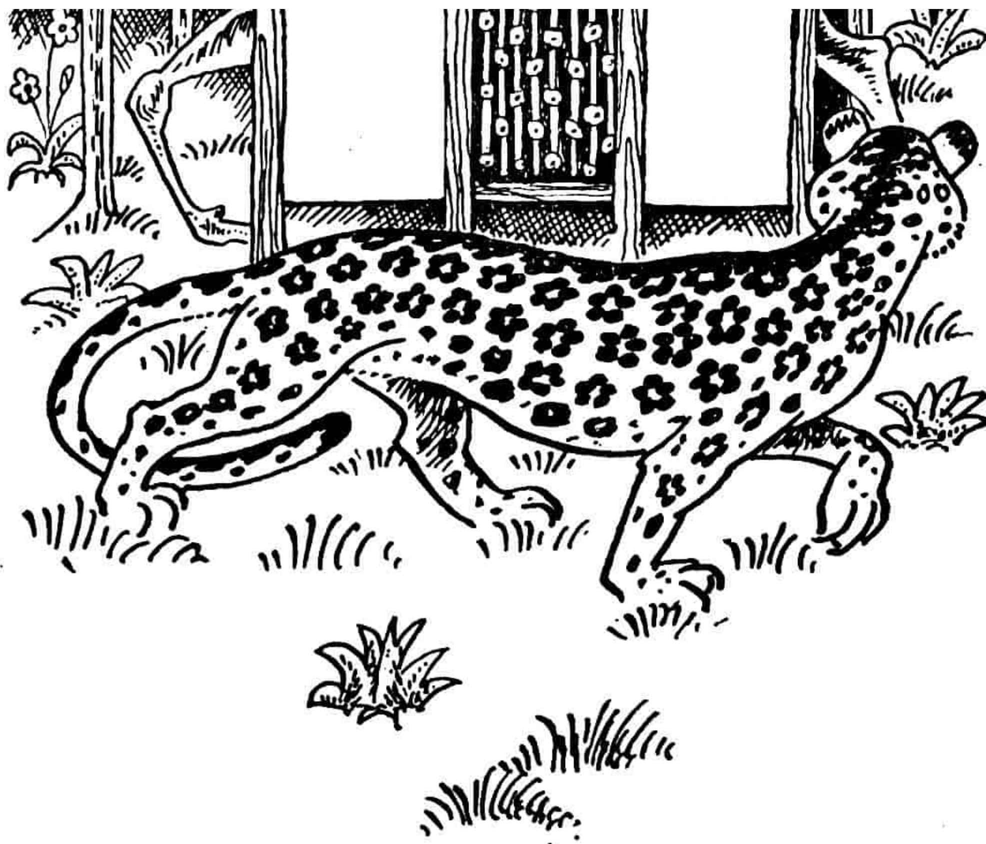
— Idem u lov. Ti pripremi drva i vode: ja ću se, sigurno, vratiti gladan.

On pođe u lov, ubi velikog jelena, dovuče ga kući i reče svom pri^atelju:

— Hajde ne gnjavi, daj da se jede.

Jelen nije odugovlačio, ali nije hteo ni da jede, rastužio se i cele noći nije spavao — bojao se da jaguar ne nasrne i na njega.

Devetog dana jelen pođe u lov i na putu najpre susrete jednog drugog jaguara, a zatim mravojeda. Iako ova zver nema zuba, sve je se druge životinje boje i izbegavaju susret s njom, jer ona ima tako snažne i oštre kandže da ako nekoga ščepa i zarije mu ih u telo — onda je s njime svršeno, čak je i jaguari poštuju i

sklanjaju joj se s puta. Susrevši se s mravojedom, jelen mu reče:

— Samo što sam sreo jednog jaguara koji je o tebi vrlo loše govorio.

Mravojed odmah pođe po jaguarovom tragu, spazi ga dok je grebao nekakvo drvo, priđe mu otpozadi, ščepa ga i zari u njega svoje kandže. Jaguar odmah izdahnu.

Jelen odvuče jaguara kući i reče svom prijatelju:

— Evo divljači; nemoj da gnjaviš, daj da se jede.

Jaguar nije odugovlačio, ali se ražalostio i nije hteo da jede.

Te noći obojica nisu spavali; jaguar se bojao jelena, a jelen jaguara.

U ponoć obojicu savlada san. Jelen zadrema i glava mu lupi o drveni pod — tup! Jaguar se uplaši i skoči, misleći da se jelen priprema da ga napadne.

Jelen ču lupnjavu, takođe se uplaši, i obojica kao strele izleteše iz kuće i pobegoše na razne strane.

JELEN, VUČIĆ I JAGUAR

Jelen se nastanio zajedno s vučićem.

Posle nekog vremena jaguar se takođe nastanio s njima.

Jednom pođoše u lov. Uz put jaguar htede da napadne vučića, ali ovaj klisnu. Uveče se vučić vratio iz lova i doneo sitnu divljač: agutija(2), svinjče, pticu agami,(3) ljuskara i divlju kokošku inambu. Svi su jeli i posle toga rešili da se istrče i poigraju.

Jaguar je trčao i stalno ponavljao:

— Pronašao sam divljač, ali mi je utekla!

Vučić je trčao i ponavljao:

— Ko šapama kratkim gazi, neka u lov ne odlazi!

Tako su se igrali sve dok jaguar nije skočio na vučića. Vučić i jelen počeše da beže iz sve snage, a jaguar — za njima. On stiže jelena, podiže šapu da ga ščepa, ali se jelen pretvori u kamen.

Vučić skoči u reku, prepliva je i reče jaguaru:

— Sada me ne možeš uhvatiti, jedino da me kamenom gađaš.

Jaguar podiže kamen i baci se njime. Kamen prelete reku, pade na drugu obalu, i zablejavši „meee!" pretvori se ponovo u jelena. Od tada je započelo neprijateljstvo između vukova i jaguara.

KORNjAČA I LISICA

Ušla kornjača u rupu, zasvirala na svojoj fruli i počela da igra:

— Fin, fin, fin, kulu; fon, fin, fin, kulu; fon, fin, kulu; fon, fin, tetein, tein!

Dođe lisica do rupe i pozva je:

— Hej, kornjačo!

Kornjača se odazva:

— Ohoj!

Lisica reče:

— Hajde da se kladimo.

Kornjača se složi:

— Može. A kakvi su uslovi?

Lisica se malo zamisli:

— Da vidimo ko je hrabriji, ili tako nešto.

Kornjača zavrte glavom:

— Ne, bolje je ovako: ko će duže živeti bez hrane. Važi?

Lisica je inače volela da krka, ali pomisli da će se nekako iskobeljati:

— Važi!

Kornjača upita:

— A ko će početi?

Lisica brzo odgovori:

— Bolje ti, kornjačo.

Kornjača se složi:

—U redu, lisice, a koliko dugo treba da sedim u rupi bez hrane?

Lisica odgovori:

— Dve godine.

I tako su se dogovorile. Lisica onda zatvori ulaz u rupu, ostavivši kornjaču unutra.

Zatim joj reče:

— Zbogom, kornjačo, ja odoh.

I lisica ode, ali kada prođoše skoro dve godine, dođe da obiđe kornjaču. Priđe ulazu i viknu:

— Hej, kornjačo!

Kornjača se odazva:

— Ohoj, lijo! Reci mi, lijo, jesu li zreli plodovi kaža, moje omiljeno voće?

Lisica odgovori:

— Nisu još, kornjačo; drveće kaža je još u cvetu; zbogom, kornjačo, ja sada odoh.

Sledeći put, kada je već došlo vreme da kornjača izađe napolje, lisica opet dođe, priđe ulazu i pozva zatočenicu.

Kornjača upita:

— Jesu li već zreli plodovi kaža?

Lisica odgovori:

— Sada su, kornjačo, zreli: potpuno su zreli i opadaju, pod drvetom ih je već čitava gomila:

Kornjača iziđe iz rupe i reče:

— E sada ti, lijo, idi u rupu.

Lisica upita:

— A koliko treba da ostanem?

Kornjača odgovori:

— Četiri godine.

Zatim ona ugura lisicu u rupu, zatvori izlaz i odgega dalje.

Prošlo je godinu dana, i kornjača domili da porazgovara s lisicom; stane pored ulaza i zovne je:

— Hej, lijo!

Lisica odgovori:

— Reci mi, kornjačo, jesu li ananasi već zreli?

Kornjača odgovori:

— Šta je tebi! Jedva da je i sok ostao od njih! E pa ja idem, zbogom, lijo.

Prošle su još dve godine, i kornjača ponovo krenu da poseti lisicu. Stiže na ono mesto i pozva je:

— Hej, lijo!

Ćutanje Kornjača ponovo pozva. Opet ćutanje. Samo su rojevi muva izlazili iz jazbine. Kornjača raskopa rupu, uvuče nos unutra i reče:

— Izdahnula je, varalica!

Ona izvuče krepalu lisicu iz rupe i, praštajući se od nje, ipak reče:

— Pa zar ti ja, poštovana lisice, nisam govorila? Pre no što se prihvatiš nekog posla, moraš sebe poznavati. Ja čitavu zimu prespavam! U tome i jeste stvar. A ti bi htela da se meriš sa mnom! E pa ja odoh.

I ostavivši krepalu lisicu na ulazu u rupu, kornjača ode svojim putem.

KORNjAČA I JASTREB

Priča se da je nekada davno jedna kornjača ubila jastreba koji je ostavio za sobom ženu sa malim sinom. Sin je često odlazio u lov na guštere i uvek bi nalazio na zemlji ptičje perje. Jedanput on dođe kući i upita majku:

— Čije to perje ja uvek vidim u šumi?

— Sine, to je perje tvog oca, koji je umro.

Sin je zamišljeno ćutao.

Jedanput, kada je već bio porastao, pođe on u lov i susrete male kornjače. Sestrice mu rekoše:

— Hajde da se kupamo?

On odgovori:

— Hajde.

Priča se da je za vreme kupanja jastreb zgrabio kandžama jednu kornjačicu, ali mu ona reče:

— Eto zbog toga je moja baba ubila tvog oca.

Jastreb uzvrati:

— Sada znam ko mi je ubio oca.

Kada je potpuno odrastao, on reče:

— Idem da isprobam svoju snagu.

Najpre je, priča se, isprobao svoju snagu pa mladici palme miriti. Ona ima vrlo čvrsto stablo. Zarivši kandže u stablo miriti, poče da vuče, vuče, ali nije mogao da ga iščupa. I tada on reče sam sebi:

„Moja je snaga još uvek mala."

Posle izvesnog vremena on ponovo pođe da isproba svoju snagu. Ovog puta uspe da iščupa mladicu miriti i reče sam sebi:

„E, sada je moja snaga velika. Mogu da osvetim svoga pokojnog oca. Sada ću udesiti staru kornjaču!"

Priča se da je stara kornjača nekako odmah posle toga rasprostrla seme plodova parika da se suši na asuri. Ali vreme se pokvarilo, počela je kiša s vetrom i starica reče unukama:

— Hajde, brzo skupite parik da ga kiša ne nakvasi i vetar ne odnese. I donesite asuru.

Male kornjače se latiše posla, ali je asura bila teška i one povikaše:

— Baba, dođi ovamo, pomozi nam.

I stara kornjača iziđe iz rupe da pomogne unukama.

A jastreb, koji je stalno vrebao, videvši da je starica izašla iz rupe, spusti se na njena leđa i odnese je na granu drveta pekija.

Onda stara kornjača reče jastrebu:

— Znam da je došlo vreme da umrem. Zato pozovi tvoje rođake da vide kako umirem.

Tada sleteše na drvo pekija svi jastrebovi rođaci. Sve ptice koje žive u šumi okupiše se da bi pomogle jastrebu da dotuče staru kornjaču. One ptice koje su je ubile, od tog dana pokrivene su pegama. Druge, koje su im pomagale, postale su crvenperke; one koje su razbile kornjačin oklop, dobile su zagasit kljun, one pak koje su iskljuvale kornjačinu džigericu, dobile su zeleno perje.

Tako je završila porodica kornjača-ubica; od tada kornjače više nikoga ne diraju.

I od toga dana sve ptice imaju različito perje.

KORNjAČA I IZVOR

Jedna kornjača je pošto-poto htela da se uda za jaguarovog sina. Ali su i druge maštale o tome — na primer, gušterica — pa čak i neke devojke iz ljudskog plemena. Kornjača je naumila da bude uporna. Ona domili do izvora, gde su sve životinje dolazile da piju vodu, a zatim tamo natutka sve žabe, govoreći im da čim neka životinja priđe vodi glasno zapevaju:

Turituri,
Svima noge polomiću,
Svima oči izgrebaću...

Došao do izvora majmun, čuo žablju pesmu, smrtno se uplašio, i ubrzo se među životinjama pronela vest da se u izvoru nastanio zao duh. Ma koja životinja da je prišla izvoru, odmah bi bežala što je noge brže nose, sva izbezumljena od straha. Dopuzala velika gušterica — i uplaši se; došao jaguar — i takođe se prepao. Na kraju je došla žena — ali je i ona pobegla. Samo kornjača nijednom nije prišla vodi. Stale životinje da je mole:

— Idi, kornjačo, vidi da li je istina da se u izvoru nastanio zao duh?

— Dobro — reče kornjača — ali da pođemo svi zajedno.

Uze ona svoju frulu, zasvira i pođe izvoru, a životinje za njom. Nedaleko od izvora kornjača se zaustavi i reče svima da je tu čekaju. A sama priđe vodi i naredi žabama da ćute. Pesma žaba prestade, kornjača napuni vodom krčag i važno se vrati nazad. Začudiše se

životinje što se kornjači čak i zli duh pokorava, i otada počeše da je se boje. Jaguaru ne preostade drugo nego da oženi svoga sina lukavom kornjačom.

MAJMUN, MORSKO PRASE I JAGUAR ILI PRIČA O TOME KAKO SE POJAVILA VATRA

U starodrevno vreme Indijanci nisu umeli da potpaljuju vatru. Jedanput su videli kako to čini majmun i naučili se od njega.

Nekada je majmun bio isti kao čovek: nije bio obrastao dlakom, umeo je da plovi čamcem, jeo je kukuruz i spavao na visećoj postelji. Indijanci pričaju kako je u to vreme majmun jedanput plovio čamcem zajedno s morskim prasetom i iznenada spazio kako ono pohlepno gricka kukuruz na dnu čamca.

Majmun mu reče:

— Prase, prase, nemoj to da radiš, može se desiti da progrizeš drvo, čamac će se napuniti vodom i onda ti se neće dobro pisati: moraćeš da skačeš u vodu i proždrljive ribe će te u slast progutati.

Ali morsko prase ne htede ni da čuje, već nastavi i dalje da gricka. Najzad progrize dno čamca, i čamac se najpre napuni vodom, a zatim sasvim potonu. Morsko prase poče da pliva, ali ga ribe opkoliše i počeše da čerupaju. Tako su ga i pojele. A majmun je plivao vešto, i kada su ga ribe opkolile, on uhvati jednu od njih za glavu, zavuče joj ruku u škrge i tako izvuče na obalu.

Onda majmun krenu da obiđe šumu, držeći za škrge ribu na izdisaju. Išao je, tako, sve dok nije sreo jaguara.

— Zdravo, prijatelju — reče jaguar — ti si, svakako uhvatio tu ribu da bi smo se nas dvojica zajedno počastili?

Majmun odgovori:

— Istina je, prijatelju, ulovio sam ovu ribu da bi smo se nas dvojica nakrkali.

Tada jaguar reče:

— Dobro je što si ulovio ribu, ali gde da naćemo vatru da je ispečemo?

Majmun pokaza na sunce koje je zalazilo za šumu i reče:

— Evo vatre. Ti, prijatelju, potrči za njom i stigni je kako bismo mogli da ispržimo ribu.

Sunce tog trenutka razape nad samim krajem šume svoj vatreni čador.

Jaguar reče:

—Pa gde je vatra? Ne vidim je.

A majmun će njemu:

— Pogledaj tamo kako se rasplamsala, zar ne vidiš kako je crvena? Idi po nju.

Jaguar pođe, i išao je dugo, dugo, daleko, daleko, ali što je dalje išao, sunce je izgledalo sve udaljenije. I on se vrati nazad pa reče majmunu:

— Prijatelju, nisam našao vatru.

Ali majmun odgovori:

— Pogledaj samo kako plamti i blešti! Trči, trči ponovo i postaraj se da ovoga puta stigneš do mesta gde gori vatra. Inače, kako da ispečemo ribu? Potrči, potrči brže!

I jaguar ponovo pođe da traži vatru. Kada je već otišao dosta daleko, majmun slomi dva suvarka, poče da ih tare jedan o drugi i dobi svetlost i plamen.

Zatim potpali suve grane, ispeče na žaru ribu i pojede je. Tada zapreta riblje kosti u pepeo ugasle vatre i pope se na drvo. Tu se smesti očekujući jaguara. Jaguar dođe i odmah krenu tamo gde je majmun bio zapalio vatru. Sve pažljivo razgleda i shvati da je prevaren, pa reče:

— Vidiš šta je uradio ovaj nitkov! U redu, nitkove, videćeš sada! Sada ću ja upotrebiti zube! Ubiću te! Gde li se skrio taj podlac?

Pošto je pojeo riblje kosti, on stade da traži tragove majmuna, ali mu ne pođe za rukom da ih otkrije.

Tada majmun zapišta na drvetu. Jaguar pogleda tamo amo, majmuna nema. Onda majmun opet zapišta. Jaguar pogleda uvis i vide majmuna gde sedi na drvetu, pa reče:

— Prijatelju, silazi.

Ali majmun ne htede da siđe.

Tada se jaguar razgnevi.

— Ja ti kažem, prijatelju, bol>e ti je da siđeš!

Ali majmun ne siđe, već reče:

— Neću da siđem, jer ćeš me ubiti.

— Ne, neću te ubiti.

Majmun ipak ne siđe. Tada se jaguar obrati vetru i zamoli ga za pomoć. Vetar je dunuo takvom snagom da drvo poče da se ljulja s jedne na drugu stranu i majmun, ne mogavši da se održi na grani, povika:

— Aj, aj, aj! Prijatelju, pašću, ruke me ne drže. Pomozi mi, prijatelju, ruke me izdaju!

I stvarno, najpre mu se od grane otkači leva ruka, a zatim obe noge. tako da je sada visio samo o desnoj ruci. Zato on povika:

— Prijatelju, otvori usta, sada ću pasti.

Vetar je tako tresao drvo da majmuna na kraju izdade snaga i on se otkači od grane. Dok je još padao, uspe samo da dobaci jaguaru:

— Prijatelju, otvori što brže usta, padam!

Jaguar razjapi čeljusti, i majmun ulete unutra pa za tren oka skliznu pravo u stomak svog prijatelja, dok se ovaj uzalud oblizivao trudeći se da oseti bilo kakav majmunski ukus. I jaguar se odgega u šumu sav otežao, s majmunom u stomaku, cvileći od bola. Bilo mu je sve gore i gore, jer je majmun u njegovom stomaku postajao nestašan, sve vreme se vrpoljio i šetao tamo amo.

Tada jaguar reče:

— Prijatelju, trebalo bi manje da se muvaš i laganije da se krećeš! Laganije, kažem ti, ne vrpolji se!

Onda se desi nešto skoro nemoguće: majmun skinu kameni nož, koji je nosio na vrpci zavezanoj oko vrata i poče njime da reže

jaguarov stomak iznutra. Rezao, rezao, i na kraju ga sasvim rasporio. Jaguar se sruši izdišući, a majmun sasvim mirno izađe na svetlost dana. Kada je jaguar već bio mrtav on mu odra kožu, razreza je na uske kaiše i zaveza ih sebi oko vrata, kao ukras. Onda krenu u lov.

Ubrzo nabasa na drugog jaguara, koji ga prodorno pogleda i reče:

— Gnusni majmune, ja ću te sada ubiti!

Ali majmun gordo povika:

— A, to hoćeš? Onda ubij, pokušaj. Jedan jaguar je isto tako hteo da me ubije, i pogledaj šta mu se desilo!

On pokaza svoj vrat na kome se nalazila ogrlica od jaguarove kože. Jaguar zadrhta, i ne samo što nije napao majmuna već je, naprotiv, pobegao što je brže mogao.

JAGUAR I BIK

Jaguar je živeo u planini, ali se često spuštao u dolinu i tamo klao stoku. Jedanput on srete bika i stade da razmišlja kako da ga najlakše odvoji od krda. I poče on bika da moli:

— Kume, ti si sigurno ovdašnji, meštanin, da li bi mogao da mi kažeš u kojem od ovih šumaraka živi jedan vrlo prijatan junac — on mi je veliki prijatelj, a odavno ga nisam video!

— 0, da, mislim da sam s njime baš juče bio na pojilištu — reče bik — on će i danas tamo doći. Ako hoćeš, prijatelju jaguare, hajdemo, odvešću te tamo.

— Ne, ne mogu toliko da pešačim — odvrati jaguar. — Ja sam gladan, a tamo nema šta da se prezalogaji. Štaviše, mogu da nabasam na mog neprijatelja ...

— A ko je tvoj neprijatelj?

— Tamo živi jedan seljak. On ima takvu njušku da bi bio u stanju da ubije trideset jaguara, a kamoli mene jednog. A tamo ni šumarka nema da bih se sakrio.

Na to će bik njemu:

— Što se ti tako bojiš, kume jaguare? Treba da se boji samo onaj ko je krivac, a ko nije činio zla dela — zašto bi imao da se boji?

A jaguar će njemu:

— A ko je zaklao jagnje iz stada? Tri psa su me tada jurila, kao da su bila pobesnela, a jedan od njih je tako strašan! Umalo nisam ogluveo od laveža. Odahnuo sam tek kada sam se popeo na drvo. Uh, kako sam želeo da skočim odozgo i zarijem kandže u grlo tim krvopijama! Ali klisnuli, đavoli.

Bik će njemu:

— Ispada, kume jaguare, da su tebi sve koze na broju samo kad si u šipragu. Hajdemo radije u pol>e.

A jaguar sam u sebi govori: „Ne veruje mi kumašin. Gle kako na svaki način želi da me odvede u polje!"

I poče jaguar da nagovara bika da pođu u šiprag, a bik jaguara — u polje. Tako su se i razišli na razne strane, bez dogovora.

JAGUAR I ZEC

Imao jaguar jedno parče zemlje, ali je ono celo bilo prekriveno koprivom i korovom. Pošto jaguar nije bio u stanju da ga sam oplevi, on pozva razne životinje i reče im:

— Onome ko mi oplevi svu koprivu a ne počeše se, daću kao nagradu bika.

Majmun prvi ponudi svoju uslugu, poče da plevi, ali se brzo opeče i počeša. Jaguar ga otpusti i pozva jelena. Uze jelen da plevi, ali se takođe opeče. Dođe red na jarca, samo ni on ne uspe. Odjednom se odnekud stvori zec:

— Ja se — reče on — prihvatam da oplevim koprivu!

Jaguar pomisli: „Kakve su sve životinje pokušale, pa nisu izdržale! A šta ćeš ti tu..." — ali ipak reši da isproba zeca.

Zec je već bio oplevio poveće parče zemlje kad jaguaru dosadi da i dalje motri na njega. On pozva svog sina i naredi mu da širom otvori oči i pazi hoće li se zec slučajno počešati.

A zeca je već celo telo peklo od kopriva.

Zato on reče jaguarovom sinu:

— Ej, derane, znaš li ti kakvog će mi bika pokloniti tvoj otac? S pegama, možda? S pegama ovde, onde i tamo, je li?

Tako se zec slatko počeša.

A glupi mali jaguar odgovori:

— Tačno je, s pegama.

Zec nastavi da radi, i čim bi ga pecnula kopriva po slabini, ušima ili šapama, on bi odmah pokazao jaguarovom sinu gde bik ima pege

— i tako se češao. Završi zec plevljenje i zatraži da mu se plati rad. Jaguar mu na to reče:

— Uzmi svog bika, ali znaj da ga možeš ubiti jedino na mestu gde ni muva nema niti se komarci moskiti vide, gde se ne čuju ni kokoške ni petlovi.

Zec ga sasluša i krenu na put zajedno sa svojim bikom. Išao je malo, pa se osvrnu, zastade. Čuje — petao peva. Reče u sebi: „Ne još."

I povede bika dalje. Dugo su išli i više se nisu videli ni moskiti ni muve, niti su se čuli petlovi i kokoške. Zec zakla bika i samo što poče da ga dere, kad evo ti jaguara:

— Daj mi, kumašine, parče mesa, od jutros ništa nisam jeo pa me stomak boli.

Zec mu dade veliko parče mesa, a jaguar ga za tren oka proguta i zatraži još. Počeo je čak da preti zecu kako će i njega pojesti zajedno s mesom ako ne pristane na deobu. Tako je siromah zec morao sve meso dati jaguaru. Dogega zec kući tužan, sve ga koščice bole od umora. Strašno je bio besan na jaguara!

„Počekaj samo", mislio je zec, „osvetiću ti se ja!”

Bio je zapazio mesto kuda jaguar najčešće odlazi pa sada naseče tamo velikih lijana. Vide to jaguar i upita zeca šta to radi.

— Bog nam šal>e za kaznu snažan uragan — odgovori zec. — Zbog toga hoću da se privežem čvršće, da me ne bi odneo.

Jaguar poče da ga moli:

— Priveži najpre mene, kumašine!

A zec ni da čuje, kaže: prvo mora da priveže celu svoju porodicu.

Jaguar ga je dugo nagovarao i na kraju zec, kao nerado, pristade. Priveza jaguara i tako ga priteže, da ovaj stade da preklinje:

— Olabavi malo lijane, kumašine, jer uopšte ne mogu da dišem!

A zec ga još jače priteže.

— Ne smem — kaže — jer će te vetar odneti.

Priveza on jaguara što je čvršće mogao i pobeže.

Naišao majmun i jaguar poče da ga moli: — Odveži me!

A majmun će njemu:

— Neka je blagosloven onaj ko te je privezao! — i ne htede čak ni da zastane.

Prođe i jelen, ali ne htede da odveže jaguara, a to ne učini ni jarac.

Na isto mesto vrati se i zec, da bi video je li jaguar još živ. Jaguar stade da ga moli za pomoć, zaklinjući mu se na večno prijateljstvo. Zec se pretvarao kako on to uopšte nije hteo da uradi s jaguarom, i da je, tobože, zbog toga vrlo ožalošćen... Odveza ga, a jaguar se odmah baci na nesretnika! Zec pojuri u jamu, ali ga jaguar čvrsto zgrabi za šapu. Vide zec da je stvar opasna, pa reče jaguaru:

— Ala si ti glupa životinja, uhvatio si se za koren pa misliš da je to moja šapa!

Jaguar pusti zečju šapu, a lukavi zec se u tren oka sakri na dno jame — i jaguar više nije mogao da ga dohvati. Baš u to vreme na obližnjem drvetu odmarala se čaplja. Jaguar joj reče:

— Kumo čapljo, hoćeš li da pripaziš na zeca dok ja ne donesem lopatu?

Pođe jaguar po lopatu, a čaplja ostade da čuva stražu. Zec joj doviknu:

— Ko me to nadgleda? Priđi bliže ulazu jame i otvori oči što više možeš!

Čaplja priđe do same jame i široko široko otvori oči. A zec joj baci pesak u oči i udari u beg. Dok je čaplja protrljala oči — od njega ni traga ni glasa.

Vratio se jaguar i počeo da kopa, a zeca nema pa nema. Upita jaguar čaplju:

— Kumo čapljo, a gde je kum zekan?

— Ne znam — odgovori čaplja — on mi je bacio pesak u oči pa više ništa nisam videla.

Tako je lukavi zec nasamario zlobnog jaguara.

BRATAC ŽBUN

Jedanput, ne zna se zbog čega, izbila svađa između majmuna i jaguara. Od tada se jaguar stalno spremao na obračun s majmunom, ali mu ovaj nekako nije izlazio na oči.

Zatim je nastupila suša i presahli su svi potoci i reke unaokolo.

‚Dha", obradovao se jaguar, „sada mi majmun neđe umaći!"

On se uputi prema jedinom potoku u kome voda nije bila još sasvim presahla — tamo su se sada sve životinje okupljale na pojište — pritaji se u blizini i stade da čeka majmuna. Majmun dođe da se napije vode i samo ga je čudo izbavilo od jaguarovih kandži. On se smrtno uplaši i poče da razmišlja kako da se spase od jaguara. Odjednom vide kako ide seljak i vozi tikve s medom. Majmun se uvuče u kola, namaza se medom od glave do pete, a zatim leže, provalja se po gomili lišća i krenu da pravi vragolije po svetu. Ubrzo se među životinjama pronese vest da se po javila nova zver koja se zove Bratac Žbun. Za to vreme majmun se napio vode, i niko ga nije ni dodirnuo. Jaguar ga je samo upitao ko je on. A majmun mu je na to odgovorio:

Ja sam Bratac Žbun,
ja sam Bratac Žbun,
I vode sam pun,
i vode sam pun
Iz potoka bistra.

Ubrzo je s majmuna sve lišće opalo a s lišćem je otišla i njegova dlaka. Došao majmun da se napije vode, a životinje ga opet pitaju ko je on.

On im opet odgovori:
Ja sam Goli Žbun,
ja sam Goli Žbun,
I vode sam pun,
i vode sam pun
Iz potoka bistra...
Ja sam ovde bio,
I vode sam pio,
I sve nadmudrio!

Sve životinje prasnuše u smeh! A majmun se napi vode, i zadovoljan — ode.

PRIČA O PAPAGAJU KOJI KREŠTI „KRA, KRA, KRA!"

Papagaj koji krešti „kra, kra, kra!" bio je nekad dečak koji je mnogo voleo da jede. Bio je užasno proždrljiv i imao je lošu naviku da guta nesažvakanu hranu.

Jedanput je njegova majka uzela plodove mangabija(4) i stavila ih u vruć pepeo da se peku. Sin je to spazio, izvadio je jedan mangabi iz same vatre i odmah počeo da jede. Mangabi ima lepljiv plod i dugo drži toplotu. A dečak je, izvadivši ga pravo iz vatre, opekao grlo, zadihao se, počeo da kašlje i krešti: „kra, kra, kra ..." nastojeći da ispljune vrući mangabi. Ali pošto ga je već bio progutao, nije mogao da ga ispljune. Zbog toga je krkljao: „kra, kra, kra", sve dok mu nisu porasla krila i kandže, kao u papagaja. Tako se pretvorio u papagaja, i sada ga još uvek, kada prolazite šumom, možete čuti kako krešti: „Kra, kra, kra!"

DVA PAPAGAJA

Jedanput krenulo Sunce u lov i uz put naišlo na gnezdo u kome su bila dva mlada papagaja. Sunce izvadi ptiće iz gnezda i reši da ih odvede svojoj kući i odgaji. Za sebe izabra papagajčića sa svetlijim i raskošnijim perjem, a drugog pokloni svom prijatelju Mesecu.

Oni zajedno počeše da hrane male ptice, da ih po povratku iz lova uzimaju u ruke, stavljaju sebi na prste i uče ih da govore.

Jedanput, kada Sunce i Mesec odoše u lov, jedan papagajčić reče drugome:

— Žao mi je sunca. Ono je tvorac svega na zemlji, a čim se vrati iz lova počinje, mada umorno, da sprema hranu i za sebe i za nas. Treba mu pomoći.

I odjednom se oba papagajčića pretvoriše u mlade devojke i počeše da pripremaju ručak. Dok je jedna radila, druga je stajala na ulazu, pazeći neće li se pokazati Sunce i Mesec. Kada se Sunce i Mesec približiše kući, još iz daljine začuše lupanje tučka u avanu, kao da neko melje žito. A kada priđoše bliže, lupa se namah prekide. U kući nađoše pripremljen ručak, a oba papagaja stajahu na šipkama u kavezima, kao i obično. Sunce i Mesec pregledaše kuću i primetiše na tlu ljudske tragove, što ih veoma uplaši, jer se spolja nije primećivalo ništa — izgledalo je da je neko hodao samo po unutrašnjosti kuće, a kako je tamo dospeo, bila je zagonetka.

Isto se to desilo i drugog dana, i nekoliko dana uzastopno. Jednom Sunce reče svom prijatelju:

— Hajde da se sakrijemo pored kuće, u žbunje. Čim začujemo da lupa tučak, utrčaćemo u kuću, ti s jedne a ja s druge strane.

Tako i uradiše: sakriše se i stadoše da čekaju. Odjednom čuju: u kući neko govori i, izgleda, smeje se. Čim začuše lupu tučka, uleteše u kuću s raznih strana. Devojke nisu stigle da navuku ptičje perje, izvukle su tučkove, opustile glave i sele jedna do druge na zemlju. Obe su izgledale veoma lepo: koža im je bila svetla i glatka, a kosa im dopirala do kolena. Mesec htede da im priđe, ali ga Sunce preduhitri i reče jednoj od devojaka:

— To nam, znači, vi, pripremate ručak?

Devojka se nasmeja:

— Nama je žao što dolazite iz lova umorni, pa još morate da radite i u kući. Zbog toga se ponekad pretvaramo u ljude i pripremamo vam ručak.

Sunce reče:

— Od danas ćete zauvek ostati ljudi!

Devojka odgovori:

— Onda se dogovorite ko će koju od nas uzeti za ženu.

Sunce na to odmah reče:

— Ti ćeš biti moja!

Mesec reče drugoj:

— A ti si moja!

Pripremiše oni postelje i za svoje žene i počeše srećno da žive zajedno.

ARU

Priča se da su nekad, u staro vreme, žabice aru bile ljudi.

Vođa plemena Aru bio je mlad i snažan čovek. Jednom je krenuo u lov na ostrvo Palja i krstareći tako odjednom ugledao na obali devojku lepu kao mesec. Oči su joj, kažu, bile crne, blistave i sjajne kao glatka površina duboke reke, a svetlucale su kao jasne zvezde. Zubi su joj bili beli — kao beli dan. Lepa je, kažu, bila ta devojka, lepšu vođa plemena Aru nikada nije video. Nije mogao da odvoji pogled od nje, pa se pritajio i posmatrao je.

Ona je mirno sedela i lovila ribu. Kad je nalovila punu korpu, zagazila je u reku i okupala se, a onda, izašavši iz vode, nalomila suve trske, prostrla je, legla i odmah zaspala.

Ne mogući da odoli njenoj lepoti, a videvši da je čvrsto zaspala, vođa plemena Aru pomisli kako je sada zgodna prilika da je primora da mu bude žena. On se prikrade, priđe sasvim blizu nje i, onako zaspalu, čvrsto je zgrabi i pritište da mu ne bi mogla umaći.

Devojka se uplašeno prenu pa htede da zove u pomoć, ali joj on rukom začepi usta. Ona se otimala, on je sve jače stezao, i u tom njihovom rvanju spusti se i veče, i pade noć, a da ni jedno ni drugo ne nadjača. I dalje su se borili, a devojka je pri tome stalno plakala. Ali njene suze nisu padale na zemlju nego se uznosile u nebo, odakle su padale kao sitna kiša.

Borili su se tako sve do zore, kad oboje padoše od umora. Vođa plemena Aru bio je sav ispijen, sama kost i koža, kao da ga je vatra sažegla. Sav se smanjio i stanjio.

Tada devojka ustade i kroz suze mu reče:

— Zašto uznemiravaš nebeska stvorenja? Vidiš li sada šta te je snašlo, kako te je ova noć sagorela? To je zato što si se usudio da dirneš onu koja ne gazi po zemlji! Sada će se ugasiti tvoj rod i tvoje pleme, a zato što su moje suze pokvasile svu zemlju — od današnjeg dana će tvoj život proticati u vodi i na vlažnim proplancima, i samo ćeš se u ovo doba svake godine pretvarati u čoveka da bi drugim ljudima delio lekovito bilje. I još ćeš ih naučiti kako se prave korpe, sita, mreže za ribu i vesla.

Zatim devojka otkide grančicu i rascepi je, izdelja i poveza vlasima svoje kose. Tako načini sviralu pa zasvira: tif-efu-fo, piri-pi! Onda reče:

— Eto, sad si čuo, uči se! Sada s tobom niko neće moći da se meri u ovoj veštini. No pre nego što se rastanemo, treba da saznaš i ko sam ja. Znaj da sam ja stanovnica neba i da sazvežđe od sedam zvezda nosi moje ime. Zovem se Seusi. Ja sam majka svih biljaka i kći Meseca. A sada se vrati u svoju zemlju. Možeš pričati kome god hoćeš da si me video ... Uzmi ovu sviralu, poklanjam ti je. Kad stigneš do luga kraj svog sela — zasviraj. Videćeš kako će se tvoji ljudi obradovati...

To reče i iščeze.

Vođa Arua krenu u svoje selo. Kad je bio blizu, zasvira u svoju sviralu, a na to ljudi iz njegova plemena svi redom poskakaše u vodu. I vođa skoči za njima. Nisu više bili ljudi već žabe.

Tako su se na svetu pojavile žabice aru koje žive na šumskim proplancima, svirajući svoju svirku. Čim neku šumu ljudi počnu da krče da bi došli do oranice, odmah se odnekud stvori i aru. Priča se da tamo gde nema arua uvek nastupi nerodica. Ako polje nije oplevljeno pa zaraste u korov, aru se na njemu ne zadržava: odmah odskakuće dalje.

ZAŠTO PAS MRZI MAČKU, A MAČKA MIŠA

Nekada su sve životinje bile prijatelji. Pas, mačka, miš, ovca, jaguar, lisica, pacov-torbar i petao — svi su živeli zajedno i nikad se nisu svađali. Svima je zapovedao lav.

Jednom bog naredi lavu da oslobodi sve životinje, i da im dozvoli da idu kuda koja želi. Sve životinje su se ovome veoma obradovale. Lav pozva najhitrije životinje i posla ih da raznose pisma ostalima.

Mačku dade pismo za psa. Mačak potrča što ga noge brže nose. Uz put srete miša, koji se naslađivao medom.

— Prijatelju! Kuda tako juriš lomeći glavu?

— Trčim da predam psu ovo pismo.

— Zašto se toliko mučiš! Bolje se malo odmori i probaj med. Izvrstan je!

Mačak poče da liže med, toliko je mnogo lizao i toliko mu se med dopao da mu na kraju pripade muka i on zaspa.

Miš poče iz radoznalosti da pretura po torbi koju je mačak nosio preko ramena, i nađe tamo nekakvu hartiju. On stade da je gricka, i grickao je, grickao, grickao, dok od hartije nijedno parče ne ostade čitavo. Videvši šta je uradio, miš iskoči iz torbe i strugnu u šumu.

Kad se probudio, mačak iz sve snage pojuri da što pre nađe psa i, kad ga nađe, predade mu pismo.

Pas uze da čita i vide da je pismo izgrickano i iscepano. Sada nije mogao dokazati čoveku da je slobodna životinja. Od tada pas postade smrtni neprijatelj mačka i zato ga uvek, kad mu se pruži prilika, juri da ga ubije. A mačak zna da je za sve kriv miš i razmišlja kako da mu se osveti i da ga pojede.

I tako njihovo neprijateljstvo traje sve do današnjeg dana.

JAGUAR I TAPIR

— Zdravo, prijatelju tapire!

— Šta radiš, prijatelju jaguare?

— Nisam dobro. Kada putujem noću, uvek izbodem šape o bodlje u travi. Možeš li mi pozajmiti tvoja kopita da bih udobnije hodao?

— Kako da ne, samo izvoli, uzmi. Ali ujutru mi ih vrati, jer čim izađe sunce i zagreje zemlju, izranjaviću noge bez kopita.

Kažu da se zbog toga jaguar, kad ide noću, može odmah osetiti, a tapir, iako je trapav, gazi lako, jer je bos.

CARICA JAGUARA

Priča se da je jedna mlada žena bila toliko sirota, da naprosto nije imala čim da hrani svog sinčića. Jednom ga uze za ruku i krenu u beli svet, kuda je oči vode — i ovako i onako nije imala izlaza. Nije pošla putem, već je skrenula u stranu, po zarasloj putanji koja je vodila pravo u šumu.

Išla je, išla, i više ni svoje noge nije osećala od umora, kad odjednom iskrsnu pred njom starac i reče:

— Ah, kćerčice! Kuda ti ideš? Ova putanja će te odvesti u carstvo jaguara, lično do carice Pegave!

— Ah, dedice, šta da radim. Nemam izlaza. I tako ću se izgubiti u ovom čestaru, zato ću bolje poći tamo kuda me noge nose ...

I ispriča mu o svojoj nesreći.

— Znaš šta — reče starac — čim izađeš na proplanak jaguara, videćeš veliki dvorac, a na pragu ogromnu jaguaricu. To je lično carica. Pokloni joj se što poniznije i reci da si došla da je zamoliš da bude krsna kuma svom sinčiću.

Žena se pozdravi sa starcem, iz sveg srca mu zahvali na savetu, i nastavi svojim putem. Išla je, išla, dok nije izašla na široki proplanak nasred koga se dizao ogroman dvorac, a oko njega je sedeo čitav čopor jaguara. Na pragu je ležala gorostasna jaguarica i lizala svoje šape. Žena joj priđe, držeći za ruku dete, i trudeći se da bude što učtivija, reče:

— Zdravo da si, gospo! Došla sam da te zamolim da budeš krsna kuma mom sinu.

Carica Pegava nije izustila ni jedno slovo, već je namrgođeno gledala u ženu i njeno dete. Svi jaguari su sedeli mirno oko zgrade i posmatrali pridošlice, ne mrdnuvši se. Na kraju Pegava reče da pristaje, i da je sve u redu. Uzela je dete i tako ga ljubazno potapšala tri puta po leđima da se od toga siromah mališa srušio strmoglavce i zakotrljao po travi. Zatim je dete vratila majci i rekla joj da uđe u dvorac. Mlada žena se povinovala i ćuteći stala u ugao sobe, ne ispuštajući sinovljevu ruku.

Činilo joj se da je prošlo mnogo vremena, pre nego što se carica Jaguara pojavila ponovo i upitala gošću da li je gladna. Žena odgovori:

— O, ako mi donesete nešto za jelo, ja ću vam biti zahvalna.

Carica naredi da se donese jelo i ženu poslužiše parčetom pečenja i šakom maniokovog brašna. Meso je bilo vrlo tvrdo i veoma suvo. Gošća podeli oskudni obrok sa sinom i, posadivši ga na svoja kolena, ostade da sedi mirno u svom uglu. A jaguari kao da je nisu ni primećivali, svaki je radio svoj posao: jedni su ulazili, drugi izlazili, jedni su donosili vodu, drugi sekli drva, jedni su potpaljivali vatru, drugi pripremali jelo.

Kada je nastalo veče, Pegava dade ženi mali naramak slame da ga prostre za spavanje sebi i sinu. Rano ujutru mlada gošća ustade, pospremi ceo dom, pomete dvorište i naloži vatru u ognjištu. Kada su se jaguari probudili, sve je već bilo dovedeno u red i preostalo im je samo da hranom napune kazan i da ga pristave na vatru.

Carica ponovo dade mladoj ženi parče žilavog mesa i s prsta maniokovog brašna, kao doručak za nju i sina, i reče joj:

— Kumo, ostani još nekoliko dana s nama, pa ćemo krstiti dečaka.

Žena odgovori da se slaže i zaćuta. U dvorcu jaguara govorila je samo onda kada bi je Pegava o nečemu pitala. Tako je ostala neko vreme u carstvu jaguara, svakog dana je ustajala u zoru, spremala ceo dom, mela dvorište i ložila vatru u ognjištu.

Mališan je, najzad, kršten. Tada mlada žena reče carici jaguara:

— Gospo, molim te dozvoli da sutra izjutra odem odavde.

Pegava naredi da se za sutra osedla konj i uz sedlo privežu dve korpe, koje je do vrha napunila novcem, odećom i rubljem za kumče. Ženi još pokloni rog, rekavši da će joj možda u putu zatrebati. Gošća se bez ustručavanja pozdravi s domaćicom i sa svim jaguarima, zahvali im se na dočeku, uze sina za ruku, uzjaha konja i polako cimnu uzdu.

Čim su prošli veliki proplanak i čim je visoko drveće počelo da dodiruje leđa jahačice, iz čestara iziđe onaj isti starac i reče:

— Kćeri moja, sada će te jatuari presresti da bi te raskomadali, ali se ti ne plaši već idi svojim putem. Ja ću te naučiti šta da radiš.

I on je nauči šta da uradi, a na oproštaju doda:

— Ako poslušaš moj savet, jaguari te neće ni dirnuti i ostaviće te na miru. Svi koji su bilo kada posećivali dvorac jaguara bili su pojedeni pri povratku, jer nisu znali ono što sam te baš sada naučio.

Mlada žena se zahvali i krenu dalje. Bila je već dosta daleko, kada je Pegava sustiže, a zatim joj s drugim jaguarima preseče put i negde iza žbunja uzviknu:

— Kumo! Hej, kumo! ...

Žena odgovori onako kako ju je naučio starac:

— Šta hoćeš, carice jaguara, od mene?

Jaguarica reče:

— Kada stigneš kući, otac i majka će te upitati ko ti je pružio utočište i ko se brinuo o tebi. Šta ćeš im odgovoriti?

Žena poče da peva:
Kad pitaju otac, mama,
Odgovoriću im sama:
Ko je mene darivao?
Ko mi sinu ime dao?
Oni što rastržu konje, Oni što bikove gone...

Pegava je bila vrlo zadovoljna, pa uzviknu: — Prava si junakinja, kumo! Zatrubi u rog! Žena poče da svira u rog i da peva:

Vrata mi zatvorili nisu
Oni što na ljude kidišu,
I životinje jedu ...
Konja i korpe dali mi na dar,
Nije me pipnuo nijedan jaguar ...

I mlada žena potrča brzo-brzo, kao da su je krila nosila. Pegava i njeni saplemenici ponovo je sustigoše, opet joj presekoše put i po drugi put je upitaše ko joj je pružio utočište. Žena odgovori isto kao i prvi put. Tada se Pegava okrenu nazad, praćena svojim saplemenicima. I žena mirno nastavi svoj put.

Stigne kući zadovoljna i srećna i ispriča rođacima sve što joj se desilo. Novcem koji je carica jaguara poklonila kumčetu podigla je lepu prostranu kuću, u koju je prešla cela porodica. Dečaka su dali na školovanje i svi počeli dobro da žive.

Ali je susetku počela da progoni crna zavist kad je videla kako se cela porodica obogatila u tren oka. Ona nije davala mira svojoj prijateljici, dosađujući joj iz dana u dan, i mlada žena joj, ne izdržavši više njeno navaljivanje, ispriča sve od početka do kraja.

Susetka odmah zgrabi svog sina i pođe da traži caricu jaguara, uveravajući ljude da će se sigurno vratiti bogata. Ali ona je bila tvrdoglava i nadmena i nije se u carstvu jaguara ponašala kako joj je savetovano. Dvorac nije htela da posprema, zaboravila je pod da mete, mrzelo ju je da loži vatru. Kad joj je donet doručak, rekla je da to nije dovoljno ni na zub da stavi, da ona nije koka što mrvice kljuca, da je meso tvrdo kao kamen, da je maniokovo brašno buđavo. Kada joj je donet naramak slame mesto postelje, ona se razvikala na sav glas:

— Nisam ja pseto da spavam na podu, na postelji od slame!

Celog dana se rugala i podsmevala jaguarima:

— Bože sakloni! Pa gde to ima da jaguari drva seku? ... Oni su potpuno šenuli! Nikada nisam videla da jaguari nose na glavi krčage s vodom! ... Bog da te sačuva! Ko je još video da jaguari metu pod ... To su pravi čudaci! ...

I sve tako.

Prođe nekoliko dana. Čim je dete kršteno, majka ga zgrabi u naručje i obavesti sve da odlazi. Carica jaguara dade joj konja, dve korpe s odećom, novcem i rogom. Žena uskoči u sedlo, stavi sina iza sebe, na sapi konja, cimnu uzdu i pojuri. Nije se pozdravila niti osvrnula prema jaguarima.

Kada je već bila daleko, Pegava istrča pred nju i doviknu joj:

— Kumo! ... Hej, kumo! ...

Žena joj uzvrati:

— Šta hoćeš? Što si se zalepila za mene kao čičak!... Gubi se!

Pegava joj doviknu:

— Kada stigneš kući, otac i majka će te upitati ko ti je pružio utočište i ko se brinuo o tebi. Šta ćeš im odgovoriti?

Žena prasnu u smeh:

— Čuješ li ti! Čisti se odavde da te više ne vidim! Šta ću odgovoriti?! A šta te se to tiče?!

Pegava i njeni saplemenici ponovo sustigoše ženu i postaviše joj isto pitanje. Ali im žena odgovori isto što i ranije. Tada svi jaguari izađoše iz šume i oduzeše joj sve što su joj dali, a uz to je još tako preplašiše da se toga celog života sećala i postala mnogo skromnija i pitomija.

KORNjAČA I PLOD

Desilo se to za vreme velike gladi. Samo je jedno jedino drvo bilo puno zrelih plodova. Obilaze životinje oko njega, ali se ustežu da ih jedu: ne znaju kakvi su to plodovi i kako se nazivaju. Najzad su se okupile sve životinje i uputile izaslanika na nebo — da pita boga kako se zovu ovi plodovi. Bog je rekao naziv ploda, i životinjica, da ga ne bi zaboravila, poče da pevuši:

Musa, musa, musa,
Musangambira, musaue.

U blizini je živela stara veštica. Kada je životinjica prolazila pored staričinog doma, ova je upita kakva ju je nevolja tu dovela i šta ovde radi. Životinjica joj ispriča o čemu je reč. Čudotvorka, koja je bila veoma zla, zapeva:

Munga, selenga, ingambela,
Vina, kivina, vininim ...

Životinjica se zbuni i zaboravi ime koje je saznala na nebu. Krenula je bogu i druga životinjica, ali joj se desilo isto što i prvoj. Ista sudbina stigla je i mnoge druge životinje koje su išle na nebo da bi saznale naziv ploda — starica ih je zbunjivala svojom pesmom i one su zaboravljale ime ploda. Najzad red dođe na kornjaču. Bog joj reče ime ploda i ona bez žurbe krenu nazad, pevušeći:

Musa, musa, musa,
Musangambira, musaue.

Kada je prolazila pored veštičinog doma, ova izlete pred nju i upita:

— Kuda ideš, kornjačo?

A kornjača i ne haje, pevuši svoju pesmu i uopšte ne obraća pažnju na staricu.

Veštica će ponovo:

— Kuda ideš, kornjačo?

Kornjača nastavi da peva. Onda i starica zapeva:

Munga, selenga, ingambela,
Vina, kivina, vininim ...

Kornjača ni uvom da mrdne. Nije se zbunjibala, milela je i za svoj račun pevušila ime ploda. Razbesne se starica, zgrabi kornjaču i iz sve snage je udari lećima o zemlju. Kornjača se prevrnu i reče:

— Čisti mi se s puta!

I nastavi svoj put, ne zaboravljajući ime ploda. Starica je još mnogo puta podizala i treskala kornjaču o zemlju, ali videći da joj ništa ne može, otišla je skoro prepuknuvši od zlobe.

Kornjača stiže u šumu i ispriča životinjama kako se naziva plod. Obradovale su se životinje i mnogo joj se zahvaljivale na usluzi koju im je učinila.

Ali je oklop nesretnice ostao sav u naprslinama od udaraca kojima ju je nagradila stara veštica. Te naprsline se i dan-danas primećuju.

PAUK I KIBUNGO

Bila je strahovita suša, životinje nisu imale šta da jedu. I najednom se jedno drvo pokri zrelim, veoma slatkim plodovima. Sve životinje dođoše da pronađu to drvo, samo pauk ostade kod kuće. Da bi stigao do tog drveta, trebalo je da pređe preko široke reke. Prolete ptica urubu, i pauk reče:

— Ej, urubu! Prenesi me, i ja bih da okusim malo slatkog voća!

— Popni mi se na leđa — odgovori urubu.

Pauk tako i učini i urubu odlete da traži drvo... Tamo spusti pauka na zemlju. Samo što je počeo da jede, pauk povika:

— Ne, urubu, ne diraj to voće, ono je moje. Ja sam ga izabrao još dok smo se približavali.

Urubu odlete i sede na granu pored druge voćke. Ali samo što htede da je dodirne kljunom, pauk ponovo viknu:

— Ne, urubu! I tu voćku sam ja izabrao, ne diraj je!

Tako je radio svaki put kad bi urubu izabrao kakvu voćku. Najzad, jadnom urubuu to dojadi i on odlete prazna trbuha, ostavivši pauka samog. Kad se propisno najeo, pauk se spusti s drveta i pođe kući. Međutim, kad stiže do reke, vide da sam nikako neće moći da je pređe, pa poče da plače i proklinje sudbinu. Ugleda ga krokodil, pa će kazati:

— Kume pauče, hajdemo k meni. Prenoći kod nas, a ja ću sutra izjutra narediti deci da te prevezu.

Stigli su kad se već smrklo. Krokodil zapovedi deci da spreme postelju za pauka, jer se jadni gost strašno umorio. Krokodilova deca mu spremiše postelju u jednoj jami, u kojoj su ležala jaja njihove

braće što se još nisu izlegla. Odlazeći na počinak, pauk zamoli krokodila:

— Kume, naredi da me ranije odvezu.

I stade da jede krokodilova jaja. Kada je lupao prvo jaje, krokodilova deca pomisliše da mu to krči u stomaku, pa povikaše:

— Tata, gostu nije dobro!

Krokodil ih umiri:

— Deco, pustite kuma da spava!

Tako je prošla čitava noć. S vremena na vreme pauk bi krckao po koje jaje, deca su na to vikala da „gostu nije dobro", a krokodil se ljutio i naređivao im da ćute i ostave gosta na miru. Samo što je svanulo, pauk, koji je već pojeo sva krokodilova jaja, dreknu:

— Kume, naredi deci da me odvezu preko reke.

— Još je rano, kume.

— Nije, kume! Moram što pre da stignem kući.

I molio je sve dok krokodil nije naredio deci da ga odvezu. Kada je, pak, krokodil zavirio u svoju jamu i tamo video samo ljuske od jaja, umalo se ne obeznani. Pojuri ka obali reke i povika deci, koja su već poodmakla:

— Deco, vratite kuma pauka!

Deca nisu dobro čula, pa upitaše pauka:

— Šta to on viče?

— Ništa naročito — odgovori pauk — kum kaže da me vozite brže. Požurite!

A krokodil se na obali drao što ga je grlo nosilo:

— Deco, vratite kuma pauka!

Ovog puta su krokodilova deca dobro čula. Ali pauk je ponovio da im otac naređuje da ga voze brže. Čim je čamac prišao obali, pauk iskoči i istog časa nestade u šumi.

Išao pauk obalom, pa najednom ugleda vukodlaka kibunga, jednog od onih što love decu, a po izgledu podsećaju na velike majmune. Ovaj je lovio ribu i bacao je za leđa, na zemlju. Pauk se

tiho prikrade i poče da jede ribu. Kada je kibungo završio s lovom i okrenuo se, video je da ribe više nema.

— A, to si mi ti, pauče, pojeo ribu? Deder, vrati je nazad!

— Ne, nisam ja pojeo tvoju ribu, što govoriš koješta, kibungo ...

I tako su se prepirali oko toga ko je pojeo ribu, kad najednom prolete ptičica žuriti. Pauk joj dobaci:

— Ah, žuriti! Da te ja nisam tako ulepšao, ti sada ne bi letela tako mirno i zadovoljno.

Čuvši to, kibungo upita:

— O, pauče, umeš li ti sve da ulepšaš?

— Nego kako ...

— E, pa, i ja hoću da me ulepšaš.

— Dobro, hajdemo.

I pođoše. Stigoše na veliki proplanak gde je šuma bila posečena, i pauk reče kibungu da proba sve panjeve i izabere najači. Najzad kibungo pronađe takav panj. Na to će pauk:

— Dobro, kibungo. Sada izaberi najdeblju lijanu.

Kibungo pođe u šumu i vrati se sav zadihan pod teretom tako debelih lijana da bi se svakom mogao vezati vo. Tada pauk reče:

— Lezi sad na panj, a ja ću te dobro vezati. To je potrebno da bih mogao da te ulepšam.

Glupi kibungo leže na panj, a pauk poče da ga vezuje. Vezivao ga je sve dok se nije uverio da kibungo nije u stanju ni da se mrdne.

— Pa, probaj sad, kibungo, možeš li da se pokrećeš — reče pauk.

Kibungo se napreže iz petnih žila, ali badava. Na to se pauk nasmeja od zadovoljstva i ode.

Svaku životinju koja je prolazila kibungo je molio da preseče lijane kojima je bio vezan za panj. Ali niko ni je hteo da mu učini tu uslugu, svi su govorili:

— Neka to neko drugi učini, ja neću. Ako te odvežem, ti ćeš doći i pojesti moju decu.

Jednom naiđe mrav termit pored jadnog kibunga, i ovaj ga stade preklinjati:

__— Termite, iseci lijane, termite...

— Neka to neko drugi učini, ja neću. Ako te odvežem, ti ćeš doći i pojesti moju decu.

— Oslobodi me, termite, a ja ti se kunem da nikad više neću jesti decu!

Toliko je molio i preklinjao da je termit pozvao drugove pa su zajedničkim snagama u tren oka presekli sve lijane.

Čim se kibungo oslobodi, pojuri da pronađe pauka, ali je ovaj već daleko odmakao.

Posle izvesnog vremena opet naiđe suša, i sve životinje se okupiše da iskopaju bunar. Tada kibungo odluči da nikako ne propusti priliku da uhvate pauka. Čitave dane je čuvao stražu kod bunara kako bi ga uhvatio u trenutku kad dođe da pije vodu.

Pauk je dugo razmišljao kako da se napije vode a da kibungo to ne vidi. Najzad je našao kožu jelena koji je uginuo od žeđi. Zavuče se on u tu kožu i stade da puže. Kad je došao do bunara kibungo upita:

— O, brate jelene! Šta ti se to dogodilo, pa si se sav osušio?

Sav zadihan, pauk odgovori:

— Ah, brate kibungo! Znaš li ko me je tako izmučio? Onaj prokleti pauk, izdajica nijedna!

— Šta? Pauk? Ah, brate jelene, da znaš samo šta je ta hulja sa mnom uradila!

I on ispriča celu priču, pa završi:

— Samo, dopašće mi on šaka, pokazaću ja njemu!

Pauk siđe do vode, napi se i okupa. A onda, pošto je dobro odmakao, izađe iz jelenske kože, pope se na visoko drvo i povika:

— Kibungo! Ej, kibungo! Pogledaj, to sam ja!

Kibungo pozelene od gneva, ali nije mogao da dohvati pauka.

KORNjAČA I ČOVEK

Ušla jednom kornjača u svoju rupu i počela da svira na sviralici. Pored rupe su prolazili ljudi i zaustavljali se da čuju kornjačinu svirku.

Jedan čovek reče:

— Uhvatiću ovu kornjaču!

Prišao on rupi i viknuo:

— Hej, kornjačo!

A kornjača će njemu:

— Šta hoćeš?

— Brzo, kornjačo! Dođi ovamo!

— Dobro, odmah ću.

Izašla kornjača iz rupe, a čovek je zgrabi i ponese kući. Kod kuće je stavi u sanduk, a ujutru, kad krenu u polje, reče deci:

— Pazite da vam kornjača ne utekne! — i ode.

Kornjača je sedela u sanduku i na sviralici svirala.

Čula deca njenu svirku i prišla bliže sanduku.

Tada kornjača naglo prestade da svira.

Počeše deca da je mole:

— Sviraj još, kornjačo!

A kornjača će njima:

— Vama se dopada moja svirka? Ah, da samo znate kako ja tek umem da igram!

Deca otvoriše sanduk i pustiše kornjaču da bi videli kako ona igra.

Kornjača poče da igra u sobi:

Le, le, le, le...
Le, re, le, re...

Poigra malo, a zatim reče da mora izaći.

— Mi ćemo te pustiti — rekoše deca — samo nemoj da bežiš, kornjačo!

Otvorila deca vrata, a kornjača što brže može otpuza podalje i sakri se u žbunje.

Krenula deca da je traže, ali kornjači se izgubio svaki trag

Tada jedan dečak reče:

— Šta da radimo sada? Šta ćemo reći ocu kada se vrati kući? Hajde da naćemo kamen pa da ga obojimo kao kornjačin oklop, inače će nas otac isprašiti!

Obojili oni kamen i stavili ga u sanduk.

Uveče se vrati otac i reče:

— Pristavite brzo lonče na vatru, kuvaćemo kornjaču!

— Već smo ga pristavili, oče — odgovoriše deca.

Spusti otac u lonče kamen umesto kornjače i reče deci:

— Sada donesite tanjire, ješćemo kornjaču.

Izvuče otac kornjaču iz lonca i stavi je u tanjir, a tanjir se odjednom raspade u paramparčad.

Otac poče da grdi decu:

— Ah, vi nevaljalci, pustili ste kornjaču!

Oni odgovoriše:

— Nismo, oče:

A kornjača baš tada zasvira na sviralici.

Čuo to čovek, pa kaže:

— Sada ću ponovo da je uhvatim!

I doviknu kornjači:

— Hej, kornjačo!

— Šta hoćeš? — odgovori kornjača.

On je doziva s jedne strane, a ona se odaziva s druge. Dozivao je, dozivao čovek i najzad mu dosadilo. Otišao je kući i ostavio kornjaču na miru.

DEČAK I FRULA

Priča se da je jednom, u davno vreme, kada su životinje umele da govore, jedan dečak pošao sa majkom na izvor i poneo frulu, na kojoj je uveče svirao dok su devojke igrale. Kada se dečak vratio kući, on primeti da je zaboravio frulu pored potoka. Naumi da se vrati i da je potraži. Majka mu je govorila da to ne čini jer je već bilo tamno i nastupio je čas kada zveri izlaze iz gustiša na čistinu. Ali dečak se zainatio i krenuo.

Divlje životinje primetile su da on ide prema potoku i rešile da se pritaje u gustišu kako bi ga uhvatile kad se bude vraćao. I stvarno, kada je dečak pošao kući, divlje životinje ga odmah opkoliše i upitaše šta on tu radi u tako pozno doba. Dečak odgovori da je tražio svoju omiljenu frulu na kojoj uveče svira da bi devojke igrale. Tada mu životinje narediše da i za njih odsvira nešto za igru. Dečak uze frulu i poče da svira:

Filele, filele,
Babaminoku, filele!

Prvi je počeo da igra jaguar. Igrao, igrao, premorio se i otišao u šumu. Zatim poče da igra druga divlja životinja, onda još jedna, i ubrzo su sve životinje bile u kolu. Igrale su, igrale i jedna za drugom odlazile u gustiš.

Siromah dečak jedva je svirao od umora. Majmun onda uđe u krug i zapeva:

Zasvirajmo, zasvirajmo,
Zaigrajmo, zaigrajmo,
Kitikau, kitikau...

Na kraju su svi otišli i ostalo je samo jagnje. Ono priđe dečaku, uze mu frulu i otera ga, pa poče da svira. Dečak je već odavno bio stigao kući, a jagnje je i dalje sviralo.

Zveri iz guste šume su ostale pri svojoj nameri da ulove dečaka, i razgovarale su između sebe:

— Jagnješce suviše dugo svira. Sada ćemo njega da pojedemo.

Kada jagnje prestade da svira, baci frulu i pobeže što ga noge brže nose. Zveri su primetile da je nastala tišina i izađoše iz guste šume, ali nikoga više ne nađoše — ni dečaka, ni jagnje.

CRVENA VEVERICA

Jednom je među žiteljima plemena Kašinaua zavladala strašna glad i nikako nisu mogli da dođu do hrane. Videvši da im nema života, muškarci odlučiše da pođu u potragu za hranom. U selu su ostale samo žene i deca, koja su jela zemlju pomešanu s vodom.

Jednom pođe neka žena na reku, po vodu, i ugleda tamo crvenu vevericu kako skače po stablu jednog drveta. Ugledavši čudnu zverku, žena se prepade i povika:

— Crvena veverice, crvena veverice, idi odavde!

I glavom bez obzira otrča u selo.

Kad je već stigla kući i upravo mešala zemlju i vodu da joj deca ne bi umrla od gladi, vide najednom kako joj prilazi lep mladić. Druga žena, koja je mladića takođe primetila, reče:

— Donesi ljuljašku, neka mladić posedi malo s nama.

Mladić uđe u kolibu, sede i žena ga upita: — Otkud si?

— Ja sam crvena veverica. Začarao sam se i došao k vama — odgovori mladić.

— Ali mi nemamo čime da te ponudimo — uzdahnu žena. — Jedemo samo zemljanu kašu. Povrća više nemamo, od kukuruza je ostala samo suva kora, a više nemamo ni manioke.

Začarani mladić se sažali na žene i decu koja su jela zemlju. On im reče:

— Ja ću da vas začaram, pa ćete imati povrća...

Žene se prepadoše i htedoše da mu se usprotive, ali on podiže ruku, pozivajući ih da ćute, i nastavi:

— Tiše! Nemojte se čuditi! Moj otac Tupa može sve da učini. Donesite mi suvu koru banana, ljuštiku kukuruza i ljusku manioke. A potom lezite u svoje ljuljaške i zaklonite lica.

Žena posluša. Malo kasnije pred mladićem je ležalo brdo ljusaka, a žene su otišle i polegale u ljuljaške. Mladić dunu u ljuske i one se brzo pretvoriše u zeleni kukuruz, u banane i manioku.

Kada je mladić pozvao žene, one se veoma obradovaše čudu. Utolišе glad i pobacaše svu zemljanu kašu.

A crvena veverica nestade.

Ali otad Indijanci Kašinaua poštuju vevericu kao pokrovitelja useva.

CARICA VODA

Živeo na svetu jedan veoma siromašan čovek koji je na obali reke imao malu njivu zasejanu bobom. Ali čim bi sazreo, bob je prekonoć nekud nestajao. U ruke vlasnika ne bi dospevalo nijedno zrno. Najzad siromahu dosadi da radi za drugog i reši da sazna ko mu krade letinu.

Jednom dok je, kao obično, čuvao svoje polje, on iznenada ugleda devojku, prekrasnu kao sama ljubav. Išla je između stabala, saginjala se i redom brala bob. Čovek joj se oprezno prikrade i ščepa je za ruku.

— A tako, znači, to ti kradeš moj bob? Zato ću te odvesti kući i bićeš moja žena.

Devojka je vikala i pokušavala da mu se istrgne iz ruku:

— Pusti me sada, i više ti nikada neću krasti bob. Nikada više!

Ali seljak nipošto ne htede da je pusti. Devojka se na kraju smiri.

— Dobro. Poći ću za tebe. Ali pazi, nikada ne proklinji one koji žive pod vodom.

Seljak na to pristade, dovede je kući i oženi se njome. Posle svadbe njegovo bogatstvo poče naglo da raste, kao na neki čaroban način. Podigao je sebi lepu kuću, kupio robove; pribavio je mnogo stoke, mnogo imanja, mnogo para.

Prolazilo je vreme, a žena mu je postajala sve zamišljenija i rasejanija. Do te mere rasejana, da se to ni zamisliti ne može. Kao da je to namerno činila. Zaboravljala je da daje deci da jedu, ona su išla prljava i u ritama. Kuća je uvek bila neuredna i puna prljavštine. Robovi su, bez dobrog domaćinskog oka, izbegavali rad i povazdan

se međusobno svađali. A domaćica je po ceo dan spavala — bosa i raščupana, u pocepanoj haljini.

Jadni seljak bio je miran samo kad je poslom odlazio od kuće. Ali čim bi prekoračio kućni prag, na njega bi se obrušile psovke i grdnja i činilo mu se da će pomeriti pameću.

Deca su plakala od gladi:

— Tata, hoću da jedem ... Tata, hoću da jedem ...

A robovi su se međusobno tužakali:

— Gospodaru, uzmi me u zaštitu, ovaj me je prevario. Gospodaru, zaštiti me, ovaj me je udario.

Pravi pravcati pakao! On je bio toliko utučen zbog svega ovoga da je nastojao da što ređe biva kod kuće. Potpuno iznuren takvim životom, jednom je tiho rekao:

— Neka su prokleti oni što žive pod vodom. ..

Mlada žena je odavno čekala da čuje te zabranjene reči, odavno maštala da ode odavde, jer je ona bila Carica voda i žarko je želela da se vrati u svoju reku. Brzo je ustala i istrčala iz dvorišta pevajući:

Za sve što smo tu videli,
Kalunga,
Sve čeg’ smo se postideli,
Kalunga,
Ko služi mene večno,
Kalunga, Živeće sa mnom srećno,
Kalunga, Moj dom će da ga primi,
Kalunga, Pod vodom — u dubini, Kalunga...
Gde je tvoj zavet, Kalunga,
Uvredio si navek, Kalunga,
One što žive pod vodom, Kalunga,
U boravištu rodnom, Kalunga...

Seljak, sav zaprepašćen, povika:

— Ne ostavljaj me, ženo moja, ne ostavljaj!

Ali ko bi nju zadržao! Ona je otišla, i istog momenta za njom su krenuli deca, robovi, bikovi, konji, ovce, svinje, patke, kokoške, ćurke — sve što je bilo živo. A siromah seljak uhvatio se za glavu i preklinjao:

— Ne ostavljaj me, ženo moja, ne ostavljaj! me!

A ona se nije ni osvrnula, nastavila je svoj put i pevušila:

Za sve što smo tu videli, Kalunga,
Sve čeg’ smo se postideli, Kalunga...

Posle ljudi i životinja, za njom su iz kuće krenuli nameštaj, posuđe, odeća, sanduci i sve što je bilo kupljeno njenim novcem. A seljak je trčao za njima, odeven u svoje ranije rite, i preklinjao:

— Ne ostavljaj me, ženo moja, ne ostavljaj me!

Ali sve je bilo uzalud. Na kraju su za njom krenuli kuća, staje, kokošinjci, torovi, obori, pašnjaci, drveća i sve ostalo. Kad je stigla na obalu reke, mlada žena se, sa svima onim što je išlo za njom, skrila ispod vode i nestala.

A seljak je nastavio da živi siromašno kao nekada dok je radio na njivi. Samo što Carica voda više nije odnosila njegov bob.

LjUDI KOJI SU TRAŽILI DAN

Krenuo jednom neki čovek na put da posvršava poslove. Imao je da putuje daleko, a iznenada se spustio mrak. Primetivši kućicu kraj puta, putnik pođe prema svetlosti, zakuca i zamoli da ga puste da prenoći. Domaćini ga pustiše, nahraniše i napojiše, trudeći se da mu na svaki način ugode. Ali čim se večera završila, čitava porodica se uzmuva i stade da se sprema na put.

Videvši da se užurbano spremaju, gost upita:

— Kuda ćete tako kasno?

Odgovoriše mu:

— Idemo da tražimo dan.

Gost se iznenadi i stade buljiti u domaćina i domaćicu, jer nije znao šta da kaže.

Kada su pripreme za put najzad bile završene, čitava porodica dohvati prazne vreće i bezobzirce izlete iz kuće: na čelu je išao otac, iza njega majka, za njom deca, a za decom tetka i teča. U jednom trenu kuća opuste. Gost se zamisli, pa pojuri i on za njima.

Trčali su tako sve dok nije počelo da sviće. A čim je zora zarudela, čvrsto su vezali vreće i vratili se nazad. Kada su stigli kući, već se sasvim razdanilo. Onda odrešiše vreće i stadoše da ih tresu nasred dvorišta ...

Gost, koji je umirao od radoznalosti, ne izdrža i upita ih šta su to doneli u vrećama.

— Doneli smo dan — odgovoriše mu — zar nismo kazali da idemo da tražimo dan?

Gost zavrte glavom, žurno se oprosti i krenu na put. U povratku opet svrati u tu kuću i donese domaćinu i domaćici petla. I reče im:

— Doneo sam vam ovu pticu da ne biste svake noći morali da idete i tražite dan. On će vam doneti dan pravo u kuću, pa se nećete premarati. Smestite ga preko noći negde poviše. Kad zapeva prvi put — znači da je dan još daleko. Kad zapeva drugi put — znači da je dan blizu. Kad zapeva treći put — znači da je dan već tu, u dvorištu. Ova ptica se zove petao.

Cela porodica je dugo i začuđeno posmatrala petla ... Onda ga gost spusti na zemlju, i petlić se u tren oka isteže kao struna, strese perje i zapeva: „Kukuriku!"

Porodica se silno prepade kad to ču, tako da se niko nije usuđivao da priđe petliću ...

Ipak, domaćin je bio zadovoljan poklonom, pa trljajući ruke reče ženi:

— Bogme, ženo, više nećemo morati da idemo tako daleko i da nosimo dan u vreći!

Videvši da je sve u redu, gost se oprosti od ljubaznih domaćina i pođe svojim putem. Ali kada se već dosta udaljio, domaćica se najednom seti:

— Oh, mužiću, oh, mužiću! Zaboravili smo da ga pitamo šta ova ptica jede!

Domaćin smesta pojuri da stigne gosta. Kako ga je ugledao, stade da viče:

— Prijatelju! Ej, prijatelju! Stani, čekaj malo!

Putnik je čuo i zastao. Kad je prišao, domaćin upita:

— Čuj, prijatelju, nisi nam kazao čime se ona ptica hrani?

Putnik, kome je sve to već dosadilo, odgovori nemarno:

— Pa, hrani se svačim, sve jede...

Ne izustivši ni reči, domaćin se okrete i otrča kući. Dotrčao je sav izmučen i potpuno preplašen. Još s praga doviknu ženi:

— Jao nama, ženo! Neka nas bog sačuva! On kaže da ta ptica jede sve! Šta ćemo sad! Ta ona će nas sve pojesti!

Žena se prepade, pljesnu rukama i zakuka:

— Oh, mužiću, hajde da je odmah ubijemo, dok nas sve nije pojela! — ... Na to sva porodica zgrabi motke i nasrnu na jadnog petlića ...

Otad u kućici kraj puta svake noći vlada nekakva užurbanost: svi se spremaju na put — da traže dan, kako bi ga u vrećama doneli kući.

ŽOAO BARANDAO

Živeo neki siromašak po imenu Žoao Barandao, pa imao ženu i mnogo dece. Nije mu bilo lako da prehrani toliku porodicu, te će jednom kazati svojoj ženi:

— Ženo, s ovolikim čoporom dece ovde nam više nema života. Hajde da poćemo u pgumu, pa da tamo podignemo kuću i ostanemo da živimo.

Elem, skupili oni svoje prnje i krenuli. Kad su došli u šumu, siromašak izabra lepo mesto za kuću i stade sekirom da obara drveće. Najednom, začu glas iz dubine šume:

— Ko je to, javi se!

— Ja sam — odvrati siromašak.

— Ko to — ja? — ponovi glas.

— Žoao Barandao.

— Šta tu radiš?

— Obaram drveće da sagradim kuću.

— Ej, vi! — naredi glas. — Pomozite Žoau Barandau da poobara drveće i sagradi kuću.

Za tili čas iz šume izaće čitava rulja ljudi — pravi pravcati mravinjak — i nije dugo trajalo, a šuma je bila potpuno raskrčena. Onda ljudi nestadoše kako su se i pojavili.

Veoma zadovoljan, Žoao Barandao sagradi kućicu i stade da živi u njoj sa ženom i decom. Sledećeg jutra uze srp, stavi šešir i reče ženi da ide u šumu kako bi raskrčio oranicu. Nije stigao ni da se prihvati posla, kad ponovo ču glas iz dubine šume:

— Ko je to, javi se!

— Ja sam.

— Ko to — ja?

— Žoao Barandao.

— Šta tu radiš?

— Eto, krčim mesto za oranicu.

— Ej, vi! Pomozite Žoau Barandau da raskrči mesto za oranicu.

Iz šume izađe čitava rulja ljudi: bilo ih je gotovo koliko zrnevlja na kukuruznom polju. Stadoše oni mahati srpovima i za tili čas raskrčiše čitav proplanak. Siromašak pođe kući, da sačeka da se zemlja sasuši. Posle izvesnog vremena dođe ponovo da pokupi i spali suvu travu i suvo granje. Samo što su suvo lišće i granje zapucketali na vatri, onaj isti glas pozva Žoaa Barandaa i upita ga ko je i zašto je došao. Žoao Barandao odgovori da je to on, i da je došao da spali suvo granje. Glas izdade naređenje, iz šume istog časa izađe čitava rulja ljudi i za tren oka skupi na gomilu sve granje i spali ga.

Sve se to ponavljalo i kad je Žoao Barandao kosio travu, kopao brazde, sejao kukuruz, bob i manioku: dovoljno je bilo da dođe na njivu i samo zakorači, i već je odjekivao onaj glas, a zatim su iz šume izlazili ljudi i pomagali mu u radu.

I kod kuće se ponavljalo to isto. Prosto im se više nije mililo živeti. Plašili su se da će, ako se nečega prihvate i nešto započnu da rade, onaj glas iz šume čuti i početi da im dosaćuje zapitkivanjem. Jednom siromašak odluči da zakolje svinju. Samo što je ona stala da vrišti, glas je već pitao šta se događa. I pošto je doznao, naredi:

— Ej vi, pomozite Žoau Barandau da zakolje svinju.

Ostalo je poznato, svinja je za tren oka bila zaklana i priređena.

Kada se kukuruz po javio u klipu, ali je još bio zelen, Žoao Barandao je morao da ode nekuda od kuće. Spremi se on za put, pa naredi ženi da bez njega ne odlazi na njivu. A žena bila tvrdoglava: samo što je muž prekoračio prag, otrčala na njivu. Nastojeći da je niko ne čuje, tiho je obišla celu njivu. Kad je već nameravala da pođe kući, spopade je želja da proba kukuruz, te otkide jedan klip — deci za večeru. Stabljika krcnu, i glas se odmah stade raspitivati ko je to i zašto je došao. Žena odgovori:

— Ja sam, žena Žoaa Barandaa. Odlomila sam klip kukuruza.

Uto se pojaviše oni ljudi i polomiše sav kukuruz, iako je bio još zelen. Polomiše ga i nestadoše. A žena je stajala i gledala pogažene stabljike, i srce joj se cepalo od tuge. Setila se šta joj je muž rekao odlazeći na put, ali se nije imalo kud: naričući, poče ona da odvlači zeleni kukuruz kući. I ponovo glas upita ko je i šta radi, a zatim se ču:

— Ej vi, pomozite ženi Žoaa Barandaa da odnese kukuruz kući.

Ni je stigla ni okom da trepne, a svi klipovi se nađoše na dvorištu brižljivo složeni.

Kada se Žoao Barandao vratio i ugledao tužnu sliku, i kad mu je žena sve ispripovedala, njegovoj tuzi nije bilo kraja. Otkinuo je lijanu i stao da tuče ženu. Žena stade da vrišti iz sve snage:

— U pomoć! Spasite me!

Glas se istog časa odazva:

— Šta se to događa?

— To ja, Žoao Barandao, učim pameti svoju ženu.

— Ej vi, pomozite Žoau Barandau da nauči pameti svoju ženu.

Istrčaše iz šume momci sa debelim lijanama u rukama i stadoše da tuku jadnicu. Nije dugo potrajala, a ona izdahnu od silnih udaraca.

Vide Žoao Barandao da tu više za njega nema života, skupi svoje prnje, uhvati decu za ruke, pa napusti zauvek svoju kuću u šumi.

KRAĐA INSTRUMENATA ŽURUPARI

Muškarci iz porodice Aravaka plemena Tarijana okupljali su se svake večeri kraj izvora reke Papura, svirali na muzičkim instrumentima žurupari i uz to igrali. Jednom prilikom žene odlučiše da im te instrumente ukradu.

Svakog jutra odlazile su žene u šumu i tražile mesto gde muškarci kriju instrumente. Tako je prošlo nekoliko godina. Jednom žene ostadoše preko noći nedaleko od kuće u kojoj se igrao žurupari da bi videle kako ti instrumenti izgledaju. Svaka od njih držala je u ruci buktinju.

Muškarci počeše da igraju i igrali su do ponoći. Onda nekolicina njih ponese instrumente i sakri ih u reci, a ostali pođoše u šumu i staviše svoje instrumente u šupljinu jednog drveta. Žene su sve videle i, kada su se muškarci vratili u selo, pojurile po instrumente. Buktinjama su osvetljavale put, ali su instrumenti bežali od njih. Najzad ženama pođe za rukom da opkole drvo. Instrumenti više nisu imali kuda da beže, i žene ih se dočepaše. Obradovane, sakriše instrumente na drugo mesto, dosta udaljeno od onog drveta. Sutradan se ponovo okupiše, i najstarija među ženama reče:

— E, sada i mi imamo svoje instrumente. A da se muškarci ne bi dosetili ko je to učinio, otići ćemo još danas na vodopad Uarakapa da naberemo stabljika umari za hranu.

Tako i učiniše.

Uveče muškarci odoše u kuću gde su igrali žurupari, ali kada su hteli da uzmu svoje instrumente, videše da u šupljini drveta nema ničega. Ostali su im samo oni instrumenti koji su bili sakriveni u reci. Muškarci počeše da traže na sve strane, ali uzalud. Na žene nisu

sumnjali, jer su one još izjutra otišle na vodopad. Niko među muškarcima nije umeo da vrača, pa tako nisu ni doznali ko je odneo instrumente.

Stoga nisu ništa pitali žene kada su se vratile kućama.

Dan kasnije, žene se počeše spremati za igru žurupari. Došavši na reku Tui-Igarape, uzele su instrumente i počele da duvaju u njih, ali instrumenti nisu ispuštali nikakve zvuke. Žene su ih prevrtale i ovako i onako, ponovo duvale u njih, ali badava. Na to će jedna među njima kazati:

— Hajde da privolimo momke da nas nauče kako se svira na ovim instrumentima.

Žene se vratiše kućama, ukrasiše se crvenim sokom biljke karažuru i počeše da se ulaguju. A pošto malodušni momci u to vreme još nisu umeli da se odbrane od ženskih lukavstava, pristadoše da nauče žene sviranju na instrumentima žurupari. Iste večeri su krenuli na obalu Tui-Igarape i tamo počeli da sviraju V prisustvu žena. Ali starci u selu čuše zvuke instrumenata, pa počeše zbunjeno i uplašeno da se zapitkuju:

— Ko to svira na našim instrumentima? Slušajte samo!

U ponoć je muzika prestala, ali su žene već znale sve tajne žuruparija.

Onda su žene počele da naređuju muškarcima da rade umesto njih. I muškarci su se rastužili, jer su sad morali da iskopavaju manioku kako bi pravili brašno, da pleve travu, da ljuljaju decu — sve ono što su pre radile žene.

Jedan muškarac bio je gotovo pravi vrač. Svake noći je vračao, ne bi li doznao ko je uzročnik zla što ih je snašlo.

Njegova senka odlazila je u potragu za vinovnicima i nikako nije mogla da uhvati njihove senke. Ali zahvaljujući svojoj senci doznao je ko u njihovom plemenu ima previše meko srce. Onda on okupi starce i reče:

— Kosa nam je već osedela, a niko među nama ne zna ko je ženama ispričao našu tajnu. Pošto to, naravno, nije bio niko od nas, moramo sada prema ženama biti ljubazniji pa će nam one ispričati ko im je otkrio tajnu žuruparija.

Muškarci tako i postupiše. I žene im jednog dana rekoše:

— Kada odigrate u našem prisustvu igru žurupari, reći ćemo vam ko nam je otkrio tajnu te igre.

Muškarci pristadoše i zamoliše ih da im vrate svete instrumente kako bi svirali na njima za vreme igre. Žene donesoše njihove instrumente, pa iste večeri muškarci pođoše u kuću gde su obično igrali žurupari. U jeku igre, uđoše i žene. I najednom, sa užasom primetiše da svi muškarci sada imaju ista lica. Činilo se da je sve to jedan jedini čovek. Žene od straha zanemeše i onesvestiše se. Na to onaj starac koji je bio gotovo pravi vrač izađe nasred kuće i reče:

— Svi oni koji imaju sedu kosu — iz roda su Žurupari. A momci više neće svirati na ovim instrumentima, da nam više ne bi donosili nesreću. Pogledajte naše ruke, vidite kako su ogrubele od rada koji smo morali obavljati zato što su momci naučili žene da sviraju na instrumentima žurupari!

Otad je tajna žuruparija ponovo prešla u posed muškaraca.

ČOVEK KOJI JE HTEO DA UHVATI BOGA

Živeo neki čovek s velikom porodicom, a bio je veoma siromašan. Nedaleko od njihovog naselja vodio je drum, i ljudi su govorili kako je nekada njime prolazio bog sa svojom nebeskom pratnjom.

Čuo to siromašak, pa odlučio da pita boga zašto ga je stvorio tako siromašnim. Poneo on laso i seo kraj puta da vreba boga.

Dugo je tako sedeo, i svi prolaznici su ga pitali šta tu radi.

— Hoću da uhvatim boga — odgovarao im je siromašak.

Najzad shvati da od njegovog nauma nema ništa i već htede da pođe kući, kad najednom naiđe neki starac, dade mu četiri vintema pa mu reče da za njih kupi neku stvar. Ali pri tom je dužan da tu stvar plati tačno četiri vintema, ni manje, ni više.

Zadovoljan, siromašak pođe kući i stade razmišljati kako da što korisnije potroši novac. Tu se seti svog kuma, bogatog dućandžije, koji se upravo spremao da pođe u grad po robu.

Elem, pošao siromašni kum bogatom kumu i zamolio ga da mu kupi nešto tačno za četiri vintema.

Krenuo bogati kum u grad, ali tamo po tu cenu ništa nije našao. Svratio on i na pijacu, ali badava. Sve što je tražio, stajalo je ili više ili manje od četiri vintema.

Već je nameravao da se praznih šaka vrati, kad najednom ču kako neki mališan nudi svoju robu:

— Ko želi da kupi mačka za četiri vintema?

Obradovao se dućandžija i smesta kupio mačka. U tim krajevima mačori su bili prava retkost. S pijace krenuo dućandžija pravo u kuću nekog svog prijatelja, kod koga je uvek svraćao. On je takođe bio

dućandžija, pa je zamolio gosta da mačak ostane kod njega preko noći, jer mu je dućan pun pacova od kojih nikako nije mogao da se oslobodi.

Sutradan izjutra otvorili oni dućan, i imaju šta da vide: potamanjenim pacovima se ni broja ne zna. Na to stade vlasnik dućana nagovarati prijatelja da mu proda mačka, nudeći mu krupnu svotu.

Ali ovaj to odbi, pod izgovorom da mačka nosi svom kumu siromašku, koji ga je zamolio da mu kupi nešto za četiri vintema. Mećutim, vlasnik dućana je bio tako uporan i davao je za mačka toliki novac da bogati kum popusti i proda mu ga.

Vratio se dućandžija kući, oseća kako mu je žao da se rastane od tolikog novca. I odluči da prevari svog kuma siromaška: dade mu komad običnog cica, rekavši da to staje četiri vintema.

Siromašak je bio zadovoljan, odneo cic ženi, a ona odlučila da od njega sašije deci košuljice.

Ali zbog svog zlodela kum bogataš se razboli istog časa kada je kum siromašak napustio njegovu kuću s komadom cica. Videvši da joj je muž na samrti, žena ga posavetova da pozove sveštenika i da se ispovedi. Bolesnik na ispovesti priznade greh, i sveštenik mu zapovedi da odmah vrati kumu siromašku sav novac. Pozvali oni kuma siromaška, i tek što je on prešao preko praga, domaćin se oseti bol>e.

Ali pohlepnom bogatašu opet bi žao novca, pa odluči da ponovo prevari siromaška. Dade mu još jedan komad proste tkanine, a novac ni ne pomenu.

Siromašak se još više obradovao i požurio kući. A bogatašu odjednom tako pozli, kao da mu je smrt bila za vratom. Pozva on ponovo kuma siromaška i ponovo mu pade na um da se iskupi komadom tkanine. Ali ovog puta mu bude tako loše da je, uplašivši se smrti, odlučio da najzad sve prizna. I tako reče kumu siromašku da sva burad koju vidi u uglu i sav novac koji se u njima nalazi pripadaju njemu, siromašku.

Siromašak se jedva održa na nogama kad ugleda toliko bogatstvo, i kao lud otrča kući da obraduje porodicu. A porodica

prosto nije mogla da poveruje u čudo.

Osam dana se u siromaškovoj kući gostilo i otad je uvek bio okružen prijateljima. Bio je među njima i kum bogataš. On se zauvek izlečio od neobične bolesti čim je vratio novac kumu siromašku.

KAKO SU LjUDI UKRALI VATRU

U staro vreme je pleme Kavaib sušilo hranu na suncu. Vatre nije bilo. Jedanput vođa plemena, mudri i dovitljivi Baira, pošao u šumu da izvede neku „majstoriju". A „majstorijom” se u plemenu Kavaib nazivao svaki lukav postupak iz kojeg je pleme izvlačilo neku korisnu pouku i saznavalo nešto novo.

I tako se Baira zario u mravinjak i napravio mrtav. Doletela je muva, videla mrtvo telo i požurila da o tome obavesti crnog grifa(5). Grif je bio gospodar vatre i nosio ju je, kako se priča, uvek sa sobom, ispod krila. Kada je čuo vest od muve, grif se spusti na zemlju sa celom porodicom — sa ženom i decom. Grif u to vreme nije bio obična ptica grabljivica, već je u svemu ličio na čoveka. Priča se da je imao čak i ruke. Sakupio on pruća da bi na njemu ispekao meso, stavio ga na vatru i naredio sinovima da duvaju. Počeše sinovi da duvaju, ali odjednom spaziše da se mrtvac mrdnuo. Odmah to saopštiše grifu. Ali grif pomisli da se to sinovima pričinilo i naredi im da stave strelice u svoje dečije lukove i pobiju sve muve oko mrtvog tela. Za to vreme vatra se ispod pruća dobro razgorela, a Baira iznenada skoči, zgrabi oganj i pobeže. Grif se sa celom porodicom dade u poteru za kradljivcem. Baira se sakri u jedno šuplje drvo. Grif sa celom porodicom uđe za Bairom u šupljinu. Baira iskoči na drugu stranu i navrat-nanos pobeže kroz bambusovo šipražje.

Grifu ne pođe za rukom da ga stigne. Baira preseče šumarak i iziđe na obalu jedne velike reke. Na drugoj obali čekali su ga ljudi iz plemena Kavaib. Tamo se bilo okupilo mnogo, mnogo ljudi. Baira stade da razmišlja kako da prenese do njih vatru koju je ukrao od crnog grifa.

On pozva vodenu zmiju. stavi joj oganj na leđa i uputi se na drugu obalu, svojim ljudima. Žustra vodena zmija odmah pojuri poput strele. Ali na sredini reke ona ne izdrža, već uginu od opekotina. Baira uze kambito — dugačak štap sa kukom na kraju, kojim su se služili njegovi saplemenici — i privuče oganj do sebe. Zatim je jednu za drugom slao mnoge zmije, ali sve bi one, doplivavši do sredine reke, uginule: nijedna nije izdržala usijani vatreni teret. A Baira je svaki put hvatao vatru kambitom i dovlačio je do svoje obale. Tada on uhvati raka i stavi mu oganj na leđa. Rak dopliva do sredine reke, ali ne izdrža, već izdahnu sav crven od opekotina. Baira ponovo privuče vatru svojoj obali. Zatim uhvati krabu i stavi joj vatru na leđa. Kraba dopliva do sredine reke, ali se opeče i uginu, sva crvena, kao pre toga rak. Baira privuče oganj do sebe i stavi ga na leđa vodene koke. Brza vodena koka dopliva do sredine, opeče se i uginu. Tada Baira uhvati veliku žabu iz roda kururu. Žaba poče da skače i, skok za skokom, stiže do druge obale, gde je čekalo pleme Kavaib. Ali je bila toliko umorna da i pored svih napora ne uspe da iskoči na zemlju. Tada ljudi iz plemena Kavaib uzeše kambito i izvukoše žabu na obalu. Zatim skinuše vatru sa njenih leđa i odnesoše je u svoju maloku — to je bio veliki dom u kome je stanovalo celo pleme.

A Baira je, stojeći na drugoj obali, razmišljao kako da prepliva tako široku reku. Ali on je bio paže — čarobnjak: zapovedi reci da se suzi, napravi veliki zalet, preskoči je i ode svojim ljudima.

Tako je pleme Kavaib dobilo vatru i od toga dana počelo je da peče ribu i divljač na ražnju.

OGNjENA NEMAN

Pošao jednom neki čovek u lov, pa ceo bogovetni dan lutao po šumi, ali ništa nije ulovio. Rastužio se on, hteo već da se vrati kući, kad najednomraču iza gustiša nečiji glas:

— Daj mi onog ko te prvi pogleda kad se vratiš kući, pa ćeš imati toliki plen da nećeš sam moći da ga odneseš.

Obradovao se čovek, pa će kazati:

— Pristajem.

I odista, tako ga je sreća poslužila, da je jedva stizao pušku da diže. Stigao on kući, otvorio vrata i istog časa ga pogledale oči njegove lepe kćeri. Tu se lovac strašno rastužio. Žena i deca zaokupili da ga pitaju zašto je tako neveseo, kad je došao s tolikim plenom. Dugo nije hteo da im prizna, ali najzad reče:

— Draga moja ženo i deco! Celog dana sam lutao po šumi, ali ništa nisam ulovio. Već sam hteo da se vratim praznih ruku kad začuh glas iz dubine šume. Taj glas mi je govorio kako ću imati velik plen ako mu dam prvoga ko me pogleda kad se vratim. Pomislio sam na pseto, koje mu uvek prvo dočekuje, i rekao sam da pristajem. Ali na vratima me dočekala moja kći i prva me pogleda svojim lepim očicama. Zato sam tužan, jer sam, protiv svoje volje, obavezan da je odvedem u šumu i ostavim.

Na to će mu žena kazati:

— Taman posla! Jednostavno nemoj više ići tamo u lov, i gotovo!

Poslušao lovac ženin savet i odlučio da neko vreme ne odlazi u lov. Ali posle nekoliko nedelja potrošiše se u kući sve zalihe hrane, i

lovac vide da mora uzeti pušku i poći u lov. Samo što je kročio na ivicu šume, nad glavom mu prolete neman sva u plamenu i povika:

— Daj što si obećao, ili ću te spaliti! Daj što si obećao, ili ću te spaliti!

Lovac potrča kući što su ga noge nosile, pa povika ženi i deci:

— Hajdemo što pre odavde, jer će nas neman sve poubijati!

Stadoše oni da beže kuda ih oči vode, a neman jednako za njima i preti im strašnim glasom:

— Daj što si obećao, ili ću vas sve spaliti! Daj što si obećao, ili ću vas sve spaliti!

Bežali oni tako, a u susret im naiđe vo.

— Šta vam je? — pita on begunce.

— Juri nas strašna neman, uništava sve na šta na putu naiđe!

— Koješta — odgovori vo — videćete kako ću ja tu neman natаći na rogove!

Zaustaviše se oni i sakriše iza vola. Ali vo, samo što je ugledao neman, stade da se trese od straha.

— Bežimo, prijatelju — reče on lovcu — s ovom nemani nema šale!

Produžiše da beže svi: lovac, njegova porodica i vo. Trče oni što ih noge nose, a neman jednako za njima i viče:

— Daj što si obećao, ili ću vas sve spaliti! Daj što si obećao, ili ću vas sve spaliti!

Trče oni tako, pa im u susret naiđe konj, koji se pohvali kako će udesiti neman. Ali kad ju je video, konj se takođe prepade i pobeže glavom bez obzira.

Sve životinje koje su sretali begunci uplašile su se nemani i bežale bezobzirce. Begunci već više nisu imali snage da trče, kad najednom ugledaše cvrčka kako sedi pored svoje rupe i šije čizme. Video on begunce, pa će upitati:

— Kuda to bežite, senjor, sa čitavom porodicom?

— Juri nas strašna neman, koja uništava sve na šta na putu naiđe!

— Brzo se sakrijte u moju kućicu!

Taman su stigli da se sakriju, a ognjena neman se pojavi i povika:

— Daj što si obećao, ili ću vas sve spaliti! Daj što si obećao, ili ću vas sve spaliti!

Ugledala neman cvrčka, pa će ga upitati:

— Da nije ovuda prošao čovek sa ženom i decom?

Ali joj cvrčak ništa ne odgovori, već nastavi da provlači šilo kroz kožu i da cvrči. Neman ponovi pitanje, ali se cvrčak opet ne odazva. Na to se neman razljuti, nasrnu na cvrčka i u trenu ga proguta.

A cvrčak, kako se obreo u utrobi nemani tako stade da joj para creva svojim obućarskim alatom. Čitavu utrobu joj je isekao, i neman izdahnu. Na to cvrčak izađe iz utrobe nemani i povika:

— Senjor, možete ići kući sa svojom porodicom!

Izađe lovac iz svoga skrovišta i ugleda mrtvu neman. Zahvali se cvrčku, vrati se sa porodicom kući i produži da živi u miru i radosti, jer nemani, gospodara šume, više nije bilo.

KURUPIRA I LOVAC

Zalutao neki lovac u šumi, pa nikako da se izvuče. Legao on u senku ispod velikog drveta i zaspao.

Najednom, čuje neku lupu i buku. To je moćni šumski duh Kurupira udarao po korenju drveća svojom sekirom od kornjačinog oklopa kako bi proverio da li je korenje dovoljno jako da izdrži oluju. Buka se sve više približavala. Najzad se sasvim približi i u taj čas Kurupira ugleda lovca i sede pored njega. Kurupira nije uvek u dobrim odnosima s lovcima. Kada oni ubijaju životinje koje idu u čoporima, na primer, divljeg vepra, Kurupira se ljuti i počne tako da zviždi i podvriskuje da se čoveku kosa diže na glavi! Zatim počne da oponaša glas nekakve zveri ili ptice te zavede lovca u neprohodni čestar, a onda ga propisano išiba lijanama. Ali, događalo se da Kurupira i pomogne lovcu — navede ga na trag divljači, pokaže mu lekovito bilje; osim toga, uvek je pamtio kad mu neko učini dobro, i uvek je dobrim uzvraćao. Jednom rečju, kad čovek nabasa na njega, nikad nije siguran ko je pred njim: prijatelj ili neprijatelj.

Elem, i ovog puta Kurupira sede pored lovca i zapodenu razgovor:

— Pa kako ide, sinko?

— Ide nekako, deda, a kako si mi ti?

— Ni ja nisam loše.

— Ah, deda, ja sam zalutao.

— Šta veliš, sinko? Tvoja kuća nije daleko. A jesi li odavno na putu?

— Jutros sam pošao, deda.

Razgovor se nastavljao.

— Ah, sinko, nešto sam ti ogladneo.

— I ja sam gladan, deda. Danas još ništa nisam okusio.

— Sinko, hoćeš li mi dopustiti da pojedem tvoju ruku?

— Izvoli, deda.

I lovac odseče ruku majmuna koga je prethodne večeri ubio, te je pruži Kurupiri. Kurupira zgrabi majmunsku ruku svojom dlakavom ručerdom i stade da je kida oštrim zelenim zubima. Pošto je pojeo ruku, reče:

— Sinko, desna ruka ti je ukusna, hoću da mi daš i levu.

— Izvoli, deda.

Lovac odseče majmunovu levu ruku. Kurupije zgrabi i pojede.

— Ah, sinko, i leva ruka ti je ukusna. Hoćeš li mi sada dopustiti da pojedem tvoju nogu?

Lovac odseče majmunovu nogu i pruži je Kurupiri.

— Izvoli, deda.

Kurupira smesta zgrabi nogu majmuna i pojede je.

— Ah, sinko, noga ti je tako ukusna!

— Dobro, dobro, deda.

Potom Kurupira zatraži i srce:

— A, sinko, hteo bih i tvoje srce!

— Odista, deda? Izvoli, samo kaži.

Lovac izvadi srce majmuna i pruži ga Kurupiri.

Kurupira zgrabi majmunovo srce i pojede ga. Lovac više nije čekao šta će još Kurupira zatražiti, nego reče:

— A sada, deda, hteo bih ja da pojedem tvoje srce.

— Kako, sinko? E, kad je tako, daj mi svoj nož.

— Izvoli, deda.

Kurupira uze nož, zari ga u grudi, pade i izdahnu.

— Dobro si uradio što si umro — reče lovac i udalji se, ostavivši Kurupiru da leži pod drvetom.

Prođe godinu dana, lovac se seti Kurupire i reče u sebi:

„Idem da pogledam šta je s Kurupirom. Sada kada je umro, mogao bih da mu izvadim zelene zube, kažu da leče od svakojakih bolesti. Mogao bih da uzmem i njegove kosti — valjaće za vrhove strela."

I lovac se uputi u šumu, na isto mesto gde je ostavio Kurupiru. Kada je stigao, vide da su Kurupirine kosti već pobelele, te stade da ih lomi sekirom.

„A sad su na redu zubi", reče lovac u sebi.

Ali samo što je udario sekirom po zubima, Kurupira vaskrsnu i sede. Lovac se silno prepade.

— Ah, sinko, da znaš kako sam žedan!

— Odista, deda?

— Cela istina. Daj mi vode, sinko.

— Izvoli vode, deda.

— Sad sam se sasvim razbudio, sinko. Samo nikako ne mogu da se setim o čemu smo razgovarali pre nego što sam zaspao. Da se, možda, ti ne sećaš, sinko?

— Ne sećam se, deda.

— Onda hajdemo, sinko. Šta bi želeo da ti poklonim?

— Ne znam, deda.

— Daću ti dobru strelu, koja će ti valjati u lovu.

— Pametno zboriš, deda.

— Hajdemo, sinko.

Pođoše oni u šumu, zaćoše u sam čestar, i Kurupira priće jednom drvetu, skide s grane strelu i pruži je lovcu.

— Sad imaš strelu za lov. Bi li hteo kući?

— Kako da ne.

— A jesi li u stanju sam da naćeš kuću?

— Nisam, deda.

— Dobro, poćimo, ja ću te otpratiti.

Poćoše oni zajedno i nije dugo potrajalo — nađoše se pred lovčevom kućom.

— Sada, sinko, ja idem, a tebe ostavljam ovde. Ako ti zatrebam, znaš gde ćeš me potražiti. Dođi kad god hoćeš. Jesi li razumeo? Zbogom. Za ovu strelu ne treba da zna niko osim tebe, nemoj je unositi u kuću niti bilo kome o njoj govoriti, čak ni ženi. Ti si jedini koji treba da znaš njenu tajnu. Ta strela je zmija surukuku, najveća otrovnica u amazonskim šumama. Da bi ubio divljač, uopšte ne treba da ovom strelom gađaš iz luka, dovoljno je da je hitneš ka cilju. Ovo ti govorim da znaš kako valja da rukuješ tom strelom. Budi s njom oprezan, da se ne okrene protiv tebe. Jednog dana će te napustiti. Budi spreman na to! Zbogom!

— Zbogom, deda. Kada pođem u lov, posetiću te.

— Dobro, sinko, ja sam uvek tamo.

Kurupira ode, a lovca od toga dana poče silno služiti sreća. Sada se uvek iz lova vraćao pretovaren divljačju, čak i u one dane kada su se ostali lovci vraćali praznih ruku. Niko nije znao razlog takvog njegovog uspeha u lovu.

Ljudi su govorili:

— Otkud sad to? Otkud on da nalovi toliko divljači, a nama to ne polazi za rukom?

— Neshvatljivo!

— Mi odlazimo u šumu, lovimo čitav bogovetni dan, pa gotovo ništa ne ulovimo. A on ode i odmah se vrati, dok nisi ni okom trepnuo, a nalovi toliko da je zemlji teško!

Drugi su govorili:

—Šta li je tu posredi? Hajde da pođemo za njim, pa da vidimo kako on to lovi.

— Hajde da pošaljemo dvojicu iz sela da ga prate.

Svi se složiše s tim.

Kada je lovac pošao u šumu, dvojica iz sela krenuše za njim. Sakrili se i stali da posmatraju šta se događa. Videli su kako je lovac s grane jednog drveta skinuo svoju strelu, pa su otvorili četvore oči da vide i kako će on tom strelom loviti.

— Sad znamo gde krije svoju strelu, i to je već nešto — rekoše ona dvojica.

Potom su videli kako je prhnula ptica, kako je lovac hitnuo za njom strelu i kako se ptica mrtva stropoštala na zemlju, a strela pala kraj njenih nogu.

— Tako, dakle! Sada znamo kako on lovi, i to je već nešto — rekoše ona dvojica.

I vratiše se u selo.

— Sutra izjutra ćemo otići u šumu, prići onom drvetu, uzeti strelu s grane i sami krenuti u lov — rekoše ona dvojica.

Sutradan izjutra pošli oni u šumu. Pronašli su strelu i uzeli je. Prhnu ptica. Oni odlučiše da isprobaju strelu i hitnuše je. Strela polete, opisa krug i zari se u grudi jednog lovca. Ovaj pade na mestu mrtav. Drugi se vrati u selo i reče:

— Moj drug je umro.

— Od čega je umro?

— Ujela ga zmija.

— Hajdemo da ga naćemo.

Poćoše, naćoše mrtvaca i donesoše ga u selo.

Vlasnik strele poće u lov, priće svome drvetu, ali na njemu nije bilo strele.

— Kud li se dela moja strela? Mora da se vratila starom gospodaru. Nema više moje strele! Mora da ju je neko dirao, pa je nestala. Možda bi Kurupira mogao da je pronaće. Biće da je zato i otišla, vratila se Kurupiri.

Uskoro je doznao da je njegovu strelu odista neko dirao. Saznao je da su je isprobali na ptici, da je tog čoveka ujela zmija i da je umro, pa se zato strela vratila Kurupiri.

— I ispravno je postupila — reče lovac. — Ko im je dozvolio da je diraju? Mislili su da je to obična strela, a to je bila zmija. Tako su upropastili moju strelu, sad mi se ona više nikada neće vratiti.

Tako je rekao lovac i odselio se u drugi kraj. Čitava njegova rodbina je pošla za njim: plašili su se da slučajno ne naiđu na tu strelu i da se ona ne okrene protiv njih.

PORONOMINARE

Vele da je jednom stari Kauara pošao da lovi ribu na vodopadu Bubure i da kod kuće nikom nije rekao kuda se zaputio.

Dan se već klonio večeri, a stari se nikako nije vraćao. Njegova kći se zabrinu i reče:

— Gde li je sada moj dragi otac? Niko ne zna kuda je otišao. Idem da ga potražim na obali reke.

Pođe ona na obalu reke, ne rekavši nikom kuda se zaputila.

Kada je stigla na obalu, na nebu se pojavio hladni, kao dan vedri mesec, koji je širio bledu svetlost.

Kći starog Kauare sede, podiže glavu i pogleda pravo u mesec. I ugleda kako se nešto veliko od njega odvojilo.

Odvojilo se i stalo da se spušta prema zemlji.

Uto kćer starog Kauare spopade takav dremež da su joj se oči sklopile same od sebe i ona klonu na travu.

Kada se sutradan rano izjutra probudila, mesec je plovio drugom stranom neba, sasvim daleko, i njegova svetlost više nije bila bleda, već purpurna.

Kći starog Kauare se odnekud rastuži, i dođe joj čak da brizne u plač.

U međuvremenu, Kauara se u ponoć vratio kući i pošao da traži kćerku. Nije je našao, te mu je strašna tuga skolila srce.

Ali on je bio paže, čarobnjak, i mogao je u dimu duvana da vidi ono što se događalo na drugom mestu.

Elem, stade on da udiše mirišljavi prah od suvih biljaka parika, da puši duvan i posmatra dim.

Najpre je video samo gomilu nekakvih nejasnih senki, koje su se prestizale i gurale jedna drugu.

Ali kada je ponovo počeo da vrača, pred očima mu promače senka muškarca, koja se dizala prema nebu.

Htede da uhvati senku, ali istog časa sklopi oči i pade u dremež.

Kada se probudio, dugo nije mogao da dođe sebi i dugo se obazirao, još uvek mamuran. Onda reče:

— Gde li se to izgubila moja kći? Gledam jednako u dim i vidim samo senke, koje su me potpuno ošamutile. U redu, naći ću je, pa kud puklo da puklo — ako ne na zemlju, ono na nebu.

I otada Kauara stade da vrača svakog dana kako bi doznao gde mu je kći.

A njegova kći je onog jutra krenula nizvodno rekom.

U podne se popela na planinu i tamo odsedela do večeri, sve dok se nije pojavio mesec, još svetliji i gizdaviji nego prethodne večeri. Podigla je glavu, stala da ga gleda, i njegova svetlost joj je poigravala u očima.

Ali ona se toliko umorila preko dana da je brzo pala u san.

U ponoć je usnila kako je rodila sina- deliju i kako je njen sin postao vladar svega živoga u prirodi.

I telo njegovo beše providno, i senke dana prolažahu kroz njega.

Kada se probudila, dan je već uveliko bio vedar i rumen, i reka je hujala negde sasvim u blizini.

Obazrela se i gotovo kraj samih nogu ugledala reku koja je jednako nadolazila; učinilo joj se da će je hladni talas svakog časa poklopiti i odvući na hladno dno.

Pogledavši nizbrdo, ugledala je malo ostrvo; bacila se u vodu i stala da pliva ka njemu.

Kada je već gotovo doplivala do malog ostrva, neka riba joj se pripila za trbuh i kao da joj je nešto izvadila iz utrobe. Izašla ona na obalu, kad ima šta da vidi: utroba joj odista sva raskomadana. Uvuče ruku unutra, opipa — ničega nije bilo.

A reka je jednako nadolazila i svakog časa pretila da preplavi ostrvo. Ona htede da se popne na drvo, ali nije imala snage.

U taj čas se na obližnju granu spusti jastreb, i ona mu reče:

— Jastrebe, sažali se na moju nevolju i pomozi mi! Odnesi me na drvo.

Jastreb odvrati:

— Dobro, pomoći ću ti. Daću ti čarobni sok, pa njime namaži svoje telo, a ostatak ispij.

Ona postupi kako joj je jastreb kazao — namaza telo sokom i ispi ostatak. Čim to učini, smesta se pretvori u majmuna aluatu i stade da se vere po granama.

U međuvremenu je stari Kauara jednako vračao i gledao u dim duvana. I jednako je postio, jer se među Indijancima plemena Vaura, kao i među drugim plemenima, smatra da čovek koji posti poseduje čarobnu snagu.

Jednom je stari usnio kako sin njegove kćeri već hoda po zemlji.

I na to je senka starog Kauare za vreme sna napustila njegovo telo i zaputila se daleko u potrazi za unukom.

Lutajući, senka srete neko stvorenje: telo mu je bilo kao u čoveka, glava kao u ptice, perje belo kao pamuk.

Kada se Kauara probudio, setio se sna i svoga vračanja, i srce mu je govorilo da istog dana treba da pođe u šumu i pronađe unuka.

Tako je i učinio. Već se uveliko razdanilo, kada je stari Kauara uzeo svoje strele i krenuo u šumu.

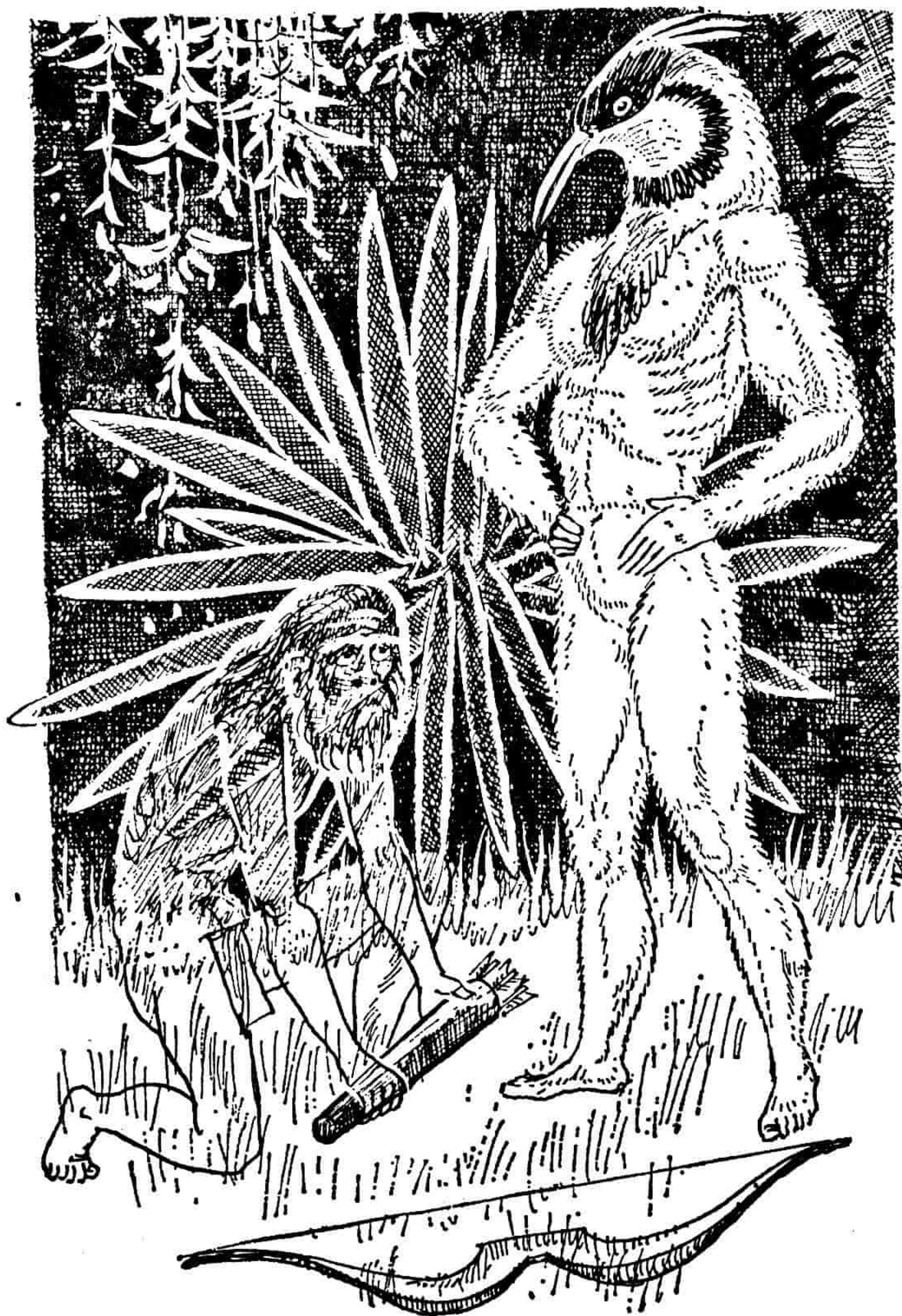
Kad god bi naišao na kakvu životinju, pomislio bi: da nije to moj unuk?

Išao je dugo, dok najzad na obali uskog rukavca koji je reka napravila između šume i ostrva nije ugledao ono stvorenje sa telom kao u čoveka i glavom kao u ptice.

Stvorenje je pevalo, i glas mu je podsećao na glas divne ptice anambe.

Stari priđe bliže, spusti luk i strele na zemlju i reče:

— Dragi unuče, gladan sam. Evo ti moga luka i strela, pa pođi u lov da bismo imali čime da se počastimo.

I više ništa nije kazao, nego se vratio istim putem kojim je i došao.

Kad je već prilično odmakao, on pomisli „Ko zna, možda ono nije moj unuk? Ne bi bilo loše da proverim!"

Uto se stari Kauara pretvori u velikog ljuskara tejua i hitno odjuri na mesto gde je ostavio stvorenje sa glavom kao u ptice.

Kada je to stvorenje ugledalo da mu se približava teju, u tren oka se pretvorilo u pravog čoveka, i taj čovek zateže luk i pusti strelu pravo u tejuovu glavu.

Strela okrznu tejua i odskoči u stranu, a teju pobeže. Kada se već dosta udaljio, ponovo se pretvori u starog Kauara i reče u sebi:

„To je odista moj unuk, malo je nedostajalo da me ubije."

U međuvremenu je starčev unuk lutao šumom i lovio sve životinje na koje je nailazio.

Već se smrklo kada je došao starome, doneo mu tušta i tma svakojake divljači i kazao:

— Deda, pogledaj koliko sam divljači nalovio svojim strelama! Samo mi je ljuskar teju pobegao, jer se strela odbila od njega i odskočila u stranu.

Potom stari pripremi trpezu i reče:

— Dragi unuče, hajde da jedemo, pa da pođem na počinak, strašno sam umoran.

Počeli su da jedu, ali mladić najednom primeti na starčevoj glavi veliku ranu i upita:

— Ko te je tako ranio?

Stari odvrati.

— To mi je veliki cvrčak povredio glavu, naletevši na mene. Sunce mu je izgorelo oči, pa je oslepeo i ne zna kuda leti.

Kada su završili s jelom, mladić ponovo izađe iz kuće i pođe da vežba u gađanju iz luka, a stari ostade kod kuće da vrača.

Zapalio je bilje i stao da gleda u dim, i te noći se sve jasno, kao na dlanu, otkrilo njegovom pogledu.

Ugledao je svoju kćer, koja se pretvorila u aluatu, video je kako čami na ostrvu i umire od gladi.

Kad je svanulo, reče svom unuku:

— Dragi unuče, hajde da spasavamo životinje koje se dave.

Oni skočiše u čamac i zaploviše nizvodno.

Kada su stigli do ostrva, reka je već toliko nadošla da je polovina najvišeg drveta bila u vodi.

Na drvetu, grčevito se držeći za najviše grane, sedeo je majmun aluata — Kauarova kći. Bila je strašno mršava — sama kost i koža.

Hteli su da je uhvate, ali je ona počela da skače s jednog drveta na drugo. Na to stari reče mladiću:

— Ovog majmuna nećemo uhvatiti. Nego, ja ću da ga gađam kamenom, a ti ga prihvati i pazi da se ne udari o čamac.

Učiniše kako su se dogovorili.

Mladić zauze mesto u čamcu i raširi ruke kako bi prihvatio majmuna, a stari hitnu kamen.

Kada je majmun počeo da pada, utroba mu se otvori i mladić nestade u njegovom telu. U isti čas majmun se pretvori u ženu, kćer starog Kauare. A kada je stari seo u čamac, njegova kći je već bila u njemu i trbuh joj je bio narastao kao pred porođajem. Stari poče da vesla prema kući. Kada su bili sasvim blizu kuće, reče on kćeri:

— Kćeri, hajdemo kući da te nahranim.

Čim je mlada žena završila s jelom, istog časa je spopade takav dremež da se probudila tek sutradan, kada je sunce već uveliko odskočilo.

Tada ona reče ocu:

— Dragi oče, da znaš kakav sam čudesan san usnila! Sanjala sam kako se dete koje nosim već rodilo, i kako sam ga rodila na vrhu visoke planine. Telo mu je bilo providno kao vazduh, kosa crna kao ugalj i govorilo je nekakvim nežnim glasom. Kada sam ga rodila, sve zveri su došle da mi čestitaju. Spustila se noć, moj sin je ogladneo, a ja nisam imala. čime da ga nahranim. Sin mi je plakao, i tada je doletelo jato kolibrija i roj leptira — doneli su medni sok sa cveća i nahranili moga sina. I on je prestao da plače, lice mu se ozarilo od radosti, i zveri su se takođe obradovale i stale da ga ližu. Ja sam bila veoma umorna, pa sam položila sina pored sebe na travu i zaspala.

Kada sam se izjutra probudila, ugledala sam sina kako stoji daleko od mene — na razdaljini leta strele. Ja hoću k njemu — a zveri ga okružile i ne pušta]'u me da priđem. Počnem da vičem: „Sine, sine!" Vidim kako ga roj leptira diže u vazduh i nosi k meni. Kada su se približili, zgrabila sam sina i privila ga uza se, a leptiri su mi se spustili na ramena i ruke i prekrili me sa svih strana. Uto su i zveri počele da me okružuju sa svih strana i da se naslanjaju na mene svojim telima. Prepala sam se za svog sina, podigla ga visoko iznad glave, ali su se zveri tako jako oslanjale o mene da sam pala, i sin je ostao da lebdi u vazduhu na krilima leptira. Uto sam se probudila, ali mi se i dalje činilo da je moj sin kraj mene; stala sam da se osvrćem, da tražim sina, ali njega nigde nije bilo. Potom sam osetila kako se pokrenuo u meni, i tada sam se osvestila.

Stari sasluša san svoje kćeri, poćuta, pa izusti:

— Tvoj san je zaista lep, kćeri. Da se možda ne sećaš gde se nalazi planina na kojoj si bila?

Ona odvrati:

— Ne sećam se, dragi oče, ali jedno znam dobro: podnožje te planine počinje na obali reke. Čuvši kćerkin san, stari zaključi kako je pravi čas da počne da vrača.

On izađe iz kuće i stade da udiše parik, da puši duvan i posmatra kolutove dima. I tu je doznao da će njegov unuk, koji se još nalazio u majčinoj utrobi, biti gospodar zemlje i da je ove noći suđeno da se on rodi.

Pošto je završio s vračanjem, stari se vrati kući. Noć je već pokrila zemlju. Starac zadrema i uskoro pade u san.

U ponoć su se sve zveri probudile radosne i veselo zapevale raznim glasovima.

S neba je dopiralo hujanje, kao da se spuštao vetar.

To su ptice lepršale krilima leteći nebom u potrazi za onim koji je trebalo da se rodi te noći.

Gotovo je već svanulo, kad starog probudiše glasovi raznih životinja. On se prepade i upita:

— Šta se to događa među vama, zveri?

Sve zveri mu odgovoriše u horu:

— Noćas se rodio Poronominare, gospodar zemlje i gospodar neba.

— A gde se rodio?

— U planini koja se zove kao i velika ptica — Agami.

Stari istog časa krenu prema planini Agami. Kada je stigao do podnožja, nije mogao da se popne gore, jer se na padinama okupilo bezbroj svakojakih zveri.

Na to se stari pretvori u ljuskara varanu, provuče se između zveri i uspuza uz planinu.

Poronominare je sedeo na vrhu planine, držeći u ruci sarbakan — cevčicu od bambusa, iz koje lovci izbacuju male otrovne strele.

Čitavog dana je Poronominare delio zemlju na razne krajeve i svakoj zveri pokazivao mesto na kome će živeti.

To je trajalo sve dok se nije spustila noć.

A kada se spustila noć, pa potom nastao i novi dan, na planini Agami je već uveliko vladala tišina, i samo je stari ljuskar varana sedeo usamljen na kamenu.

A daleko odatle, na strani gde zalazi sunce, čula se pesma Poronominareove majke.

To je ona pevala dok su je leptiri odnosili na nebo.

PRIČA O PROŽDRLjIVOJ VEŠTICI

Sejusi — tako Indijanci plemena Tupi zovu sedam zvezda, a isto ime su dali i strašnoj veštici koja pati od večite gladi. Stara Sejusi uvek nekoga juri da ga pojede. U stanju je da čitavog života proganja čoveka na koga se nameri.

Jednom je neki mladić pecao ribu sedeći na visokom postolju od motki. Nije ni primetio kako je proždrljiva Sejusi doplivala rukavcem reke, vukući za sobom ribarsku mrežu. Još izdaleka je opazila na vodi mladićevu senku, pa je bacila mrežu pravo na njega. Cimnula je mrežu, misleći da se mladić već nalazi u njoj, ali se ovaj samo nasmejao posmatrajući staricu sa svog visokog sedišta zaklonjenog zelenilom.

Proždrljiva Sejusi je čula taj smeh i podigla glavu.

— Vidi ti njega gde se sakrio! Siđi na zemlju, sinovče!

Mladić odvrati:

— Ja? Bože sačuvaj, ne pada mi ni na pamet!

Stara reče:

— Čuvaj se, poslaću na tebe ose!

I poslala ih je — najsvirepije koje su se mogle zamisliti. Ali mladić odlomi granu sa drveta i pobi sve ose.

Stara povika:

— Silazi, sinovče, dok na tebe nisam poslala mrave tokandire!

To su strašni mravi — veliki, crni, naoružani žaokom nalik na osinju; njihovi ujedi izazivaju veliki bol i čoveka obuzima nepodnošljiva groznica.

Ali mladić se nije uplašio i nije sišao sa svog sedišta. Na to stara zaista posla na njega mrave tokandire. Mravi nasrnuše na mladića kao lavina, tako da mu ne ostade ništa drugo do da skoči u vodu i pokuša da se spase od njih. A proždrljiva veštica je samo to i čekala: vešto nabaci mrežu na mladića i tako ga upetlja da nije mogao ni da se pomeri, a onda ga odvuče u svoje boravište. Došavši kući, ostavi mrežu sa plenom na pragu i pođe u šumu da nakupi granja kako bi zapalila vatru.

Kada je stara veštica poodmakla, iz kuće izađe njena kći i reče:

— Čudnovato: kad god se vrati iz lova, majka mi kaže kakvu je divljač donela. Danas mi nije kazala ni reči. Da pogledam šta to ima u mreži.

Rekavši to, veštičina kći odmrsi mrežu i ugleda mladića. Mladić joj reče:

— Sakrij me.

Devojka ga sakri, a onda uze veliki malj kojim je stara tucala žito, premaza ga voskom i, obavivši ga mrežom, stavi ga na mesto gde se malopre nalazio zarobljeni mladić.

Uto se stara vrati iz šume i zapali vatru pod roštiljem smeštenim na četiri rašljasta štapa. Onda podiže mrežu sa plenom i stavi je na roštilj da se isprži. Kada je malj počeo da se zagreva, vosak se istopi i stade da curi, a pregorela mreža puče. Tek tada veštica shvati da je umesto mladića pržila malj.

Proždrljivica se razbesne i stade vikati na kćer:

— Ako mi ne vratiš plen, ubiću te!

Devojka se prepade. Otrča u ševar gde se nalazio mladić i reče mu da naseče palminog lišća i od njega isplete korpe da bi ih zatim pretvorio u razne životinje.

Mladić posluša savet veštičine kćeri i isplete korpe od palminog lišća. Nije ni stigao da završi posao, kad se pojavi proždrljiva Sejusi i htede da nasrne na njega. Ali u taj čas on doviknu korpama:

— Pretvorite se u tapire, jelene i divlje veprove!

I korpe se pretvoriše u tapire, jelene i divlje veprove, a veštica ih sve proždera.

Kada mladić vide da je staroj ostalo sasvim malo hrane, on odjuri na reku i hitro načini zamku, u koju se uhvati mnogo ribe.

Kada je stara došla na reku, odmah je primetila zamku i, ušavši u nju, stala da proždire ribu.

Dok je jela, mladić uspe da pobegne. Veštičina kći ga stiže na stazi i reče mu na rastanku:

— Kad čuješ da ptica peva „kinkin, kinkin", znaj da je moja majka blizu i može da te uhvati.

Mladić zapamti te reči i pođe dalje. Dugo je lutao, kad najednom ču kao da je u granju zapevala ptica: „Kinkin, kinkin“. On se seti šta mu je kazala veštičina kći, i pobeže glavom bez obzira.

Trčao je tako sve dok na drvetu nije ugledao čitav čopor majmuna, koji su jeli med. On im pritrča i povika:

— Majmuni, sakrijte me!

Majmuni ga sakriše u prazan lonac. Stara Sejusi stiže, ne nađe mladića i produži put. Onda majmuni izvukoše mladića i oprostiše se s njim.

On nastavi put i dugo je lutao, sve dok opet ne ču kako u granju odjekuje: „Kinkin, kinkin." Na to se uputi prema rupi u kojoj je živela zmija surukuku i zamoli je da ga sakrije. Surukuku ga pusti u svoju rupu. Kada se veštica opet približila, nije ga našla pa je otišla praznih šaka.

Te večeri mladić ču kako se zmija surukuku savetuje sa svojim mužem da zapale vatru i pojedu gosta.

Kad su već pripremili roštilj, odnekud se sa grana oglasi soko makanan, čuveni lovac zmija.

Mladić reče:

— Deda-makanane, dozvoli mi da te nešto upitam.

Makanan ču te reči, dolete bliže i upita:

— Šta se dogodilo, sinko?

Mladić odvrati:

— Dve zmije surukuku hoće da me pojedu.

Makanan upita:

— A koliko imaju rupa?

Mladić odvrati:

— Jednu jedinu.

— Pričekaj — reče makanan, uvuče se u rupu i pojede obe zmije.

Tada mladić nastavi put i izađe iz šume, našavši se na proplanku nedaleko od jezera. Tamo ugleda džinovsku rodu žaburu koja je, ozbiljna i sumorna izgleda, lovila ribu i slagala je u veliku korpu od trske. Mladić priđe rodi i zamoli je:

— Prebaci me preko reke, žaburu!

— U redu — pristade žaburu — samo sačekaj da završim s lovom.

Kada je roda žaburu nalovila dovoljno ribe, zapovedi mladiću da se uvuče u trščanu korpu i podiže se zajedno s njim u vazduh raširivši ogromna bela krila. Tako su leteli dugo, a onda roda žaburu spusti mladića na jedno drvo, rekavši mu da se umorila i da dalje ne može da ga nosi.

Osvrnuvši se, mladić ugleda sasvim blizu nekakvu kuću. On siđe s drveta i pođe prema njoj. Kad je prišao malenom polju manioke ispred kuće, ugleda staru ženu dobroćudna lica i pored nje — majušnog šumskog glodara agutija. Svađali su se: žena je grdila agutija što jede njenu manioku.

Kada je mladić prišao i zamolio da otpočine, žena ga uvede u kuću. Tamo stade da mu postavlja pitanja odakle je došao i s kakvim ciljem. Mladić ispriča toj ženi sve: kako je pošao na reku da lovi ribu, kako je došla veštica Sejusi, kako ga je odvukla u svoje boravište. Tada je bio gotovo još dečak.

Žena ga pogleda: sada je bio gotovo starac i sva kosa mu je bila seda.

Ona ga prepoznade: bio je to njen sin. Tako se mladić vratio u roditeljsku kuću.

PRIČA O BRAĆI ITUBOREU I BAKORORU

Nekad, u davnim vremenima, jaguaru su se rodila dva mališana-blizanca, Itubore i Bakororo. Vele da se to ovako dogodilo.

Jednom, još pre svanuća, pošao neki Indijanac da traži drvo hameleira kako bi sok tog drveta pomešao sa sokom plodova uruku, kojim Indijanci obično boje svoje telo. Najednom, napade ga jaguar. Počeše da se gušaju i gušali su se tako do sunčeva izlaska pa sve dok se sunce ni je visoko uznelo na nebu, prošavši dobru polovinu svog dnevnog kruga.

I tada Indijanac, osetivši kako malaksava i kako će ga neprijatelj savladati, reče:

— Jaguare, jaguare, pusti me, nemam više snage da se nadmećem s tobom. Pusti me na slobodu.

Jaguar odvrati Indijancu:

— Dobro, pustiću te na slobodu, ali mi moraš svoju kćer dati za ženu.

Indijanac obeća, i jaguar mu reče:

— Pošalji kćer u šumu, neka ide pravo sve do poslednje pećine. Uz put će najpre naići na jazbinu hirara — koža im je gotovo sva crna, samo je njuška mrka a grudi bele; potom će naići na prebivalište divljeg mačka marakaža sa prugastim brazdama po telu; nešto dalje živi mali vuk — dugačkog i tankog repa, pa veliki vuk, crnih šapa, pa ocelot sa crnim pegama po telu, pa kuguar mrkog runa, i tako sve dok ne dođe do mog boravišta.

Indijanac ponovo obeća da će poslati kćer, predahnu i pođe u svoje selo.

Čim je stigao kući, reče:

— Jaguar me je pobedio.

A onda pozva kćer i kaza joj:

— Draga kćeri, jaguar me je pobedio i darovao mi slobodu. Za uzvrat, što mi se smilovao, tražio je da mu tebe pošaljem — da mu budeš žena. Prema tome, idi u šumu i postani jaguarova žena. Treba da ideš jednako pravo, do poslednje pećine. Naići ćeš redom na hirara, divljeg mačka marakaža, malog i velikog vuka, ocelota, kuguara, ne obaziri se na njih, već nastavi put. U poslednjoj pećini živi jaguar čija je koža riđežuta sa crnim pegama. Idi sad, i imaj na umu šta sam ti kazao.

Kći posluša oca i pođe putem koji joj je otac pokazao. Išla je ceo dan bez prestanka. Kad se poče smrkavati, izađe joj u susret neka zver i upita:

— Kuda si se zaputila?

— Tražim jaguara.

— Onda uđi u moju jazbinu, jer sam ja jaguar; zar ne vidiš crne pege na mojim šapama i leđima?

Bilo je već mračno, i Indijanka nije mogla da se uveri da li životinja govori istinu ili ne. Ušla je za njom u pećinu i provela tamo noć.

Sutradan izjutra hirar — jer to je bio on — reče svojoj gošći:

— Ja idem u lov da nabavim hranu za tebe i brzo ću se vratiti. Čekaj me.

Već je svanulo, pa je Indijanka mogla da ga dobro razgleda dok je izlazio.

„Ti si hirar", pomisli ona prateći ga pogledom, „jer ti je koža gotovo cela crna, njuška mrka i grudi bele. Neću ostati s tobom. Odlazim."

I ponovo se nađe na putu. Kada se smrklo, izađe joj u susret divlji mačak marakaža i reče:

— Koga tražiš?

— Tražim jaguara, da se udam za njega.

— Divno, onda uđi u moju pećinu: zar ne vidiš moje očnjake i moju čeljust? Takve očnjake i čeljust ima samo jaguar.

Bio je gust mrak, pa Indijanka nije mogla da vidi dobro ni očnjake ni čeljust životinje. Ušla je u jazbinu i provela tamo noć. Sutradan izjutra divlji mačak reče:

— Nemoj ići nikuda, ja idem u lov i brzo ću se vratiti.

Indijanka ga pogleda dok je odlazio i pomisli: „Ti si — marakaža, jer si sav prugast."

I ponovo se nađe na putu u potrazi za jaguarom.

Kada se smrklo, izađe joj u susret mali vuk i upita je:

— Kuda si se zaputila?

— Tražim jaguara.

— Ja sam jaguar: zar ne vidiš da u svemu ličim na njega?

I ona uđe u njegovu jazbinu i provede tamo noć. Kada je svanulo, mali vuk reče:

— Čekaj me, idem po hranu i brzo ću se vratiti.

Indijanka ga pogleda dok je izlazio iz pećine i pomisli: „Ti si mali vuk, jer imaš dugačak i tanak rep. Neću ostati s tobom."

I ponovo se nađe na putu u potrazi za jaguarom. Išla je ceo bogovetni dan, i kad se već smrklo, izađe joj u susret veliki vuk i upita:

— Kuda si se zaputila?

— Tražim jaguara.

— Ja sam jaguar: pogledaj moje kandže i dlaku! Zar ne ličim na jaguara?'

Indijanka provede tu noć u jazbini velikog vuka. Kad je svanulo, on reče:

— Ostani ovde i čekaj me dok se ne vratim iz lova.

Ali ona ga pogleda dok je izlazio i odmah se doseti: „Ne, ti si veliki vuk, jer su ti kandže crne! Zato neću ostati s tobom."

I ponovo se nađe na putu u potrazi za jaguarom. Išla je ceo bogovetni dan, i kada je već počelo da se smrkava, izađe joj u susret ocelot i upita je:

— Ej, kuda si se zaputila?

— Tražim jaguara.

— Ja sam jaguar. Zar ne vidiš kakve su mi očnjaci i čeljust? Baš kao u jaguara.

I mlada žena ostade na prenoćištu u ocelotovoj pećini. Sutradan izjutra on joj reče:

— Ostani i čekaj me, vratiću se čim nabavim hrane za tebe.

Indijanka ga pažljivo pogleda dok je odlazio i reče u sebi: „Ne, ti se ocelot, jer ti je koža smeđa i prošarana crnim pegama."

I istog časa se ponovo nađe na putu. Uveče, kad se sasvim smrklo, izađe joj u susret kuguar i upita:

— Kuda si se zaputila?

— Idem da tražim jaguara.

— Ja sam jaguar; pogledaj moje kandže i kožu, zar nisu kao u jaguara?

I on povede Indijanku u svoju jazbinu, gde je provela noć.

Kad je svanulo, kuguar reče:

— Nemoj nikud ići, idem po hranu i odmah ću se vratiti.

Mlada žena ga pažljivo pogleda dok je odlazio u lov, i pomisli: „Ne, ti si kuguar, jer ti je dlaka mrka. Neću ostati s tobom."

I ponovo se nađe na putu u potrazi za jaguarom. Lutala je tako ceo bogovetni dan, i tek kad je sunce zalazilo naiđe na jaguara, koji je upita:

— Kuda si se zaputila?

— Tražim jaguara, da mu postanem žena.

— To sam ja! Pođi sa mnom.

I on je odvede u svoju pećinu, gde je provela noć. Kad je svanulo, jaguar reče:

— Nemoj nikud ići, idem u lov da nabavim hrane za tebe i mene, i brzo ću se vratiti.

Indijanka ga pogleda dok je izlazio iz pećine i pomisli: „Ti si odista jaguar, jer ti je koža žuta i prošarana crnim pegama. Ostaću s tobom."

I ona postade jaguarova žena. Posle izvesnog vremena, kad je trebalo da dobiju dete, jaguar reče:

— Idem u lov. Ako neko pokuša da te zasmeje, nemoj se smejati, jer ti preti velika opasnost.

Mlada žena ostade sama i ubrzo ču nekakav čudan glas — odvratan i smešan, tako smešan da je nemoguće bilo ne nasmejati se. Dugo se uzdržavala, ali na kraju više nije mogla, i slabo se osmehnula. Istog časa je spopadoše strašni bolovi i ona pade na zemlju mrtva. Onaj glas je bio glas velike gusenice marugodo, veštice koja je namerno terala ljude na smeh kako bi ih ubila.

Kada se jaguar vratio, našao je svoju ženu mrtvu, a pored nje dva sina blizanca. Dao im je imena Itubore i Bakororo i smestio ih u veliku praznu tikvu. Onda je tikvu dobro zatvorio i otišao.

Nekoliko dana kasnije došao je da obiđe decu i video da dobro napreduju. Bakororo je imao kožu sa poprečnim prugama — jedna pruga je bila riđa, druga tamnomrka, a noge su mu bile crne sve do listova i ruke sve do lakata. Dve trouglaste crne pege spuštale su se od glave: jedna preko grudi, a druga preko leđa: brada i usne su isto tako bili crni, i jedna kao vatra crvena pruga spuštala se u polukrugu sa čela prema nosu. Itubore je imao istu takvu kožu, samo su mu poprečne pruge bile uže i bilo ih je više. Jaguar ponovo zatvori tikvu.

Prođe još nekoliko dana, i on drugi put dođe da pogleda sinove. Ovog puta je zaključio da su već veliki, da ih može pustiti i dati im štogod da pojedu. Tako je učinio: oslobodio je decu, odveo ih u svoju pećinu i nahranio. Završivši s jelom, deca upitaše:

— Oče, oče, gde je majka?

— Majka vam je umrla, jer se nasmejala kada je čula glas gusenice marugodo.

Saznavši to, oba brata odlučiše da ubiju marugodo. Oni zapališe veliku vatru, baciše u nju vešticu-gusenicu da izgori i otrčaše kući.

Odjednom, odjeknu strašan tresak. To su kosti gusenice marugodo praštale i raspadale se na vatri. Bakororo htede da sazna šta se događa i reče:

— Oče, oče, hteo bih da pogledam šta se to tamo dešava.

— Sine moj, sine moj, nemoj gledati.

Ali sina je spopala tolika radoznalost da nije poslušao očev savet, već promolio glavu iz pećine i stao da posmatra. Istog trenutka

ponovo odjeknuše prasak i tresak, i oštra parčad kostiju gusenice margudo udariše Bakarora pravo posred lica tako snažno da je na licu mesta oslepeo. Otac mu doviknu:

— U vodu, u vodu! Brzo u vodu!

Bakaroro odjuri u vodu i izađe iz nje s lepim licem i novim crnim očima.

Itubore je zavideo što brat ima lepe oči, pa reče:

— Oče, oče, hteo bih i ja da pogledam kako gore kosti gusenice maragudo.

A otac mu reče:

— Sine moj, sine moj, ne gledaj.

Ali sin ne posluša, već promoli glavu iz pećine, pa i njega pogodiše u lice parčad kostiju gusenice marugodo koja se raspadala na vatri.

I on oslepe, pa otac i njemu doviknu:

— U vodu, u vodu! Brzo u vodu!

Ituboro odjuri u vodu i izađe iz nje s lepim licem i novim crnim očima kao u brata.

Kada je marugodo potpuno izgorela, u porodici jaguara i njegovih sinova zavladaše radost i mir.

Ali uskoro primetiše da mnoge životinje jedu ljude, i odlučiše da tome stanu na put.

Jaguar reče deci:

— Harpija jede ljude. Ako vam pođe za rukom da pobedite tu grabljivu ptičurinu, postaćete vladari zemlje i veliki narod će vam se pokoriti.

Na to stariji brat Bakororo reče mlađem bratu Ituboreu:

— Brate moj, brate moj, idi ocu i zamoli ga da nam napravi uže koje ćemo moći da vežemo oko glave.

Itubore zamoli oca. Takvo uže, nalik na turban, i dan-danas nose na glavi Indijanci plemena Bororo.

I ponovo Bakororo reče Ituboreu:

— Brate, moj, brate, moj, reci ocu da nam napravi teški buzdovan od drveta i malo koplje od bambusa, sa oštrim koštanim vrhom.

Itubore reče ocu:

— Oče, oče, trebaju nam buzdovan i koplje.

I jaguar napravi buzdovan i koplje. Takvim se oružjem i dandanas služe Indijanci plemena Bororo.

Tada Bakororo obavi uže oko bratove glave, omota ga nekoliko puta i bocne ga kopljem, rekavši:

— Viči kada te zaboli.

Brata je odmah zabolelo, pa je viknuo. Na to obojica zamoliše oca da im napravi mnogo duže i deblje uže.

Otac učini kako su sinovi molili, a Bakororo ponovo veza bratu glavu i bocnu ga kopljem. Ovog puta je turban bio toliko velik da Itubore nije osetio bol. Na to obojica pođoše prema drvetu na kome je živela svirepa harpija. Na zemlji ispod drveta ležalo je mnoštvo ljudskih kostiju.

Bakororo reče bratu:

— Ja ću se ovde sakriti, a ti tresi drvo sve dok ti harpija ne padne na glavu i ne ščepa te za kosu. Tada se uhvati za stablo i viči.

Itubore stade da trese drvo, i harpija pade na njega, zgrabi uže kojim mu je bila vezana glava. I već je nameravala da ga podigne u vazduh i odnese, ali Itubore se uhvati za stablo i stade vikati. Na to Bakororo hitro iskoči iz svoga skloništa i udari buzdovanom harpiju tako snažno da je ptičurina pala na zemlju mrtva. Dok je izdisala, Bakororo joj reče:

— Više nećeš jesti ljude. Tvoja će hrana postati majmun, vodeno prase kapibara, mravojed, jelen, divlja kokoš.

Tako se i dogodilo. Od toga dana nijedna harpija ne jede ljude.

Potom dva brata pođoše u rat protiv džinovske rode žaburu.

Braća odlučiše da je ubiju, jer je u to vreme roda žaburu proždirala ljude. Ali žaburu je tako hitro trčala i pravila tako dugačke korake da je bilo gotovo nemoguće uhvatiti je. Tada braća namisliše da na putu kojim se kreće žaburu iskopaju duboke jame i pokriju ih lijanama, ali je džinovska ptičurina preskakala i najšire jame i

najgušće lijane. Na to braća odlučiše da naprave ogradu od bodljikavih lijana kako bi joj zagradili put. Žaburu nalete na tu planinu od trnja i bodlji, stade da se otima, zaplete se i pozledi; na to braća priđoše i dotukoše je svojim buzdovanom. Kada je džinovska ptičurina već bila na izdisaju, braća joj rekoše:

— Više nećeš proždirati ljude, već ćeš se hraniti samo ribom.

U to vreme se papagaj perikito takođe hranio ljudskim mesom. Stoga Bakororo reče mlađem bratu:

— Brate moj, brate moj, reci našem ocu da nam napravi strele tupih vrhova. S takvim ćemo moći da idemo u lov na papagaje, jer ćemo moći da ih onesvestimo i uhvatimo žive, a ako ih i ubijemo, njihovo šareno perje se neće umrljati krvlju i moći će da nam posluži kao ukras. Zamoli oca, Itubore, ti si njegov mezimac, tebe neće odbiti.

Itubore zamoli, i jaguar napravi strele za svoje sinove. Tim strelama se i dan-danas služe V lovu na papagaje Indijanci plemena Bororo i drugih plemena.

Braća uzeše strele i pođoše u lov. Pokraj njih prolete jato papagaja. Ubili su mnoge papagaje iz tog jata i kada su oni popadali na zemlju, braća im rekoše:

— Od danas nećete više jesti ni ljude ni životinje. Od danas će vaša hrana biti samo zemaljski plodovi i ono što cveta.

Odista, otad se papagaji više ne hrane ljudskim mesom, već jedu samo kokosove orahe, krtole, voće i cveće.

Potom braća krenuše u rat protiv zubatih riba, koje su proždirale svakog čoveka koji bi ušao u vodu. Da bi ih pobedili, braća smisliše jedno lukavstvo.

Oni se umotaše u asuru od bodljikavih vlakana i baciše se u vodu. Ribe ih odmah okružiše sa svih strana i zariše svoje oštre zube V asuru Ali zubi im se zapletoše u vlakna asure, i ostadoše tako kao da su zalepljeni. Kada su asure bile toliko načičkane ribama da više nijedna nije mogla da priđe, braća otplivaše ka obali, izađoše iz vode i poubijaše sve ribe. Onda se ponovo umotaše u asure, uđoše u vodu i ponoviše svoj lukavi poduhvat. Tako su činili sve dok nisu

utamanili i poslednju ribu. Kada su poslednje ribe bile na izdisaju, braća im rekoše:

— Od danas više nećete jesti ljude, već ćete se hraniti isključivo drugim ribama.

Potom braća krenuše u rat protiv zmija koje su proždirale ljude i sve ih potamaniše.

I svakoj bi zmiji kazali ono što su govorili prethodno pobijenim pticama i ribama:

— Od danas više nećeš jesti ljude — i svakoj su govorili čime treba da se hrani.

Kada su ubili najstrašniju zmiju, sastavili su borbenu pesmu koja se i danas peva u indijanskim naseljima.

ĆELAVKO

Imao jedan čovek ženu i mnogo dece. Razmišljao je kako da prehrani tako veliku porodicu, pa odlučio da postane ribar.

Nastanio se on na obali reke, lovio ribu i hranio svoju decu. Jednom, neposredno uoči porođaja svoje žene, pošao ribar na reku i bacio mrežu. Ali mreža se vratila prazna. Bacio oi mrežu na drugom mestu — opet ništa, bar da se kakva sitna ribica uhvatila! Rastužio se ribar i već namislio da pođe kući, kad najednom ču glas iz rečne dubine:

— Obećaj mi da ćeš mi dati ono što se danas pojavilo u tvojoj kući, pa ćeš imati bogatu lovinu!

Ribar pomisli: „Šta li je to moglo danas da se pojavi u mojoj kući? Sem ako se kučka nije oštenila" — a na ženu je sasvim zaboravio.

— Dobro — reče — pristajem.

— E, onda baci mrežu!

Bacio ribar mrežu i izvukao ribe toliko da je zemlji teško bilo. Pošao on zadovoljan kući, kad ima šta da vidi: trči mu u susret jedan sin i viče:

— Oče, oče, rodilo nam se dete!

Ušao ribar u kuću i ugledao novorođenog: snažan, temeljan dečko. Postojao on neko vreme, pa će reći ženi:

— Znaš šta, ženo, kraj reke živi jedna Indijanka čije je dete umrlo, hajde da joj damo mališana — neka ga othrani.

Žao bilo majci da da sina, ali šta da radi — morala je da posluša muža. Uze ribar sina, odnese ga na reku i baci na ono mesto odakle je čuo glas. Dečak je nestao pod vodom, ali nije potonuo, već plivao

sve dublje i dublje, dok nije dospeo u raskošan podvodni dvorac: tamo je odrastao i tamo su ga vaspitavali. I nikada nije video nijednu živu dušu.

Došao mu jednom neki čovek i rekao:

— Ja sam tvoj otac, moram da otputujem na nedelju dve: evo ti ključeva od moje kuće, ali pazi, ne otvaraj nijedna vrata, inače ćeš zlo proći kad se vratim.

Rekao je to i otišao. Ostavši sam, mladić se nije usudio da prekrši zapovest. Kad su prošle dve nedelje, vrati se otac i upita sina:

— Kako je, sinko, je li sve u redu?

— Da, oče — odgovori mladić.

Prošle su još dve nedelje i otac će mu opet kazati:

— Moraću ponovo da odem na kraće vreme. Evo ti ključeva, ali nemoj otvarati nijedna vrata niti bilo šta dirati.

Rekao on to i otišao. Mladić ostade sam, ali ovoga puta nije mogao da se uzdrži — uzeo ključ i otvorio jednu sobu. U njoj su bila tri velika kazana: u jednom se kuvalo zlato, u drugom srebro, a u trećem bakar.

Mladić umoči prst u kazan sa zlatom, i istog časa njegov prst postade zlatan. Pokuša on na razne načine da skine zlato sa prsta — uzalud. Kad je sve isprobao, uze krpu i zavi njome prst. Potom otvori drugu sobu i ugleda tri ogromna konja: jedan je bio vranac, drugi belac, a treći riđan. Umesto trave, konji su jeli meso. Otvori on treća vrata i ugleda ogromnog lava. A lav, umesto mesa, jede travu. Otvori mladić četvrta vrata — tamo je stajao ogroman sto sa mnoštvom fioka. U jednoj su bile plave hartije, u drugoj bele, a u trećoj je ležalo razno oružje: sablje, puške... Mladić se ne usudi da bilo šta dodirne, pa brzo zaključa sva vrata. Dve nedelje kasnije vratio se otac, pa će ga upitati:

— Pa, kako je, sinko, je li sve u redu?

— Da, oče, ništa nisam dirao.

Ali čudesa koja je mladić video nisu mu davala mira. Najviše ga je čudilo što konji jedu meso, a lav travu. I on odluči da neizostavno primora konje da jedu travu, a lava — meso.

Posle dve nedelje, otac je ponovo otputovao. Čim mladić ostade sam, pojuri u sobu u kojoj su se nalazili konji i zgrabi komad mesa, kad mu jedan od konja reče:

— Nemoj to da radiš i nemoj ovde ništa da diraš, jer će te otac ubiti. Ali ako hoćeš da pobegneš odavde, pođi u sobu u kojoj se nalazi sto sa fiokama, i uzmi dve hartije: plavu i belu; obuci lepu odeću, onda uzmi oružje i uzjaši jednog od nas, a drugog povedi za uzde. Kad tvoj otac bude blizu nas, baci najpre jednu hartiju, zatim drugu, a za ostalo ću se ja pobrinuti.

Konj još reče mladiću da zavuče glavu u kazan sa zlatom kako bi mu se kosa pozlatila.

Mladić učini kako mu je konj kazao. Pozlatio je kosu, obukao se, naoružao, stavio u džep dve hartije, uzjahao riđana i poveo belca. A da bi još više razljutio oca, oduzeo je travu od lava i dao je vrancu koji je ostao kod kuće, a vrancu je oteo meso i dao ga lavu.

Onda mamuznu konja i odjuri. Kada su prošle dve nedelje, vrati se gazda i dozna da je njegova zapovest prekršena. Van sebe od besa, uzjaha vranca i pojuri za mladićem.

Jahao je dugo, i najzad počeo da stiže begunca. Riđan ugleda poteru i zapovedi mladiću da baci belu hartiju. Mladić baci hartiju, i istog časa se iza njihovih leđa spusti takva magla da se ni prst pred okom nije video. Ipak, vranac je bio dovitljiv i s malo truda se izvukao iz magle. U međuvremenu mladić je odmakao, ali je otac opet počeo da se približava. Tada mladić baci plavu hartiju, i na mestu gde je ona pala izniknu neprohodna trnovita šikara. Gazda stade da moli vranca:

— Iznesi me iz ove šikare, pa ću te učiniti čarobnim.

Vranac mu veli:

— Skini sa mene uzdu i sedlo, uzjaši mi na gola leđa, pa ću te izneti.

Skide gazda s vranca uzdu i sedlo i uzjaha mu na gola leđa. Ali kada se provlačio kroz šikaru, vranac zbaci jahača i pobeže. Stiže mladića, pa svi zajedno krenuše dalje. Riđan se već umorio, i mladić pređe na belca.

Put je bio dug, ali su najzad ugledali grad u daljini. Na to će konji kazati mladiću:

— Sada nas ostavi ovde, i mi ćemo se pretvoriti u kamen. Ti, pak, svuci svečano odelo i oružje i pođi u grad. Uz put ćeš videti mrtvog vola: odseci mu mehur, naduvaj ga i stavi na glavu kako ti se ne bi videla zlatna kosa. Ako ti ustreba pomoć, dođi do našeg kamena, mi ćemo ti pomoći.

Mladić tako i učini: nađe mrtvog vola, iseče mu mehur, stavi ga na glavu i tako uđe u grad.

Išao on tako, išao, kad najednom — iskrsnu pred njim kraljevski dvorac. Mladić zakuca na kapiju, a pred njega izađe stari baštovan, pa ga zapita šta traži. Mladić zamoli da ga uzme za pomoćnika, jer umire od gladi. Sažali se na njega baštovan i uze ga za pomoćnika. Upita ga kako se zove, ali mladić odgovori da nema imena.

— Onda ću te ja zvati Eelavko — reče baštovan.

Prođe neko vreme, i Ćelavko se naviknu na život u dvorcu.

Sakrio se on jednom pod pomorandžinim drvetom i skinuo s glave mehur kako bi počešljao svoju zlatnu kosu. Ugleda ga najmlađa kraljeva kći s prozora i odmah se zaljubi u njega. Sutradan donese baštovan svakoj kraljevskoj kćeri po svežanj cveća, kao što je činio svakog jutra. Tada reče najmlađa princeza:

— Hoću da mi od sutra cveće donosi Ćelavko!

Kralj i sestre su se nasmejale princezinim ćudima, ali je ona ostajala pri svome, i od tada joj je cveće donosio Ćelavko.

Prođe neko vreme, i u kraljevini budu zakazane trke. Svi su otišli na svetkovinu osim

Nelavka, koji je ostao kod kuće. Baštovanu je rekao:

— Idem do kovača, hoću da ga zamolim da mi iskuje veliki nož.

Pusti ga baštovan, a mladić odjuri do onog kamena i sve ispripoveda konjima. Najednom, ima šta da vidi: pojavi se rićan u raskošnoj opremi. Preobuče se mladić, skide sa glave volovski mehur, pusti svoju zlatnu kosu, uzjaha konja i odjuri na takmičenje. Pobedivši sve takmace, on u letu strže kopljem prsten i donese ga princezi. A ona mu pokloni zelenu traku, kojom on na licu mesta

ukrasi svoje koplje. Svi su bili očarani lepim mladićem, ali niko nije znao ko je on.

A mladić isto tako iznenada nestade kao što se i pojavio. Kada su se kralj i princeza vratili u dvorac, Ćelavko je u svom običnom odelu radio u bašti.

U međuvremenu se baštovan vratio sa svečanosti i stao da priča Belavku kako su divne bile trke. Ispripovedao mu je i o mladiću sa zlatnom kosom, koji se pojavio neznano otkud i o kome niko ništa nije znao. Ispripovedao je i to kako je kralj zapovedio stražarima da uhvate lepog mladića, ako se sutra pojavi na trkama, kako će u tu svrhu na trkalište biti upućena straža, tako da ovog puta neznancu neće poći za rukom da pobegne.

Sutradan Ćelavko, po običaju, donese princezi cveće. A ona je bila već sasvim bolesna od ljubavi. Pogleda ga princeza, i učini joj se da je baš on taj lepi mladić sa zlatnom kosom.

Tog dana su ponovo bile trke, i Ćelavko je ponovo kazao baštovanu da ide kovaču. Kovač je, tobože, bio na svetkovini i nije stigao da iskuje nož. Tako se on za tili časak obrete kod onog kamena, i na njegov poziv se pojavi belac u raskošnoj opremi, još raskošnijoj nego što je bila riđanova. Preobuče se mladić, skide sa glave mehur, pusti zlatnu kosu, uzjaha konja i ponovo se pojavi na trkalištu. Sveta je bilo više nego prethodnog dana, i stražari su bili spremni. Svi su se, kad su ga ugledali, još više čudili nego prvi put. Kada su trke počele, mladić pojuri kao vetar, smače u letu prsten i donese ga najmlađoj princezi. A ona mu pokloni crvenu traku, kojom on na licu mesta ukrasi svoje koplje.

Tek što je mladić mamuznuo konja, opkoli ga straža. Belac se uznese iznad glave stražara i mladić nestade kao da se nikad nije ni pojavio.

Kralj i princeze se vratiše u dvorac, a Ćelavko je već, po običaju, čeprkao nešto u bašti. U međuvremenu, najmlađa princeza poče prosto da vene od ljubavi. Ali sledećeg dana ponovo je utledala Nelavka u bašti, u senici, dok je češljao zlatnu kosu, i veoma se obradovala kad se uverila da je on taj lepi neznanac.

Došao je treći i poslednji dan takmičenja. Svi su otišli na svečanost, a Ćelavko opet zamoli baštovana da ga pusti kovaču.

Zatim ode do svog kamena, i na njegov poziv se pojavi vranac u najraskošnijoj opremi. Mladić krenu na trkalište i vide da ga tamo čeka čitav naoružani odred. Ali, nije se uplašio. I treći put skinu u letu prsten i donese ga svojoj izabranici. Samo što je mladić mamuznuo konja, straža ga okruži, ali se vranac prope, kao ptica prolete nad glavama stražara, i mladić iščeze kao utvara.

Vrati se kraljevska porodica u dvorac, a Ćelavko jednako čeprka po bašti.

Tako se niko nije dosetio da je baš Ćelavko onaj mladić zlatne kose. To je znala samo najmlađa princeza.

Nekako u to vreme pojavi se u kraljevini sedmoglavi zmaj. Opustošio je sve unaokolo, odnosio ljude, i niko nije imao smelosti da mu se suprotstavi. Kralj obeća da će dati za ženu najstariju kćer onome ko spase kraljevinu od zmaja, ali se niko ne javi. Na to Ćelavko krišom pođe svom kamenu i ispripoveda konjima o zmaju. Izađe pred njega vranac, pa mu reče:

— Veži mi na grudi veliko ogledalo, uzjaši me i ničeg se ne plaši. Kad zmaj ugleda svoj lik u ogledalu, pomisliće da je to nekakvo drugo čudovište, prepašće se, uzdrhtaće, a ti ćeš tada nasrnuti na njega i savladati ga.

Mladić učini kako mu je vranac kazao. Ubio je sedmoglavog zmaja i odsekao mu svih sedam jezika, ostavivši samo patrljke.

Sutradan su svi doznali da je zmaj ubijen, i svuda je bila istaknuta kraljevska zapovest da se onaj ko je ubio zmaja pojavi u dvorcu. Ali, niko se nije pojavio. Na to kralj odluči da uda sve tri princeze — što pre, ako je mogućno još istog dana.

U celoj kraljevini počeše da traže mladoženje za princeze, a najmlađa princeza otvoreno izjavi da pristaje da se uda samo za Nelavka. Otac se na nju strašno naljutio, ali to ništa nije pomoglo. Na dan svadbe odluči kralj da priredi gozbu i zapovedi svojim budućim zetovima da nalove što više divljači za svadbenu trpezu. Pođoše prinčevi u lov, razmileše se na razne strane, ali nijednom ne pođe za rukom da ulovi ni malenu ptičicu. A Velavku su konji nalovili toliko divljači da bi bilo dovoljno da se nahrani čitava kraljevina. Elem, vraća se on sa svojim plenom u dvorac, a u susret mu ide jedan od prinčeva mladoženja. Poče on da moli Nelavka da mu proda divljač.

Ćelavko pristade, ali zatraži potvrdu. Princ mu dade potvrdu, i Ćelavko je uze i sakri.

Najzad dođe i dan svadbe. Svi dođoše na svadbu najraskošnije odeveni, samo Ćelavko dođe u svom radnom odelu. Svi su se veselili kao da će sutra umreti, samo je on čitavu svetkovinu presedeo u uglu. Kada je gozba počela da se bliži kraju, kralj saopšti:

— Neka nam moji zetovi ispripovedaju poneku priču pre nego što se raziđemo kućama.

Ustade na to muž najstarije princeze, pa će reći:

— Evo šta ću vam ja kazati. Ja sam taj koji je ubio strašnog zmaja, samo sam ćutao, jer sam želeo da me princeza odabere iz ljubavi, a ne po očevom naređenju. — I on pokaza patrljke zmajevih jezika.

Zatim ustade muž srednje i reče:

— A ja ću vam priznati da sam ja taj koji je nalovio divljači za vašu trpezu.

Na to ustade Ćelavko:

— A ja ću vam kazati ovo: oba princa lažu. Zmaja sam ubio ja, evo vam kao dokaz njihovih jezika, princ ima samo patrljke. I divljači sam ja nalovio — evo potvrde da ju je princ od mene kupio. Ja sam, takođe, onaj mladić koji je triput pobedio na trkama — evo vam traka koje mi je podarila moja princeza.

Na to on smače s glave mehur, i svi prepoznaše mladića zlatne kose. Prinčevi umalo u zemlju da propadnu, a najmlađa princeza se prosto obeznanila od sreće.

TIRI I KARU

U davna vremena zli duh Sararuma zapali veliki požar od koga uspe da se spase samo jedan čovek, zahvaljujući svojoj dosetljivosti i predostrožnosti: iskopao je sebi sklonište duboko pod zemljom i snabdeo se hranom za duže vreme. Da bi saznao da li na zemlji još besni požar, svakog dana je kroz jednu rupicu proturao grančicu. Prvog dana uvučena grančica još je gorela. Tako je bilo i drugog dana. Ali kad je čovek trećeg dana proturio a zatim uvukao grančicu, vide da je plamen nije zahvatio. Shvativši da se požar ugasio, čovek četvrtog dana izića iz podzemnog skloništa. Zemlja je bila sva popaljena i ogoljena. Čovek krenu nasumce, kuda su ga oči vodile, jadikujući što je ostao bez hrane, bez krova nad glavom i bez društva.

Tada pred njim iskrsnu Sararuma, sav u crvenom, pa mu se obrati:

— Iako sam ja vinovnik svega što se zbilo, pa i tvoje nesreće, ipak mi te je žao. Zato uzmi ovo ...

I Sararuma dade čoveku pregršt semenja i zapovedi mu da ga poseje. Čovek posluša, baci semenje i odjednom, kao nekom čarolijom, oko njega niče i nabuja divna šuma, puna plodova i svakojake divljači. Ubrzo zatim čovek srete još jedno stvorenje — ženu. Njih dvoje su otada živeli zajedno i dobili mnogo sinova i jednu kćer.

Kad je devojčica porasla i stasala za udaju, oseti se veoma usamljenom. Jednom, dok je tužno šetala šumom, ugleda na obali reke prekrasno drvo ule, sve u rumenom cvetu, i zastade očarana tom lepotom. „Kad bi ovo drvo bilo čovek, ja bih ga silno volela!"

pomisli devojka. Zatim se ukrasi sokovima bilja, pa stade da posmatra drvo, uzdišući i plačući, ali i nadajući se nekom čudu.

Njena nada nije bila uzaludna. Drvo ule pretvori se u čoveka da bi usamljenoj devojci pravilo društvo. Otada su devojka i njen Ule srećno provodili noći. Ali bi Ule svake zore iznenada nestao. Devojka se poboja da njena sreća neće biti potpuna, pa se požali svojoj majci i sve joj ispriča. Majka je uteši, rekavši joj kako da postupi da bi zadržala Ulea zauvek.

Sledeće noći, kad se Ule opet pojavi, njegova nevesta sveza ga povijušom i tako ga zadrža. Posle četiri dana Ule obeća da više neće odlaziti, oženi se devojkom, i oni srećno poživeše neko vreme.

Kad je jednog dana Ule sa svojim šuracima bio u lovu na majmune, dogodi se nesreća: rastrže ga jaguar. Braća o tome obavestiše svoju sestru a ova, i pored svih opasnosti, istog časa pojuri u šumu da se oprosti od svoga dragog muža. Nađe ga svog u komadima, koje pažljivo sastavi, da bi makar i tako još jednom videlaUlea.

Posmatrala ga je, plačući, kad odjednom kroz suze ugleda kako se Ule pokreće i diže, govoreći: „Čini mi se da sam dugo spavao!" Po drugi put ozarena srećom, devojka ga obasu poljupcima, pa za jedno krenuše kući. Na putu Ule zastade kraj jednog potoka da utoli žeđ, i tada na površini vode opazi da mu nedostaje deo obraza. Ma koliko ga žena preklinjala i molila, on posle toga nikako ni je više hteo da se pojavljuje pred ljudima. Najzad se oprosti od nje i naredi joj da se vrati kući, ali da se drži staze i da ide bez zastoja, ma šta se desilo. Naročito je upozori da se ne osvrće ako iza sebe začuje da pada drveće, granje ili lišće, nego da samo kaže: „To je lov moga muža."

Dugo je žena išla stazom, obuzeta tugom i strahom, ne osvrćući se. Ali u jedan mah, kad neki veliki list pade sasvim blizu iza njenih leđa, ona ne izdrža i osvrnu se. Istog časa izgubi smer u kome se kretala i zaluta u gustoj šumi. Tražeći put čas na jednoj čas na drugoj strani, najzad krenu nasumce. Kosle dugotrajnog pešačenja nabasa na boravište jedne porodice jaguara.

Majka ovih zveri primi je ljubazno, ali je odmah sakri da je ne bi pronašli njeni sinovi kad se vrate iz lova i učinili joj kakvo zlo. Čim se

mladi jaguari vratiše, odmah nanjušiše da je u njihovom domu tuđinac. Pronađoše ženu i nasrnuše na nju, ali ih majka spreči. Onda jaguari prinudiše ženu da im trebi otrovne mrave torokote iz krzna, i još narediše da sve te mrave mora da pojede. Iako zaplašena pretnjama, mlada žena nikako nije bila u stanju da to učini. Onda joj majka jaguara krišom doturi pregršt semenki tikve kalabase. Tako je žena mrave bacala u stranu a umesto njih jela semenje. Prva tri jaguara nisu primetila varku, ali četvrti, koji je imao oči i na potiljku, spazi šta se zbiva i tako se razjari da jednim udarcem svoje teške šape obori jadnu ženu, i ona odmah izdahnu. Ali se istog časaraču i dečji plač: kraj nesrećne žene nađoše njenog tek rođenog sina. Jaguari htedoše da nasrnu i na njega, ali ga majka jaguara zaštiti i sakri što je bolje mogla.

Dečak, nazvan Tiri, brzo je rastao zahvaljujući potajnoj brizi majke jaguara. Tiri joj je bio zahvalan pa joj je, već ostareloj, uzvraćao negu donoseći joj svoj ulov. Jednom se majka jaguara požali Tiriju kako joj je paka, glodar nalik na divlje prase, pojela sve tikve. Tiri na to pođe na njivicu pa iz zasede uvreba paku; odape na nju strelu, ali ne pogodi dobro i otkinu paki samo rep. Otada ova životinjica nema repa.

Paka se okrete pa reče Tiriju:

— Ti živiš u miru sa ubicama svoje majke, a hoćeš da ubiješ mene, koja ti nisam učinila ništa nažao!

Tiri nije razumeo ove reči, pa zamoli paku da mu sve potanko objasni. Paka ga odvede u svoje skrovište i ispriča mu šta se dogodilo njegovoj majci, pa dodade:

— A tebe su poštedeli, iako su saznali da si živ, samo zato što nameravaju da te učine svojim robom.

Razabravši sve to, Tiri čvrsto odluči da se osveti za gubitak svojih roditelja i spreči zlo koje mu se spremalo. Kad su se jaguari vraćali iz lova natovareni plenom, Tiri ih sačeka pa jednog po jednog pobi strelama. Ali četvrti, onaj četvorooki, primeti strelu pa se izmače i tako se izvuče samo sa ranama. U strahu, on skoči na drvo, pope se sve do vrha pa zavapi:

— Drveće, palme, zaštitite me! Sunce, zvezde, pomozite mi! Meseče, spasi me!

Dočuvši njegove molbe, mesec ga prigrli i sakri, i otada jaguar polazi u lov sam noću, kad njegovu senku obliva mesečina, a ljudi iz plemena Jurukara veruju da ga vide među zvezdama.

Tirijeva snaga i moć sve su više rasli, dok najzad nije ovladao svom prirodom. Videvši da da je njegova dobrotvorka, majka jaguara, veoma ožalošćena smrću svojih sinova, jer više nije imao ko da je prehranjuje, on za tili čas iskrči velik komad šume i zasadi ga korisnim rastinjem, pa pošto ga predade majci jaguara, ode svojim putem.

Iako gospodar prirode, Tiri je bio veoma usamljen i čeznuo je za prijateljem. Jednog dana, šetajući šumom, iznenada zape za neko stablo i pri tome mu se odvali nokat nožnog palca. On uze nokat pa ga stavi u šupljinu stabla o koje se udario, a onda krenu dalje. Odjednom, začu iza sebe neki glas i kad se okrenu, ugleda čoveka u koga se pretvorio njegov nokat. Tiri mu dade ime Karu, i oni se sprijateljiše.

Jednom su Tiri i Karu bili u gostima kod neke ptice. Kad je jelo bilo zgotovljeno, oni ga posoliše. Ptici se ovaj začin toliko dopao da joj prijatelji ostaviše sve svoje zalihe soli. Ali ptica nije poznavala osobine soli i nije se starala da je zaštiti. Onda je pala jaka kiša i svu so rastopila i odnela. Otada Jurukare u svojim šumama više nemaju soli.

Drugi put neka druga ptica pozva Tirija i Karua da piju piće koje je spravila. Ali ma koliko dva prijatelja pila, sud sa pićem bio je uvek pun. Tiri nagnu sud da vidi otkud tolika tečnost, i tada se iz suda sruči takva bujica da za tren poplavi svu zemlju, a za sobom povuče i Karua i potopi ga. Kad se zemlja isušila, Tiri pronađe svog prijatelja pa ga opet oživi.

Onda Tiri i Karu poželeše još društva. Oženiše se svaki po jednom pticom, i obe ptice rodiše po jednog čoveka i jednu ženu. Istina, ženama su oči bile na pogrešnom mestu, pa je Tiri morao da ih premesti tamo gde se sada nalaze. Jednog dana Karuu umre sin i on ga sahrani. Kad to ču Tiri, reče svom prijatelju da će mu oživiti sina. Nađoše mesto gde je ovaj bio zakopan, razgrnuše zemlju, ali

nađoše samo korenje manioke. Karu izvadi krtole i pojede ih. Uto se začu strašna grmljavina i kroz nju Tirijev glas:

— Karu, ti si strašno pogrešio, pojeo si korenje i ja sad ne mogu da oživim tvog sina. Zato ćeš za kaznu postati smrtan, i svi će ljudi biti smrtni i osuđeni na težak rad i patnju!

Kad su jednom Tiri i Karu posetili staru majku jaguara, doznali su od nje da u jednoj rupi živi strašna zmija koja je strah i trepet za sve koji tuda prolaze. Tiri naredi ptici akauan, sličnoj sokolu, da ulovi zmiju. Kad ova to učini i kada iz rupe izvukoše zmiju — otuda iziđoše Mansini, Solosi, Kečue ili Inke, Kiriguani i svi drugi narodi za koje znaju Jurukare. Videći toliko mnoštvo ljudi i plemena, Tiri zatvori rupu pa reče:

— Treba da se raziđete i naselite sve krajeve zemlje! Stoga ću posejati razdor među vama!

Istog časa sa sunca pade kiša strela, i sva se plemena naoružaše. Dugo su ratovali među sobom, dok ih Tiri najzad nije izmirio. Ali otada žive razdvojeno, kloneći se jedni drugih.

Ispunivši sve svoje zadatke, Tiri više nije hteo da ostane u ovim šumama. Rešio je da ode što dalje. Da bi saznao na kojoj je strani zemlja najprostranija i kuda se najdalje pruža, on posla jednu ptičicu na istok. Ptičica se vrati vrlo brzo, sva očerupana. Tiri vide da je na istoku zemlja tesna i da joj je blizu kraj. Zatim posla ptičicu na sever, i sve se ponovi. Onda ptičica polete na zapad, i posle dugo vremena vrati se neoštećena perja. Tiri ode u tom pravcu, da se više nikada ne vrati.

LEGENDA O SVETLOSTI

Jednom je Kanan-Siue ležao u ljuljašci i odmarao se od dnevnih poslova. Kao što je poznato, i bogovi se umaraju. A on, koji je stvorio život, svakog dana je nešto doterivao i usavršavao: poravnavao je obale reke, podsecao lišće na drveću. I — umorio se.

Elem, tako je sada premoren spavao u mraku, jer u to vreme još nije bilo svetlosti.

Uto mu dođe u posetu tašta. Ona se spotače o oklop kornjače Otoni, pade i jako se pozledi. I tada poče da grdi Kanan-Siuea:

— Ti si, Kanan-Siue, stvorio sve, stvorio si reke, doline, obale Bee-Rokan, crvena krila arare, drveće, ribe i životinje ... I ti, koji si sve to stvorio, zaboravio si da stvoriš svetlost! Ja sam već stara i korak mi je nesiguran. Često padam i pozleđujem se. Kanan-Siue, ti moraš da stvoriš svetlost ...

Kako bi izbegao nove prepirke i prigovore, Kanan-Siue sutradan izjutra ustade vrlo rano i pođe da traži svetlost. Dugo je išao, dok nije došao u dolinu gde su sve životinje imale hranu i pile rečnu vodu. Kanan-Siue se pretvori u tapira, stavi u usta cevčicu od drveta embauba, kako bi mogao da diše, pa leže i napravi se da umro.

Doleteše moskiti i upitaše:

— Tapire, jesi li umro?

Pa pošto tapir nije odgovorio, zaključiše:

— Šta velite, da ga pojedemo?

— Ne — reče vođa moskita — sačekaćemo da dolete muve.

Doleteše muve ... Jedna upita:

— Tapire, jesi li umro?

A druge zaključiše:

— Šta velite, da ga pojedemo?

— Ne, sačekaćemo da doće urubu.

Doleteše ptice urubu.

— Tapire, jesi li umro?

— Šta velite da ga pojedemo?

— Ne — reče jedan urubu — sačekaćemo da dođe urubu-kralj.

Dolete urubu-kralj. Spusti se na zemlju, pogleda Kanan-Siuea koji se pretvorio u tapira, pa veli:

— Da, umro je, hajde da ga pojedemo.

Urubu-kralj priđe i uzjaha Kanan-Siuea. A ovaj je samo to i čekao. On zgrabi rukama urubu-kralja čije telo nije bilo pokriveno perjem kao u drugih ptica, već crnim dlakama kao u ljudi iz plemena Karaža, i stade da ga davi.

— Ubiću te ako mi odmah ne daš svetlost — reče Kanan-Siue.

— Ja nemam svetlost, Kanan-Siue. Nemam je! Nemoj me ubiti! — stade preklinjati urubu-kralj.

— Daj mi svetlost, ili ću te ubiti!

Urubu-kralj oseti da će umreti. Tada razmaknu dlaku na grudima i ispusti jutarnju zvezdu Taina-Kan. Jutarnja zvezda polete velikom brzinom u potrazi za nebom.

Kanan-Siue zateže luk. Strela zabruja i zari se u nogu Taina-Kan, prikovavši je za nebeski svod.

Ali Kanan-Siue nije bio zadovoljan.

— To nije svetlost koja mi je potrebna. Odviše je mala.

— Nemam drugu — prostenja urubu-kralj.

— Imaš, imaš. Daj mi je, ili ću te zadaviti.

Urubu-kralj uzdahnu od očajanja, pa razmaknu dlaku na grudima i ispusti mesec Rendo, koji odjuri da pronađe nebeski svod.

Kanan-Siue zateže luk, i strela polete. Sada je i mesec bio prikovan za nebo, ali Kanan-Siue ni ovog puta nije bio zadovoljan.

— Hoću drugu svetlost. Najveću. Ove dve svetlosti ostaće za noć. A meni je potrebna svetlost za dan ...

I on ponovo pritisnu vrat urubu-kralja. Ovaj ponovo zastenja:

— Nemam je, Kanan-Siue ...

Ali je već otvorio grudi dok je to govorio.

I tada sunce Ču, zaslepljujuće i divno, iskoči iz dlaka na njegovim grudima i stade se uspinjati u beskrajne visine.

Kanan-Siue zateže luk, i strela prikova sunce za zidove dana.

Ono je i dan-danas tamo. Otad je život pun svetlosti.

Tela Indijanaca postala su bronzana. Zrelo voće dobilo je zlatnu boju, a cveće najraskošnije jarke prelive. Voda u rekama zasvetlucala je pod sunčevim zracima. Kanan-Siueova tašta se više nikad nije žalila. Više nikad.

Tako se u svetu pojavila svetlost.

KAKO SE POJAVILA NOĆ

U početku nije bilo noći — bio je samo dan. Noć je dremala u dubini voda i nije se dizala na zemlju. Ljudi, životinje i rastinje nisu se međusobno razlikovali: sve je u prirodi bilo jedinstveno. I sve je u prirodi imalo dar govora.

Vele da se kći Velikog Zmaja udala za jednog mladića.

Taj mladić je imao trojicu vernih slugu. Jednom ih pozva, pa će im kazati:

— Odlazite, jer moja žena zbog vas neće da spava kraj mene.

Sluge odoše, a on pozva ženu i zamoli je da pođu spavati. Ali kći Velikog Zmaja odgovori:

— Kad bude nastala noć.

Mladić primeti:

— Noći nema, postoji samo dan.

Na to kći Velikog Zmaja ispriča:

— Moj otac ima noć. Ako želiš da spavam kraj tebe, pošalji sluge da donesu noć. Neka siđu rekom do doma moga oca. Kada u svetu bude mračno kao u dubini voda, ja ću ostati s tobom.

Mladić pozva sluge, i kći Velikog Zmaja ih posla u dom svoga oca, zapovedivši im da donesu otud ljusku kokosovog oraha sa palme tukuman.

Sluge sedoše u čamac i odoše. Nije dugo potrajalo, a oni stigoše na posed Velikog Zmaja. On im dade ljusku oraha sa palme tukuman, svu izlepljenu smolom, i reče:

— Evo vam oraha. Ali, čuvajte se: nemojte ga otvarati. Ako ga otvorite — sve će u prirodi propasti.

Sluge uzeše orah, sedoše u čamac i ponovo zaploviše rekom. Plovili su i jednako osluškivali kako u orahu odjekuju neki glasovi. Bili su to glasovi cvrčka i malih žaba što pevaju noću.

Kada su već poodmakli, najradoznaliji sluga reče:

— Hajde da pogledamo ko to govori u orahu.

Najstariji sluga će na to:

— Ne smemo: ako otvorimo orah, sve će u prirodi propasti. Idemo dalje. Veslajte samo, veslajte!

I nastavili su put, i dalje osluškujući tihe glasove u orahovoj ljusci.

Kad su već dosta poodmakli, okupiše se nasred čamca i zapališe vatru od ugarka koji su nosili sa sobom. Tako se smola istopi, i orah se rastvori. Najednom ih okruži potpuna tama.

Na to će najstariji sluga kazati:

— Teško nama. Kći Velikog Zmaja je već zacelo saznala da smo otvorili orah tukuman!

A kći Velikog Zmaja reče u taj čas svom mužu:

— Oni su pustili noć; moraćemo da sačekamo jutro.

I tada se sve što se našlo u šumi pretvori u životinje i ptice.

I sve što se našlo u reci, pretvori se u divlje patke i ribe.

Korpa od vrbovog pruća pretvori se u jaguara.

Ribar i njegov čamac pretvoriše se u divlju patku: od glave ribareve postadoše glava i kljun divlje patke; od čamca — telo divlje patke; od vesala — nožice divlje patke.

A kći Velikog Zmaja, kad vide jutarnju zvezdu, reče svom mužu:

— Sviće. Valja odvojiti dan od noći.

Na to ona savi u klupko vlakno stabljike nekog rastinja i naredi mu:

— Ti ćeš biti kužubin.

Tako je stvorila pticu kužubin, iz porodice goko. Tada uze belu glinu i oboji ptičju glavu belo, a zatim plod uruku, kojim Indijanci boje

telo da bi ga zaštitili od bolesti i uroka, i oboji ptičje noge tamnocrveno. I reče ptici:

— Kužubin, ti ćeš pevati kad god nastaje zora.

Savi još jedno klupko od vlakana stabljike, posu ga pepelom i izgovori:

— Ti ćeš biti divlja kokoš inambu i pevaćeš u poneko doba noći i rano izjutra.

Otad sve ptice pevaju svaka u svoje vreme, a uz to i izjutra, kako bi dan dolazio radosnije.

Kada trojica slugu stigoše, mladić im reče:

— Vi ste neverne sluge: otvorili ste orah tukuman i pustili noć, sve je u prirodi propalo, pa i vi, jer ste se pretvorili u majmune i odsad ćete večito živeti na granama drveća.

TAINA-KAN, VEČERNjA ZVEZDA

Još V vreme kada ljudi plemena Karaža nisu znali kako se ore zemlja, niti su umeli da gaje kukuruz, ananas, manioku i ostala žita, već su se hranili samo šumskim plodovima, svakojakom divljači i ribom, živele su u jednoj porodici dve sestre: starijoj je bilo ime Imaero, a a mlađoj Denake.

Jednom, kasno uveče, pogledavši u zvezdano nebo, Imaero primeti veliku zvezdu Taina-Kan. Zvezda je sijala tako nežnom zlatastom svetlošću da devojka ne izdrža i reče:

— Oče, kako je ona zvezda lepa! ... Baš bih želela da je uhvatim i poigram se s njom!

Otac se nasmeja neobičnom prohtevu svoje kćeri i reče da je TainaKan vrlo visoko — niko je ne može dosegnuti. Ipak je dodao:

— Sem ako sama Taina-Kan ne dođe k tebi, pošto je čula tvoje reči.

I odista, kasno u noć, kad su svi već uveliko spavali, devojka oseti kako joj je neko prišao i legao pored nje. Ona se prepade i upita:

— Ko si ti i šta hoćeš od mene?

— Ja sam Taina-Kan, večernja zvezda; čuo sam da me zoveš, pa sam došao. Hoćeš li se udati za mene?

Imaero upali vatru u ognjištu i probudi ukućane.

Imala je šta i da vidi: ispostavilo se da je Taina-Kan starac, da mu je lice sve u borama, a kosa i brada bele kao pamuk.

Ugledavši ga u odsjaju plamena, Iamero reče:

— Ne želim da mi ti budeš muž: ti si star i ružan, a ja želim lepog i snažnog mladića.

Taina-Kan se rastuži i briznu u plač.

Na to se Denako, koja je imala dobro i nežno srce, sažali na jadnog starca i odluči da ga uteši. Ona reče ocu:

— Oče, ja ću se udati za ovog čoveka.

I oni se venčaše, na veliku radost tihog starog čoveka.

Posle venčanja, Taina-Kan reče svojoj ženi Denake:

— Ženo, ja moram, da radim, kako bih mogao da te izdržavam. Raskrčiću ovu zemlju i zasejaću valjano seme, kakvo pleme Karaža još nije videlo.

I on se uputi na veliku reku Bera-Kan — tako su u to vreme zvali reku Araguaja — pa, obrativši joj se, izgovori neke reči te uđe u reku, a zatim ustade i razmače noge tako da je rečna voda prolazila između njih. Reka je proticala, a starac je povremeno pognut nad vodom stavljao ruke u talase i skupljao pune pregršti valjanog semenja, koje je plovilo niz vodu.

Tako mu je reka poklonila dve merice kukuruza, pregršti manioke i druge korisne biljke, koje pleme Karaža i dan-danas gaji.

Vrativši se kući, Taina-Kan reče Denaki:

— Idem da posečem šumu, kako bih spremio mesto za oranicu. Ali ti nemoj ići da gledaš kako radim; ostani kod kuće i spremi hranu da bih mogao, kad se vratim umoran, da utolim glad i povratim snagu.

Taina-Kan ode. Ali se dugo nije vraćao, pa se Denake prepade da joj se muž nije srušio od umora. Plašeći se da ne zaspi pre nego što on dođe, odluči da prekrši obećanje, pa krišom od svih pođe da ga traži.

Kakva je neočekivana radost snađe!

Umesto mršavog starca, ugleda na raskrčenom proplanku divnog mladića, visokog, stasitog i snažnog. Telo mu je bilo našarano takvim ukrasima kakve u to vreme nisu poznavali ljudi iz plemena Karaža, a kakve i dan-danas nosi svaki mladić iz tog plemena. Denake nije mogla da se uzdrži: van sebe od radosti, pritrča mu i snažno ga zagrli. Onda ga, sva srećna, odvede kući, u želji da ga pokaže ukućanima.

A tada starija sestra Imaero poče da zavidi mlađoj. Poželela je za sebe mladića koji je bio muž Denake i reče mu:

— Ti si moj muž, ti si došao k meni, a ne Denaki.

Ali joj Taina-Kan odgovori:

— Denake je bila tako dobra da se sažalila na jadnog starca i prihvatila ga. Ti si me prezrela, stoga ne želim ni ja tebe: Denake je moja jedina životna saputnica.

Imaero povika od zavisti i zlobe, pade na zemlju i nestade. Na mestu gde je pala, svi ugledaše urutau — crnu pticu, koja otad svake noći pušta tako prodoran i žalostiv krik da putnik namernik, kad čuje njen glas, uvek zadrhti.

Tako su ljudi plemena Karaža naučili od večernje zvezde Taina-Kan kako se gaji kukuruz, ananas, manioka i drugo voće i bilje za koje ranije nisu znali.

ČOVEKOV ŽIVOT

Priča se da su se jednom kamen i bambus žustro prepirali. Svaki od njih je želeo da dokaže da je čovekov život sličan njegovom. I evo šta su govorili:

Kamen:

— Čovekov život treba da bude kao moj. Tada će on živeti večno.

Bambus:

— Ne, ne, čovekov život mora biti kao moj. Ja umirem, ali se odmah rađam ponovo.

Kamen:

— Ne, bolje je da bude drugačije. Bolje je da čovek bude kao ja. Ja ne uzmičem ni pred naletima vetra ni pred pljuskovima kiše. Meni ne mogu naškoditi ni voda, ni toplota, ni hladnoća. Moj život je beskonačan. Za mene ne postoje ni bolovi ni brige. Takav treba da bude čovekov život.

Bambus:

— Čovekov život mora biti kao moj. Ja, istina, umirem, ali se obnavljam u mojim sinovima. Zar nije tako? Pogledaj unaokolo, svuda su moji sinovi. I oni će, isto tako, imati svoje sinove, i u svih će koža biti glatka i bela.

Na ovo kamen nije umeo da odgovori. Više nije imao šta da kaže i ode smrknut. Bambus je pobedio u sporu.

Eto zašto je čovekov život sličan životu bambusovom.

POGOVOR

Brazil spada u najveće zemlje naše planete — po veličini teritorije je na četvrtom, a po broju stanovništva na sedmom mestu u svetu. Njegov severni deo nalazi se u oblasti ekvatorijalnih širina južnoameričkog kontinenta i predstavlja niziju ili lako talasastu ravnicu pokrivenu gustom, večno zelenom šumom. Centralni i južni delovi ove zemlje smešteni su u su ekvatorijalnim i tropskim širinama i u njima preovlađuje srednjevisinski reljef Brazilske visoravni, karakterističan po različitim tipovima stalno ili sezonski vlažnih šuma i savana. Na krajnjem jugu vlada suptropska klima.

Posebnu osobitost Brazila predstavljaju njegove džinovske reke Amazon, Japuri, Rio Negro, Rio Branko, Šingu, Turiasu, Itepekuru i Parana, koje teku kroz neprohodne ili teško prohodne džungle o kojima se i daias ispredaju mnogobrojne legende, bajke i neverovatne avanturističke priče.

Do početka XVI veka teritoriju današnjeg Brazila su naseljavala indijanska plemena: Tupi Guarani, Tupinambas, Botokudi, Tamojos, Koroados i druga. Portugaloki moreplovac Pedro Kabral iskrcao se sa posadom 1500. godine na zapadnoj obali Brazila i otkrivenu zemlju proglasio posedom Portugalije. Portugalci su odavde izvozili i prodavali na evropskom tržištu skupoceno crveno drvo paubrazil, pa je odatle i čitava zemlja dobila ime.

Ova džinovska kolonija Zelenog kontinenta nalazila se pod portugalskom vlašću preko trista godina. Posle mnogobrojnih ustanaka protiv kolonizatora, Brauil je 7. septembra 1822. godine proglašen za nezavisnu imperiju, a od 1889. godine pa nadalje je republika.

Preko 55 odsto stanovništva čine doseljenici iz Evrope, mahom Portugalci (Brazil je jedina država Južne Amerike u kojoj zvanični jezik nije španski, već portugalski), potomaka crnačkih robova dovedenih iz Afrike u XIX veku ima oko 14 odsto, dok je mulata nešto preko 29 odsto. Smatra se da domorodačko indijansko stanovništvo jedva dostiže jedan procenat, jer su ga evropski kolonizatori vekovima nemilosrdno istrebljivali i potiskivali u krajeve veoma nepovoljne za život.

Sudbina indijanskih plemena je različita. Mnoga su ostala bez zemlje, a stanovništvo se pretvorilo u nadničare, napoličare i siromašne seljake. Ipak, njihovo narodno stvaralaštvo postepeno se pretvaralo u kulturu čitave zemlje, dajući joj svojevrstan pečat i originalnost.

Neka indijanska plemena koja žive u šumama kraj Amazona sve do sada su zadržala prvobitno rodovoko uređenje i način života. Istraživači južnoameričkog folklora su baš kod njih zapisali najveći broj legendi, bajki i mitova koji su ušli u ovu knjigu. Za ove ljude, izolovane od ostalog sveta, mitovi i legende su i danas živa istorija naroda, način njihovog poimanja stvarnosti u svetu koji ih okružuje, sažimanje kolektivnog iskustva. Na obrednim svečanostima plemena Bororo i danas se plešu ritualne igre koje simbolišu podvige legendarnih junaka, braće Ituborea i Bakorora.

Indijanci u dolini Amazona imaju visoko osećanje iskonskog kolektivizma i druželjublja. Junak u njihovom narodnom stvaralaštvu donosi vatru za celo pleme. Svim ženama i deci deli plodove crvena veverica — potomak boga Tupe. Braća Itubore i Bokororo pomažu svojim saplemenicima da unište strašne zveri koje im ugrožavaju živote.

Indijanski mitovi su veoma raznovrsni. Oni pričaju o postanku sveta, o različitim pojavama u prirodi, nastoje da objasne, naravno, na svoj način i svojim umetničkim postupkom, različitosti i tajne života. Ali razumljivo je da u njima nema takvog bogatstva misli i ideja, sižea i karaktera, leksike i metafora kao u evro azijskim bajkama, legendama i mitovima koji su u drugačijim istorijskim uslovima tokom vekova prerađivani, dorađivani i oplemenjivani u svakom pogledu.

U narodnom stvaralaštvu Brazila najreljefnije se ispoljava slivanje raznih rasa ovog podneblja u jedinstven narod sa zajedničkim duhovnim pogledima o mnogim osnovnim stvarima. U sižeima evropskog porekla, koje su doneli Portugalci, možemo sresti svojevrsnu Crvenkapu i Pepeljugu, njenu zlu maćehu i lepoticu princezu, princa u obliku čudovišta i moćne vladare, koji su svuda slični. Ali prenošena usmena bajka se menjala, presvlačila ruho i postajala dete tropskih krajeva.

Vlasnik volšebnog zamka pretvara se u caricu jaguara, koji je u ovim bajkama najčešće zastupljena životinja i ima mnoge karakteristike svojstvene vuku u evropskim bajkama. A verna supruga, da bi spasla svog začaranog muža, pretvorenog u jelena, uspeva posle niza peripetija da ga pronađe i obuzda na način kao što se hvataju, obuzdavaju i pripitomljavanu divlji konji u brazilokim savanama.

Između tri grupe brazilskog stanovništva vremenom se stvorio tesan uzajamni uticaj, uprkos njihovom istorijski nejednakom pravno ekonomskom položaju i tretmanu. Izmenili su se i približili mentaliteti, običaji i verovanja. Na religiozne poglede Indijanaca i Crnaca uticalo je hrišćanstvo. A indijanska i crnačka verovanja u šumskog duha Kurupiru (ili Kaiporea), u prekrasnu Caricu voda, u strašnog Kibunga, lako su prihvatili beli ljudi kada su se iznenada susreli sa veličanstvenom i istovremeno strašnom i tajanstvenom prirodom tropskih krajeva. U život belaca prodrli su dinamični plesovi Crnaca i stilizovani ritualni obredi Afrike.

Bajke Crnaca i mulata Baiji kao da su izatkane od igre i pesme. Carica voda s pesmom odlazi od zlog muža, vesele ptičice kolibri prinuđuju svakog ko dolazi po vodu da pleše sambu, dok u jednoj bajci kokoška peva veselu pesmu u stomaku kralja, koga namerava da oženi svojom gazdaricom, prostom, siromašnom devojkom.

U brazilskim bajkama pred čitaocem iskrsava ne samo neobično podneblje, već i osobiti svet: životinje i biljke govore kao ljudi, Sunce i Mesec žive među njima, čovek je nerazdvojno sliven s prirodom. Čak i njegova smrt se prikazuje kao preobraćanje u pticu, u životinju, u koren manioke. Poetski likovi indijanokih bajki su samobitni i ne mogu se naći u folkloru drugih naroda — noć je skrivena u ljusci

oraha, Sunce, Mesec i zvezde počivaju na grudima ogromnog crnog mitološkog urubua, ljudi imaju vatrenu kosu, oni vatrenim strelama pogađaju Sunce koje žeže ...

Sve to otkriva poseban, svojevrstan način mišljenja i umetničkog izražavanja Indijanaca, koji su kasnije donekle prilagodili i dopunili doseljenici iz Evrope i Afrike, pa se s pravom može reći da su današnje brazilske bajke zanimljiva sinteza narodnog stvaralaštva ljudi triju kontinenata. Ipak, njihova sadržajna osnova, oblik kazivanja i poruke su deo folklora južnoameričkih Indijanaca.

B. K.

1 Luna — Mesec. Naziv je uzet u originalu, jer je na portugalskom jeziku, kojim govore Brazilci, Mesec ženskog roda (prim. prev.)

2 agutn — vrsta južnoameričkog glodara sličnog zecu; naziva se i „grbavi zec" (prim. prev.)

3 agami — južnoamerička ptica iz reda ždralova (prim. prev.)

4 mangabi — južnoamerička biljka (prim. prev.)

5 grif — mitološka životinja, obično pola lav pola orao (prim. prev.)